

Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ

Τμήμα Διοίκηση Επιχειρήσεων

Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας

Πάτρας - Αιών
No 1 Patras Port

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα : Οργανισμοί τοπικής αυτοδιοικήσεως. Δήμος Πάτρας – Δημοτικοί Αρχόντες / 1830 έως σήμερα. Έργο και συμβολή στην οικονομική – κοινωνική ανάπτυξη

Σπουδάστριες
Μάρκου Αλεξάνδρα
Πέππα Αικατερίνη

Εισηγητής:
Σωτήριος Χατζίνας
Καθηγητής

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1999

APR 28 1960
E1241-2711-1

Θα πρέπει να ευχαριστήσουμε πολύ τους:

Κύριο Κ. Κοκκοβίκα (ιστορικός), την εταιρεία DATA R.C, τον Πρόεδρο του Δ.Σ του Δήμου Πατρέων κ. Θ. Γιοβάνη, τον κ. Μπιλήρη (μαθηματικός), τον Πρόεδρο της Ομοσπονδίας Επαγγελματικών – Βιομηχανικών – Εμπορικών σωματίων κ. Α. Ζαφειρόπουλο, την κα. Π. Πανταζή (εκπαιδευτικός), τον κ. Α. Πολυδωρόπουλο (καθηγητής Τ.Ε.Ι Πατρών), τον κ. Σ Χατζήνα (καθηγητής εφαρμογών Τ.Ε.Ι Πατρών), τον Δήμαρχο Πατρέων κ. Ε. Φλωράτο, για την αμέριστη συμπαράσταση και βοήθειά τους.

1. ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 1ο

1.1 Η έννοια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Εισαγωγή

Κύριος στόχος όλων σχεδόν των σύγχρονων κυβερνήσεων είναι να εξασφαλίσουν μια αποτελεσματική χρήση των πόρων ,να εδραιώσουν μια κοινωνικά δίκαιη κατανομή των εισοδημάτων και να διατηρήσουν ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης με μια λογική σταθερότητα τιμών. Πέρα από όλους τους άλλους παράγοντες, η επιτυχία των στόχων αυτών εξαρτάται, σε ένα μεγάλο βαθμό, από το πόσο αποτελεσματικά είναι οργανωμένος ο δημόσιος τομέας, ώστε οι μηχανισμοί που διαθέτει να επιτρέψουν στις κυβερνήσεις την άνετη εκτέλεση του έργου τους.

Εξάλλου, η δραστηριότητα του δημόσιου τομέα, από καθαρά οικονομική άποψη, προσέδωσε στις κυβερνήσεις τον πρόσθετο χαρακτηρισμό του «επιχειρηματία» , ενώ η συνεχής μεγέθυνση του τομέα αυτού έδειξε ότι είναι δύσκολη, αν όχι αδύνατη, η άσκηση μιας αντικειμενικά δίκαιης διαχείρισης. Είναι επόμενο λοιπόν κάθε κυβέρνηση να την απασχολεί το εξής βασικό ερώτημα: Ποια μορφή οργάνωσης του δημόσιου τομέα είναι πιο αποτελεσματική για την επιτυχία των παραπάνω στόχων;

Με δεδομένο το γεγονός ότι τόσο ο πλήρης συγκεντρωτισμός όσο και η πλήρης αποκέντρωση παρουσιάζουν εξίσου σοβαρά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα, κρίθηκε αναγκαίο ώστε πολλές χώρες, κυρίως του Δυτικού Κόσμου, να ακολουθήσουν μια μορφή οργάνωσης του δημόσιου τομέα που βρίσκεται στα ενδιάμεσα των δυο ακραίων αυτών περιπτώσεων και που κατά την άποψη αυτών που έχουν την αντίστοιχη ευθύνη θεωρείται ως η πιο αποτελεσματική. τσι, αναπτύχθηκαν διάφορες μορφές οργάνωσης του δημόσιου τομέα, που δε σημαίνει τίποτα άλλο παρά αντίστοιχες μορφές (η συστήματα) αποκέντρωσης.

Η πιο απλή μορφή αποκέντρωσης είναι εκείνη όπου υπάλληλοι της κεντρικής διοίκησης (δηλαδή δημόσιοι υπάλληλοι) τοποθετούνται σε περιφερειακά ή τοπικά γραφεία, όπως λ.χ. στα δημόσια ταμεία, εφορείες, τελωνεία κ.λ.π. Μια δεύτερη μορφή αποκέντρωσης είναι η λεγόμενη λειτουργική αποκέντρωση, κατά την οποία η παροχή μιας ειδικής υπηρεσίας ή η άσκηση μιας λειτουργίας μεταβιβάζεται από την κεντρική διοίκηση σε έναν ημιαυτόνομο μη κυβερνητικό οργανισμό. Στην περίπτωση αυτή έχουμε κυρίως τα νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου, τους δημόσιους οργανισμούς και τις δημόσιες επιχειρήσεις. Τέλος, έχουμε τη μορφή της περιφερειακής αποκέντρωσης, που δεν είναι τόσο απλή όσο οι προηγούμενες και κατά την οποία η κεντρική διοίκηση μεταβιβάζει περιορισμένη πολιτική και διοικητική εξουσία σε κάποιο περιφερειακό όργανο. Σ' αυτήν την περίπτωση ακριβώς υπάγεται η τοπική αυτοδιοίκηση, σε περισσότερο όμως τοπικό επίπεδο από ότι άλλα όργανα, όπως λ.χ. ο νομάρχης, ο κυβερνήτης της περιοχής μιας πολιτείας κ.λ.π.

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι αυτόνομη διοίκηση (self government) με κύριο σκοπό τη διαχείριση των τοπικών κοινών υποθέσεων από ένα αντιπροσωπευτικό όργανο της τοπικής κοινωνίας. Η αναγκαιότητα του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης σε πολλές χώρες δεν είναι βέβαια προϊόν του παρόντος ή του προηγούμενου αιώνα. Ειδικότερα για το Ελληνικό Κράτος, η τοπική αυτοδιοίκηση είναι θεσμός που αναπτύχθηκε τόσο στην Αρχαία Ελλάδα όσο και κατά τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Ιδιαίτερα όμως ο θεσμός αναπτύχθηκε κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας, όπου πολλές Ελληνικές κοινότητες ανέπτυξαν θαυμαστό βαθμό αυτοδιοίκησης και έγιναν κέντρα τοπικού πολιτισμού.

Ο θεσμός ενισχύθηκε από τον Καποδίστρια (Διάταγμα από 16-4-1828) και από το επαναστατικό Σύνταγμα « Ηγεμονικό» (15-03-1832). Τόσο στα νομοθετήματα αυτά όσο και στο Νόμο της 17-12-1833 με τον οποίο καθιερώθηκε το σύστημα της ενιαίας διαίρεσης της χώρας σε μονάδες τοπικής αυτοδιοίκησης, προβάλλει έντονα η ιδέα της τοπικής αυτονομίας.

Γενικά, με τα νομοθετήματα της περιόδου αυτής, πέρα από το ότι ανανεώνεται διαρκώς η ιδέα της αυτονομίας, καθιερώνεται παράλληλα και μια ιδιαίτερη αποστολή της τοπικής αυτοδιοίκησης, για την εκπλήρωση κατ' αποκλειστικότητα, μιας ευρείας κοινωνικής σκοπιμότητας. Ιδιαίτερα στο Νόμο

οιοσδήποτε Σημιωλόγος ή φορέας της Σημιολογίας Σημειολογίας της Σημειολογίας
αυτοκαταστάσεως των ανθρωπίνων θεμελιωδών στοιχείων, υπαρκτών, υπαρκτών, υπαρκτών
εκδηλώσεων της Σημιολογίας. Η Σημιολογία ή Σημιολογία αυτή οργάνωση της Σημιολογίας
της μελέτης των σημείων και της σημασίας τους, η οποία είναι η βάση της Σημιολογίας
της σημασίας του σημείου, της σημασίας της σημασίας του σημείου, της σημασίας του
σημείου, της σημασίας της σημασίας του σημείου, της σημασίας του σημείου, της σημασίας
του σημείου, της σημασίας του σημείου, της σημασίας του σημείου, της σημασίας του σημείου.

1.2 Η αναγκαιότητα της τοπικής Αυτοδιοίκησης

όσο και στην Ελλάδα.
οποιοδήποτε μέγεθος βεβαιωθεί και αναγνωριστεί τόσο στο διεθνές χώρο
Χωρίς να αγνοείται η σημασία του πρώτου θέματος, το
στόχων.

εφαρμοσμένη, συμβαλλόμενη, είναι η σημασία της σημασίας των κυβερνητικών
αγαθών και υπηρεσιών με τρόπους που η κεντρική διοίκηση δεν μπορεί να
μπορεί να αποδείξει ως αποτελεσματικός προμηθευτής δημόσιων
θέμα αναγκά την άποψη της αποτελεσματικότητας. Η τοπική αυτοδιοίκηση
ένοια της γαϊκής συμμετοχής είτε με οποιαδήποτε άλλη έννοια. Το δεύτερο
προβληματική είναι η σημασία της αντιμετώπισης είτε με την
βασικά θέματα. Το πρώτο από τα θέματα αυτά είναι ότι η τοπική αυτοδιοίκηση
αυτοδιοίκησης αλλά πολλές φορές περισσότερο γύρω από το
πολύ ορθά υποστηρίζεται, δεν υπάρχει μια μόνο θεωρία της τοπικής
θεμελίωσης της αναγκαιότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης, παρά το ότι, όπως
Αυτό το κεφάλαιο αποτελεί, κατά κάποιο τρόπο, τη θεωρητική
σημεία για την τοπική αυτοδιοίκηση.

διαφορές μεταρρυθμίσεις, να αποτελεί τη βάση της νομοθεσίας που ισχύει και
απορροφών ιδίων τοπικών υποθέσεων». Ο νόμος αυτός εξεκακοχρησιμεύει, με
αυτοδιοικήσιμων των εκ του κοινωτικού και δημόσιου αυτών προορισμού
συγκριμένους και στο άρθρο 92 ορίζει: «Αι Κοινότητες έχουσαι την
των ή εκ νομίμων ειδικών λόγων». Ο Νόμος ΔΝΖ... του 1912 είναι πιο
εκτεταμένης των υποχρεώσεων όσοι πληρούν εκ του κοινωτικού σκοπού
της 27-12-1833 ορίζεται πηδ: « Ανατίθεται εις τους δήμους η αρκείη

τομέα και κρίνεται σκόπιμο να κάνουμε μια περιληπτική ανασκόπηση των κυριότερων απ' αυτούς.

Πρώτο, η τοπική αυτοδιοίκηση είναι μια αποτελεσματική μέθοδος παροχής ορισμένων αγαθών και υπηρεσιών. Η αποτελεσματικότητά της οφείλεται στους εξής κυρίως λόγους :

1. Τα μέλη που διοικούν τις μονάδες που συγκροτούν την τοπική αυτοδιοίκηση προέρχονται από τον τοπικό πληθυσμό και έχουν πλήρη γνώση των τοπικών προβλημάτων.

2. Η διοίκηση των μονάδων αυτών ασκεί μια πολύπλευρη δραστηριότητα και έχει τη δυνατότητα, θεωρητικά τουλάχιστον, να εξασφαλίσει μεγαλύτερο βαθμό συντονισμού. Για παράδειγμα, εφόσον η ίδια διοίκηση είναι υπεύθυνη για την κατασκευή κατοικιών και δρόμων, οι ενέργειές της θα είναι περισσότερο εύκολες και συντονισμένες.

3. Ο δημόσιος τομέας γενικά οφελείται από την ύπαρξη της τοπικής αυτοδιοίκησης η οποία επιφορτίζεται με ευθύνες από τις επιμέρους υπηρεσίες της κεντρικής διοίκησης.

Δεύτερο, με την ανεξαρτησία που απολαμβάνει η τοπική αυτοδιοίκηση, έχει τη δυνατότητα να παίρνει πρωτοβουλία και να αποκτά εμπειρίες με αποτέλεσμα να είναι πρωτοπόρος στην προσφορά νέων υπηρεσιών ή μεθόδων διοίκησης και πετυχημένων ιδεών που μεταδίδονται και σε άλλους φορείς.

Τρίτο, η τοπική αυτοδιοίκηση ενθαρρύνει τα πολιτικά δικαιώματα ή τη δημοκρατία και προωθεί την «πολιτική εκπαίδευση» με την ευρεία έννοια του όρου. Αυτό πραγματοποιείται με τη συμμετοχή ενός μεγάλου αριθμού πολιτών στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αν ληφθεί δε υπόψη ότι στις διοικήσεις των μονάδων της τοπικής αυτοδιοίκησης συμμετέχουν αρκετές χιλιάδες πολιτών που εκλέγονται με ψηφοφορία, γίνεται εύκολα αντιληπτό πόσο σημαντικός είναι ο θεσμός της τοπικής αυτοδιοίκησης τόσο στην καλλιέργεια του δικαιώματος του «εκλέγειν» και εκλέγεσθαι», όσο και στη διατήρηση και προαγωγή των δημοκρατικών θεσμών. Πρέπει ακόμη να σημειωθεί ότι η τοπική αυτοδιοίκηση δίνει τη δυνατότητα σε πολλά άτομα να αποκτήσουν, σε πρώτο στάδιο, μια πολιτική εμπειρία που τα διευκολύνει στη συνέχεια να προωθηθούν στην πολιτική, σε εθνικό επίπεδο.

Τέταρτο, η τοπική αυτοδιοίκηση θεωρείται από μερικούς ως φραγμός ή ως άμυνα απέναντι στην ισχυρή κεντρική διοίκηση και την κατάχρηση της εξουσίας. Βέβαια, κατά το 19^ο αιώνα επικρατούσε η άποψη ότι η ύπαρξη ενός ισχυρού συστήματος τοπικής αυτοδιοίκησης βοηθούσε στην αποδυνάμωση της πολιτικής ισχύος και στη μείωση του κινδύνου για υπερσυγκεντρωτισμό. Σήμερα, η τάση που επικρατεί είναι ότι η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί ένα «μέσο» επηρεασμού της κεντρικής διοίκησης.

Πέμπτο τέλος, η αναγκαιότητα του θεσμού της τοπικής αυτοδιοίκησης μπορεί να είναι ακόμη και αποτέλεσμα παραδοσιακών ή ιστορικών λόγων.

1.3 Τα κύρια χαρακτηριστικά της τοπικής αυτοδιοίκησης

Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, η τοπική αυτοδιοίκηση είναι μια μορφή αποκέντρωσης, όμως, από τη γενική ανασκόπηση του θεσμού τόσο στην Ελλάδα όσο και στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, προκύπτει αναμφισβήτητα το γεγονός ότι επικρατεί μια σοβαρή σύγχυση στο περιεχόμενο αυτής. Ελάχιστα συντάγματα ή νόμοι οριοθετούν με σαφήνεια (ή με κάποια σαφήνεια) το περιεχόμενο της τοπικής αυτοδιοίκησης, ώστε να αποφεύγεται η σύγχυση μεταξύ αυτής και των άλλων μορφών αποκέντρωσης.

Υπάρχουν πάντως ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά που καθορίζουν τα όρια της τοπικής αυτοδιοίκησης ως μιας διακεκριμένης μορφής διαχείρισης των κοινών υποθέσεων.

Το πρώτο και κυριότερο χαρακτηριστικό είναι ότι η τοπική αυτοδιοίκηση εκλέγεται. Σε καμιά περίπτωση στην ιστορία της τοπικής αυτοδιοίκησης, με την πρόσφατη και παρούσα έννοια αυτής, δεν προβλέπεται αντίστοιχο σύστημα χωρίς την ανάδειξη της διοίκησης μέσα από τη διαδικασία των εκλογών. Παρά το ότι στην πράξη οι τοπικές εκλογές είναι σε μεγάλο βαθμό επηρεασμένες από το πολιτικό στοιχείο, από θεωρητική άποψη το χαρακτηριστικό αυτό είναι εκείνο που προσδίδει στην τοπική αυτοδιοίκηση την απαραίτητη αυτοτέλεια.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό αναφέρεται στην τοπική έκταση της υπευθυνότητας. Κάθε μονάδα της τοπικής αυτοδιοίκησης έχει υπευθυνότητα

μόνο για τις υποθέσεις οι οποίες υπάγονται στην έκταση που ανήκει στη δικαιοδοσία της.

Τρίτο, σε αντίθεση με τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τους δημόσιους οργανισμούς και τις δημόσιες επιχειρήσεις που κατά κανόνα προσφέρουν τις υπηρεσίες μιας εξειδικευμένης δραστηριότητας, η τοπική αυτοδιοίκηση έχει πολλούς σκοπούς να εξυπηρετήσει. Οι σκοποί αυτοί, αποκλειστικά τοπικού ενδιαφέροντος, αναφέρονται τόσο στην εκτέλεση έργων όσο και στην προσφορά αγαθών και υπηρεσιών. Τσι, μια μονάδα τοπικής αυτοδιοίκησης μπορεί να είναι υπεύθυνη για την παροχή εκπαίδευσης, την κατασκευή δρόμων, την προστασία του περιβάλλοντος, τις συγκοινωνίες και για πολλές άλλες δραστηριότητες.

Τέταρτο, η δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι καθορισμένη. Σε όλες σχεδόν τις Ευρωπαϊκές Χώρες η διάρθρωσή της καθορίζεται ρητά από συνταγματικές διατάξεις και μπορεί, πέρα από την πρώτου βαθμού τοπική αυτοδιοίκηση, με τις διατάξεις αυτές να καθορίζονται και ανώτερες βαθμίδες αυτής. Για τα ελληνικά δεδομένα, το Σύνταγμα του 1975 (άρθρο 102 παρ. 1) καθορίζει τη συγκρότηση της πρώτης βαθμίδας που την αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες ενώ για άλλες ανώτερες βαθμίδες παρέχεται η εξουσιοδότηση να καθορισθούν με νόμους, χωρίς μέχρι σήμερα να έχει πραγματοποιηθεί η έκδοση των νόμων αυτών.

Πέμπτο, η τοπική αυτοδιοίκηση εποπτεύεται από την κεντρική διοίκηση. Η ύπαρξη της τοπικής αυτοδιοίκησης, σε όλες τις δημοκρατικές χώρες, είτε αυτή καθορίζεται από το σύνταγμα είτε από απλούς νόμους, είναι αποτέλεσμα νομοθετικής διαδικασίας που ακολουθείται από τα κοινοβούλια. Είναι φανερό ότι οι μονάδες τοπικής αυτοδιοίκησης ασκούν εξουσία στην έκταση που τους επιτρέπουν οι αντίστοιχοι νόμοι. Το γεγονός ότι οι μονάδες τοπικής αυτοδιοίκησης εποπτεύονται από την κεντρική διοίκηση και αποκτούν εξουσία στην έκταση που τους παρέχεται από το κοινοβούλιο, δεν πρέπει να δημιουργήσει την εσφαλμένη εντύπωση ότι αυτές λειτουργούν ως ενδιάμεσοι φορείς της κεντρικής διοίκησης για τη διαχείριση και προσφορά ορισμένων υπηρεσιών. Θεωρητικά τουλάχιστον, ενώ υπάγονται στην εποπτεία της κεντρικής διοίκησης, οι μονάδες τοπικής αυτοδιοίκησης ενεργούν παράλληλα και σε συνεργασία με αυτή, απολαμβάνοντας συνάμα συνταγματικής αυτονομίας και αυτοτέλειας.

Έκτο τέλος και σπουδαίο χαρακτηριστικό είναι η δυνατότητα που παρέχεται στην τοπική αυτοδιοίκηση για την επιβολή φορολογίας ώστε να έχει ικανοποιητικό βαθμό ανεξαρτησίας και ευελιξίας για την υλοποίηση των σκοπών της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

2.1 Η δομή κι οι λειτουργίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Εισαγωγή

Όπως αναφέρθηκε, η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί μια ειδική μορφή αποκέντρωσης, οι δε επιμέρους μονάδες που τη συγκροτούν έχουν ιδιαίτερη νομική προσωπικότητα (δηλαδή έξω από αυτή της κεντρικής διοίκησης με τις διάφορες μορφές αποκέντρωσής της) με κύριο σκοπό την προσφορά οικονομικών και κοινωνικών υπηρεσιών. Το μέγεθος, η μορφή και οι λόγοι ύπαρξης της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι μάλλον συνάρτηση των λειτουργιών και των προβλημάτων που καλείται να επιλύσει, παρά το αποτέλεσμα οποιωνδήποτε άλλων λόγων ή αναγκαιοτήτων.

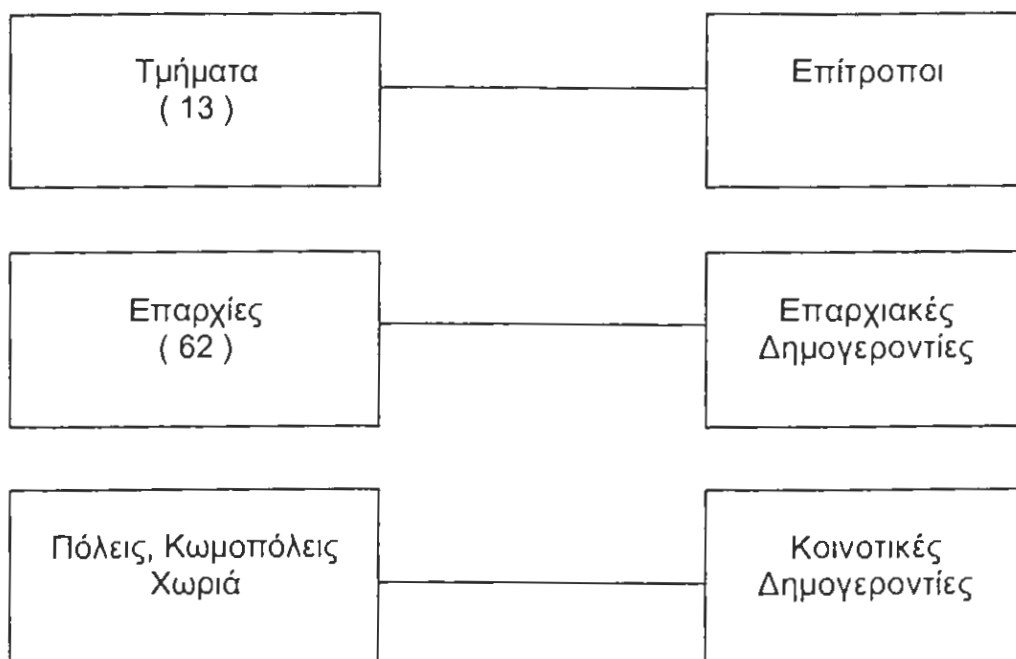
Για να αντιληφθούμε καλύτερα το σημερινό σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα καθώς και τα προβλήματά του, είναι απαραίτητο να αναφερθούμε κάπως πιο αναλυτικά στη διαχρονική εξέλιξή του.

2.2 Η ιστορική αναδρομή του Ελληνικού συστήματος τοπικής αυτοδιοίκησης

Είναι γνωστό ότι οι βάσεις για ένα σύγχρονο (για την εποχή εκείνη) σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης τέθηκαν το έτος 1828 από τον πρώτο Κυβερνήτη της Ελλάδος Ιωάννη Καποδίστρια, με την καθιέρωση των Κοινοτικών και Επαρχιακών Δημογεροντιών. Ο Καποδίστριας φαίνεται ότι μετέφερε στην Ελλάδα τις σύγχρονες τότε ευρωπαϊκές απόψεις και την αντίστοιχη πρακτική (κυρίως τη Γαλλική) περί διοικητικής διαίρεσης και τοπικής διοίκησης της χώρας.

Το σύστημα που εισήγαγε και εφάρμοσε ο Καποδίστριας, ήταν μάλλον ένα σύστημα τοπικής διοίκησης που ταυτιζόταν με την κεντρική διοίκηση και

ελεγχόταν άμεσα απ' αυτή, παρά ένα σύστημα παράλληλης, με την κεντρική διοίκηση, τοπικής αυτοδιοίκησης. Σχηματικά, η διάρθρωση του Ελληνικού Κράτους με το Ι Ψήφισμα 13 Απριλίου 1828, και διάφορα άλλα νομοθετήματα και διοικητικές πράξεις του Κυβερνήτη, όταν όπως εμφανίζεται παρακάτω :

Από πλευράς διοικητικής διαίρεσης η χώρα διαιρέθηκε σε δεκατρία τμήματα (νομούς), σε εξήντα δύο επαρχίες και σε πόλεις κωμοπόλεις και χωριά. Από πλευράς διοίκησης, ο επίτροπος του τμήματος ήταν ο αντιπρόσωπος της κυβέρνησης και οι δημογεροντίες αποτελούσαν την τοπική διοίκηση των επαρχιών, των πόλεων, των κωμοπόλεων και των χωριών.

πως τονίσθηκε παραπάνω, το σύστημα που εγκατέστησε ο Καποδίστριας απέβλεπε περισσότερο στην αντιπροσώπευση της κυβέρνησης στην περιφέρεια παρά στην αυτοδιοίκηση των τοπικών υποθέσεων.

Ουσιαστικά βήματα προς μια πραγματική τοπική αυτοδιοίκηση έγιναν με τον από 27 Δεκεμβρίου 1833 Νόμο «Περί συστάσεως των Δήμων». Η διάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης με το νέο αυτό νόμο έγινε σε επίπεδο δήμων, οι οποίοι διαβαθμίσθηκαν σε τάξεις και αντικατέστησαν τις επαρχιακές και κοινοτικές δημογεροντίες. Το μέγεθος (τάξη) κάθε δήμου ήταν συνάρτηση του πληθυσμού, ενώ για τον καθορισμό της έκτασης ελήφθησαν

υπόψη τα γεωφυσικά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής. Με βάση τα κριτήρια αυτά, δημιουργήθηκαν τρεις τάξεις δήμων ως εξής :

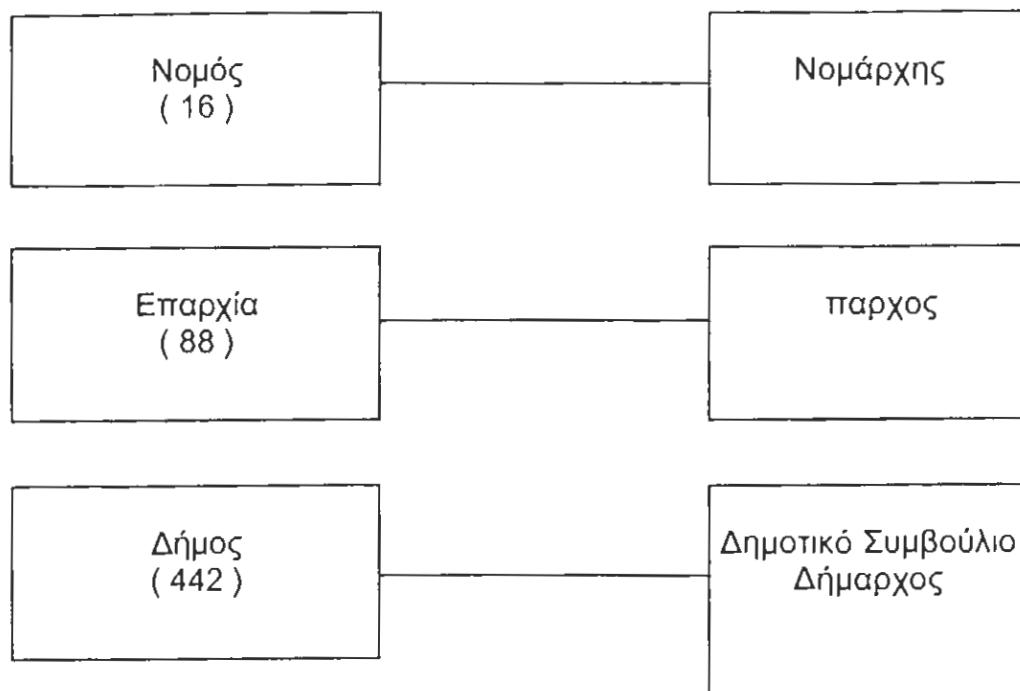
- α τάξη με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους
- β τάξη με πληθυσμό 2.000 – 10.000 κατοίκους
- γ τάξη με πληθυσμό μέχρι 2.000 κατοίκους.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την πρώτη εφαρμογή του νόμου δημιουργήθηκαν επτακόσιοι πενήντα δήμοι οι οποίοι όμως αργότερα (Νόμος 16/22/9/1840) μειώθηκαν σε διακόσιους πενήντα, σαν αποτέλεσμα της οικονομικής δυσπραγίας και του κατά το 1836 εισαχθέντος επαρχιακού συστήματος, αντί του μέχρι τότε νομαρχιακού που είχε εγκαταστήσει ο Καποδίστριας.

Ποιους σκοπούς εξυπηρετούσε η παραπάνω διαβάθμιση των δήμων σε τάξεις; Από το περιεχόμενο ολόκληρου του νόμου δεν προκύπτει διαφοροποίηση του σκοπού των δήμων ανάλογα με την τάξη που ανήκε ο καθένας και έτσι μπορεί να υποθέσει κανείς ότι η διαβάθμιση σε τάξεις απέβλεπε στη διαφορετική σύνθεση των δημοτικών αρχών για μια περισσότερο αποτελεσματική λειτουργία και διοίκηση.

Ο Νόμος του 1833 ίσχυσε, με μικρές μεταβολές, για ογδόντα συνεχή χρόνια. Στη δομή όμως του συστήματος τοπικής αυτοδιοίκησης δεν έγινε καμιά απολύτως μεταβολή παρά μόνο ότι ο αριθμός των δήμων, σύμφωνα με την απογραφή του 1890, ανήλθε σε 442. Η αύξηση των δήμων από 150 σε 442 οφειλόταν σχεδόν εξολοκλήρου στην προσάρτηση με την Ελλάδα των Θεσσαλικών και Ηπειρωτικών Επαρχιών. Αξίζει να σημειωθεί ιδιαίτερα ότι, σε όλη τη διάρκεια που ίσχυσε ο Νόμος του 1833 επικρατούσε η τάση για τη δημιουργία μεγάλων δήμων με τη συνένωση των μικρών χωριών, είτε μεταξύ τους είτε με τις πόλεις και κωμοπόλεις. Πρέπει να γίνει δεκτό, ότι λόγοι οικονομικοί και κυρίως λόγοι προσαρμογής της πολιτικής των δήμων στην αντίστοιχη κυβερνητική πολιτική, ήταν τα βασικά αίτια που οδηγούσαν σ' αυτή τη διάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ο Νόμος ΔΝΖ στις 10 Φεβρουαρίου 1912 «Περί συστάσεως δήμων και κοινοτήτων» αποτελεί ίσως σταθμό στην εξέλιξη του Ελληνικού Συστήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η διοικητική διαίρεση του κράτους και η διάρθρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης κατά το χρόνο της δημοσίευσης του νόμου αυτού ήταν η εξής:

Ο Νόμος του 1912 άλλαξε ουσιαστικά το «πρόσωπο» της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και οι διατάξεις του αποτέλεσαν τον κορμό όλων των μετέπειτα νομοθετημάτων σχετικά με την τοπική αυτοδιοίκηση. Ως προς τη δομή όμως ελάχιστες μεταβολές έγιναν και συνέχισε να ισχύει το σύστημα ενός βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης με αρμοδιότητα για όλους τους σκοπούς. Ως πρώτη και πιο ουσιαστική μεταβολή θεωρείται η επαναφορά του θεσμού της κοινότητας, δηλαδή την τοπική αυτοδιοίκηση συγκροτούν μονάδες σε επίπεδο δήμου και σε επίπεδο κοινότητας. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του νόμου, δήμους αποτελούν οι πρωτεύουσες των νομών και οι πόλεις που έχουν πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους, ενώ σαν βάση για τις κοινότητες τέθηκε το ελάχιστο όριο του πληθυσμού των 300 κατοίκων, με δυνατότητα, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, να αναγνωρίζονται κοινότητες και με πληθυσμό μικρότερο από 300 κατοίκους.

Εξάλλου η χωρική έκταση δικαιοδοσίας των δήμων και κοινοτήτων καθορίσθηκε με βάση τα όρια που υπήρχαν κατά το χρόνο δημοσίευσης του νόμου και αφού θα λαμβάνονταν υπόψη η έκταση της ιδιοκτησίας των δήμων, των κοινοτήτων και των κατοίκων καθώς και οι απαραίτητες ανάγκες των διαφόρων συνοικισμών (Άρθρο 9 του Νόμου ΔΝΖ).

Μια άλλη καινοτομία που εισήγαγε ο Νόμος ΔΝΖ ήταν οι σύνδεσμοι κοινοτήτων. Δηλαδή, δύο ή περισσότερες κοινότητες είχαν τη δυνατότητα να ιδρύσουν ιδιαίτερο νομικό πρόσωπο «... προς θεραπείαν κοινών τοπικών συμφερόντων ή εκτέλεσιν κοινών τοπικών υπηρεσιών». (άρθρο 85 του Νόμου ΔΝΖ). Ανεξάρτητα από το κατά πόσο έγινε χρήση της διάταξης αυτής, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η διάταξη έδινε μια κάποια λύση στα προβλήματα που δημιουργούσε η καθαρά στενή τοπική βάση στην ίδρυση κοινοτήτων και η έλλειψη δεύτερου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης.

Οι δήμοι διοικούντο από το δημοτικό συμβούλιο, τους παρέδρους και τη δημαρχιακή επιτροπή.

Από τη μέχρι τώρα ανασκόπηση που έχουμε κάνει έχει διαπιστωθεί ότι μόνο το σύνταγμα του 1864 περιέλαβε διάταξη για την τοπική αυτοδιοίκηση και αποκλειστικά και μόνο για τον τρόπο εκλογής των δημοτικών αρχών. Το Σύνταγμα του 1927 και συγκεκριμένα το άρθρο 107 αποτελεί το πρώτο συνταγματικό κείμενο που αναφέρεται στη δομή και σε άλλα ζητήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ο συνταγματικός νομοθέτης, επηρεασμένος προφανώς από τις αναμορφώσεις και μεταρρυθμίσεις που είχαν γίνει στα δυτικοευρωπαϊκά κράτη, κυρίως στη Γαλλία και Αγγλία, θέλησε να προσαρμόσει το Ελληνικό Σύστημα Τοπικής Αυτοδιοίκησης στις σύγχρονες για την εποχή του τάσεις. Πραγματικά, όπως έχει αναγνωρισθεί από πολλούς αλλογενείς συγγραφείς, η διάταξη του Συντάγματος του 1927 ήταν ό,τι το πιο τελειότερο μπορούσε να γίνει.

Η συνταγματική αυτή διάταξη άνοιγε το δρόμο για μια ορθολογική δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα. Ατυχώς όμως, όχι μόνο δεν εκδόθηκαν οι αναγκαίοι νόμοι σε εφαρμογή του άρθρου 107, αλλά αντίθετα το 1935, καταργήθηκε η συνταγματική διάταξη και η δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης συνέχισε όπως είχε διαμορφωθεί με το Νόμο ΔΝΖ του 1912.

Το 1954 δημοσιεύθηκε ο νέος Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας (Ν.Δ. 2888/1954 ΦΕΚ 139/1-7-1954 Τ.Α.) αφού προηγήθηκε η συνταγματική διάταξη του άρθρου 99 του Συντάγματος του 1952. Η δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης παρέμεινε και πάλι αμετάβλητη, όπως είχε διαμορφωθεί με το Νόμο ΔΝΖ , εκτός βέβαια από το ελάχιστο όριο πληθυσμού των κοινοτήτων που ορίστηκε σε 500 κατοίκους. Το Σύνταγμα τέλος του 1968 καθόρισε

περιοριστικά τη δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης αφού με την παράγραφο 1 του άρθρου 121 οριζόταν ότι την τοπική αυτοδιοίκηση συνιστούν οι δήμοι και οι κοινότητες, χωρίς να αφήνει έτσι περιθώρια στον κοινό νομοθέτη για διαφορετική διάρθρωση, εκτός από αυτή του πρώτου βαθμού.

Το Σύνταγμα του 1975 (άρθρο 102) περιέλαβε την πιο πληρέστερη και σύγχρονη διάταξη σχετικά με την τοπική αυτοδιοίκηση. Πιο συγκεκριμένα, αποσαφηνίζεται πλήρως η δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης η οποία διαρθρώνεται σε βαθμίδες και που την πρώτη βαθμίδα αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες, ενώ οι λοιπές βαθμίδες αφήνεται να καθορισθούν από τον κοινό νομοθέτη. Η συνταγματική αυτή διάταξη του Συντάγματος του 1927, άνοιγε πλέον το δρόμο στον κοινό νομοθέτη να διαρθρώσει ένα σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης προσαρμοσμένο στις σύγχρονες ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας.

Ο νέος Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας (Ν. 1065/1980 ΦΕΚ 168/24-7-1980) που δημιουργήθηκε σε εφαρμογή της συνταγματικής διάταξης είναι οπωσδήποτε περισσότερο σαφής και προσαρμοσμένος στα ελληνικά πράγματα, πλην όμως, κατά την άποψή μας, απέχει κατά πολύ από μια ορθολογική δομή του συστήματος τοπικής αυτοδιοίκησης. Οι καινοτομίες που εισήγαγε ο νέος Κώδικας σχετικά με τη δομή της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι : Σε εφαρμογή της ρητής συνταγματικής επιταγής καθιερώνεται πλέον η πρώτη βαθμίδα τοπικής αυτοδιοίκησης την οποία αποτελούν οι δήμοι και οι κοινότητες. Η εσωτερική διάρθρωση της πρώτης βαθμίδας, δηλαδή το μέγεθος των δήμων και κοινοτήτων, διαμορφώθηκε ως εξής : Για του δήμους, ίσχυσε και πάλι το ίδιο καθεστώς που είχαν εγκαταστήσει οι προηγούμενοι κώδικες (Ν.Δ 2888/1954 και Π.Δ 933/1975), δηλαδή δήμους αποτελούν οι πρωτεύουσες των νομών και οι πόλεις με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους. Εισήγαγε όμως ο νέος κώδικας μια σημαντική καινοτομία σύμφωνα με την οποία δήμοι με πληθυσμό πάνω από 150.000 κατοίκους διαιρούνται σε διαμερίσματα. Χωρίς αμφιβολία μια τέτοια διάρθρωση, με τη δημιουργία δημοτικών διαμερισμάτων στους μεγάλους δήμους, έδινε λύση σε πολλά προβλήματα που αντιμετώπιζαν οι δήμοι αυτοί.

Κεφάλαιο 3^ο

3.1 Η σημερινή δομή του Ελληνικού Συστήματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Ορισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Είναι η διεξαγωγή ορισμένου κύκλου διοικητικών υποθέσεων από όργανα όχι του κράτους, αλλά από αιρετούς τοπικούς άρχοντες στους οποίους η πολιτεία εκχωρεί ένα μέρος της εξουσίας της. Η τοπική αυτοδιοίκηση διακρίνεται σε : α' βάρθια που είναι οι δήμοι και οι κοινότητες και σε β' βάρθια που είναι οι Νομάρχες και γ' βάρθια που είναι οι περιφέρειες. Και στους τρεις βαθμούς τοπικής αυτοδιοίκησης οι τοπικοί φορείς έχουν αποφασιστικές και εκτελεστικές αρμοδιότητες για τα τοπικά πράγματα.

Οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η ενεργός συμμετοχή των τοπικών φορέων στις δραστηριότητες του τόπου είναι σημαντικοί. Τα όργανα αυτά έχουν στενή επαφή και άμεση αντίληψη των τοπικών πραγμάτων και αναγκών και ως εκ τούτου είναι σε θέση να διεκπεραιώσουν με επιτυχία το έργο τους ως αυθεντικοί εκφραστές της βούλησης των τοπικών κοινωνιών. Επίσης υπάρχει δυνατότητα για καλύτερη αξιοποίηση των διατεθειμένων πόρων σύμφωνα με τις ιδιαίτερες απαιτήσεις της κάθε περιοχής.

3.2 Α Βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης Νέοι δήμοι που προέρχονται από τη συνένωση Δήμων και Κοινοτήτων

Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 του Ν. 1622/1986 ορίζεται ότι :

Στην παράγραφο 2 του άρθρου 1 του Ν.1622/1986 ορίζεται ότι :
«Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμοι και κοινότητες) που περιλαμβάνονται στις περιοχές αυτές, συνενώνονται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ.1 του άρθρου 4 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα (Δ.Κ.Κ, Ν.676/85, ΦΕΚ27) και αποτελούν δήμο, ανεξάρτητο από τον πληθυσμό τους. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης που δεν περιλαμβάνονται στις γεωγραφικές ενότητες της παρ. 1, παραμένουν δήμοι και κοινότητες.»

3.3 Τα όργανα της α βάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Τα όργανα της α βάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι τα εξής:

Κοινοτικές αρχές : α) Η κοινότητα διοικείται από το κοινοτικό συμβούλιο και τον πρόεδρο. β) Το κοινοτικό συμβούλιο αποτελείται από επτά μέλη, σε κοινότητες με πληθυσμό έως 2.000 κατοίκους, εννέα σε κοινότητες 2.001 έως 5.000 κατοίκους και έντεκα στις λοιπές κοινότητες. Στον αριθμό αυτό των συμβούλων περιλαμβάνεται και ο πρόεδρος.

Δημοτικές Αρχές : α) Ο δήμος διοικείται από το δημοτικό συμβούλιο, τη δημαρχιακή επιτροπή και το δήμαρχο. β) Το δημοτικό συμβούλιο αποτελείται από έντεκα μέλη σε δήμους με πληθυσμό έως 5.000 κατοίκων, δεκαπέντε μέλη σε δήμους 5.001 έως 10.000 κατοίκων, δεκαεννέα σε δήμους 10.001 έως 30.000 κατοίκων, εικοσιπέντε σε δήμους 30.001 έως 60.000 κατοίκων, τριάντα ένα σε δήμους 60.001 έως 100.000 κατοίκων, τριάντα πέντε σε δήμους 100.001 έως 150.000 κατοίκων, τριάντα εννέα σε δήμους 150.001 έως και 500.000 κατοίκων και σαράντα ένα σε δήμους 500.001 κατοίκων και πάνω.

Διάρκεια δημοτικής και κοινοτικής περιόδου : α) Ο δήμαρχος, ο πρόεδρος της κοινότητας και οι δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια. β) Η εκλογή γίνεται κάθε τέταρτο έτος την πρώτη Κυριακή μετά τις 10 του μηνός Οκτωβρίου του έτους αυτού. γ) Η εγκατάσταση των αρχών που έχουν εκλεγεί γίνεται την 1^η Ιανουαρίου του επομένου έτους, και η θητεία του λήγει την 31^η Δεκεμβρίου του τέταρτου έτους.

Ο Δήμαρχος : δήμαρχος εκλέγεται ο υποψήφιος του συνδυασμού που πήρε τις περισσότερες ψήφους. Οι αρμοδιότητες του δημάρχου ορίζονται με το άρθρο 104 του Κώδικα και είναι οι εξής :

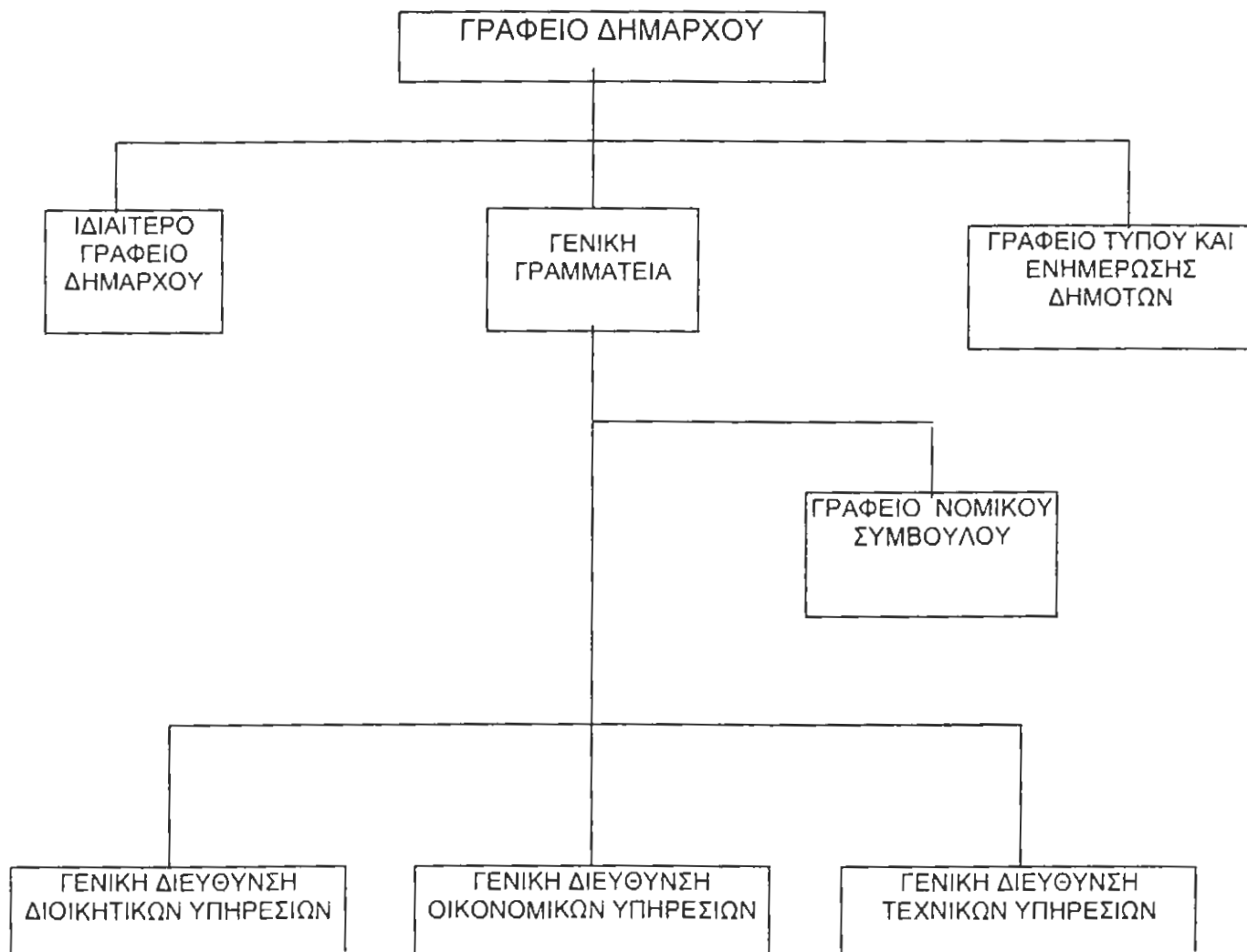
- α) Εκπροσωπεί το δήμο στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή και δίνει τους όρκους που επιβάλλονται στο δήμο.
- β) Εκτελεί τις αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου και της δημορχιακής επιτροπής.
- γ) Είναι προϊστάμενος των υπηρεσιών του δήμου και τις διευθύνει.
- δ) Είναι προϊστάμενος όλου του προσωπικού του δήμου, αποφασίζει για το διορισμό αυτού και εκδίδει τις πράξεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις για το διορισμό, τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και την άσκηση του πειθαρχικού ελέγχου.
- ε) Διατάζει την είσπραξη των δημοτικών εσόδων και εκδίδει τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής σε βάρος των πιστώσεων που προβλέπονται στον προϋπολογισμό ή έχουν ψηφισθεί με ειδικές αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου, αφού προηγουμένως έχουν ελεγχθεί τα σχετικά δικαιολογητικά από την αρμόδια υπηρεσία του δήμου.
- στ) Υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει ο δήμος.
- ζ) Εκδίδει πιστοποιητικά προσωπικής και οικογενειακής κατάστασης των δημοτών.
- η) Ασκή τις αρμοδιότητες που του αναθέτουν ειδικές διατάξεις του Κώδικα ή άλλου νόμου.

Τέλος στο δήμαρχο μπορεί να ανατεθούν με νόμο καθήκοντα οργάνου του κράτους ή άλλου δημόσιου φορέα, καθώς επίσης ο δήμαρχος είναι πρόεδρος των διοικητικών συμβουλίων των δημοτικών ιδρυμάτων και λοιπόν νομικών προσώπων και εκθέτει τα πεπραγμένα της δημοτικής δραστηριότητας, σε ανοικτές συγκεντρώσεις, μια φορά το χρόνο. Ο δήμαρχος παρίσταται υποχρεωτικά στις συνεδριάσεις του δημοτικού συμβουλίου και συμμετέχει στις συζητήσεις χωρίς όμως να έχει δικαίωμα ψήφου. Ο δήμαρχος κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του βοηθείται από τα εξής πρόσωπα :

- 1) Από τον αντιδήμαρχο τον οποίο ορίζει ο ίδιο ο δήμαρχος.
- 2) Από ειδικούς συμβούλους, ειδικούς συνεργάτες και επιστημονικούς συνεργάτες.

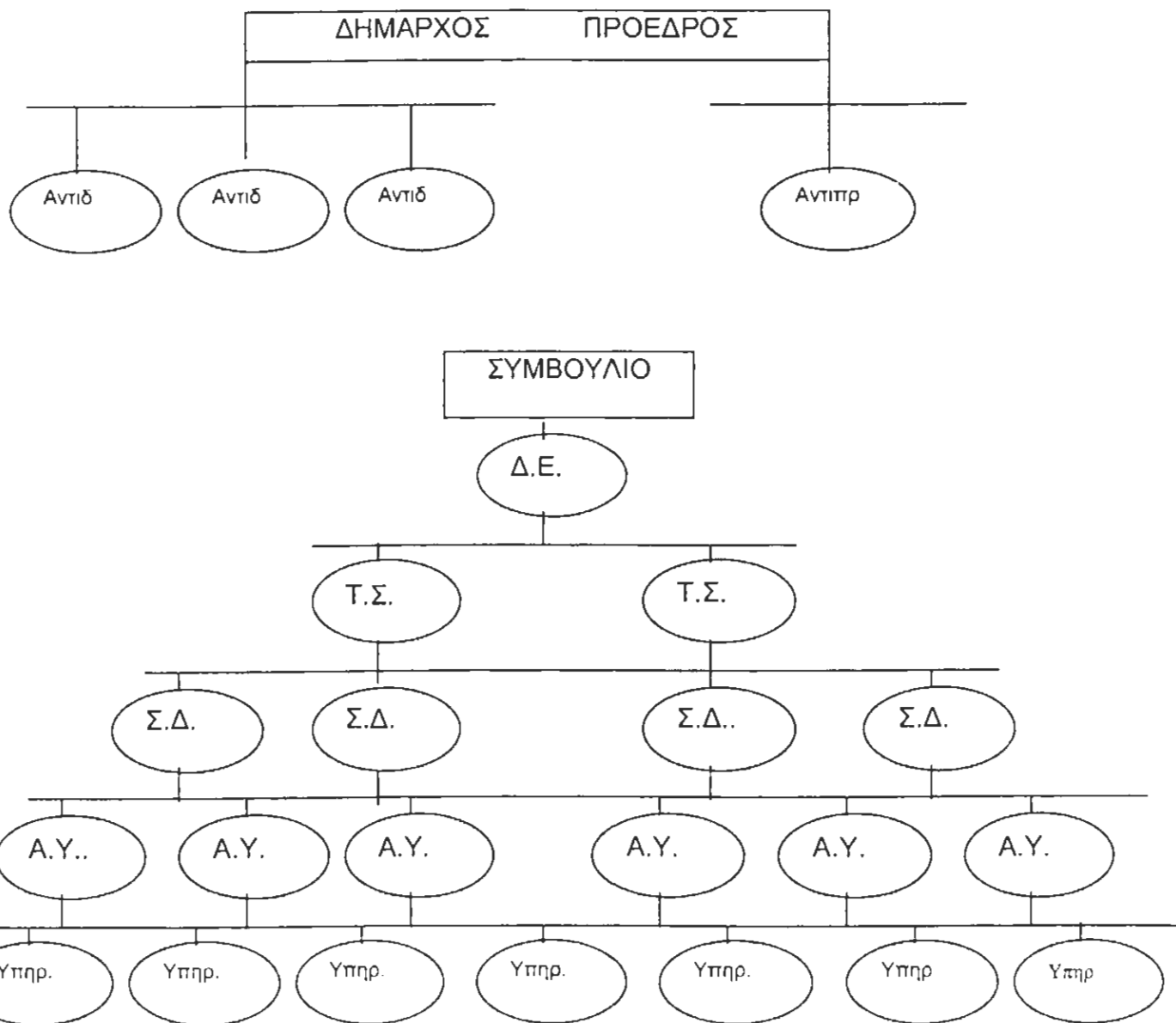
3) Από οποιοδήποτε δημοτικό σύμβουλο, τον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου του διαμερίσματος ή τους προϊσταμένους των δημοτικών υπηρεσιών, στους οποίους μπορεί να αναθέσει και την υπογραφή ορισμένων εγγράφων.

4) Από όλες τις υπηρεσίες και τους υπαλλήλους του δήμου.

Πηγή : Οργανισμός εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Αθηναίων. Πράξη του Δημοτικού Συμβουλίου 792/11 – 8 –1981

Διαγραμματικά η διάρθρωση της διοίκησης των δήμων και κοινοτήτων μπορεί να δοθεί με το παρακάτω σχήμα.

Διάρθρωση της Διοίκησης των Δήμων και Κοινοτήτων

3.4 Αρμοδιότητες Δήμων και Κοινοτήτων

1. Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων, κύρια μέριμνα των οποίων αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων, καθώς και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων της.

Στην αρμοδιότητα των δήμων και των κοινοτήτων ανήκουν ιδίως:

α) η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία:

i) συστημάτων ύδρευσης, άρδευσης και αποχέτευσης, αντιπλημμυρικών και εγγειοβελτιωτικών έργων, έργων δημοτικής και κοινοτικής οδοποιίας, πλατειών, γεφυρών και έργων ηλεκτροφωτισμού των κοινόχρηστων χώρων,

ii) χώρων πρασίνου, βοσκοτόπων, υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων, κοιμητηρίων και δημοτικών και κοινοτικών χώρων άθλησης και αναψυχής και

iii) δημοτικών, κοινοτικών και λαϊκών αγορών,

β) η λειτουργία των εμποροπανηγύρεων

γ) η καθαριότητα και η διαχείριση των απορριμάτων, η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία λουτρών και αποχωρητηρίων.

δ) η ίδρυση και η λειτουργία παιδικών, βρεφικών, βρεφονηπιακών σταθμών και νηπιαγωγείων, κέντρων ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, Κ.Α.Π.Η., και κέντρων υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με ειδικές ανάγκες και η μελέτη και εφαρμογή κοινωνικών προγραμμάτων,

ε) η ίδρυση, κατασκευή και λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, σχολών διδασκαλίας μουσικής, χορού, ζωγραφικής και κέντρων επαγγελματικού προσανατολισμού, καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων,

στ) η εξασφάλιση στέγης και δημιουργία θερέτρων,

ζ) η μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης,

η) η προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, η προστασία της ζωής και της υγείας των κατοίκων και η κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων πρόληψης, άμεσης βοήθειας και θεραπείας.

θ) Να ιδρύει και να φροντίζει για τη λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, όπως βιβλιοθήκη, μουσεία, πινακοθήκες, φιλαρμονικές, θέατρα, να αναλαμβάνει την επισκευή και συντήρηση παραδοσιακών ή ιστορικών κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή κοινωνικές και πολιτιστικές λειτουργίες και σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς να συντηρεί και να φροντίζει τη λειτουργία αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής,

ι) η κατασκευή, επισκευή, συντήρηση σχολικών κτιρίων,

ια) η κατασκευή, επισκευή, συντήρηση και διαχείριση των δημοτικών και κοινοτικών σταδίων, των γυμναστηρίων και των αθλητικών κέντρων,

ιβ) η προστασία, η αξιοποίηση και εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών, των ιαματικών πηγών και των ήπιων μορφών ενέργειας,

ιγ) η υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού, σύμφωνα με το εγκεκριμένο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), καθώς και κάθε άλλο σχέδιο χωροταξικού επιπέδου και η τήρηση των δεδομένων του κτηματολογίου της περιοχής τους, όπως αυτά προκύπτουν από το συνολικό σχεδιασμό και την ολοκληρωμένη διαχείριση του Εθνικού Κτηματολογίου,

ιδ) η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, ο προσδιορισμός και η λειτουργία των χώρων στάθμευσης οχημάτων, η ονομασία των οδών και των πλατειών και η τοποθέτηση πινακίδων, η αρίθμηση των κτισμάτων καθώς και η διοίκηση της αστικής συγκοινωνίας,

ιε) ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν την καθαριότητα, την κυκλοφορία και στάθμευση των οχημάτων, την οικοδόμηση, την ύδρευση, την άρδευση, την αποχέτευση, την ηχορύπανση, τη ρύπανση των θαλασσών από πηγές ξηράς, την προστασία των επίγειων και υπόγειων υδάτινων αποθεμάτων και την προστασία του περιβάλλοντος,

ιστ) ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν την λειτουργία των πάσης φύσεως επιτηδευμάτων και επαγγελμάτων,

- ιη) η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών ή κοινοτικών εργαστηρίων και ο έλεγχος των υγρών, στερεών και αέριων αποβλήτων, της ρύπανσης των υδάτων και της θάλασσας,
- ιθ) η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας όλων των καταστημάτων και επιχειρήσεων, οι όροι λειτουργίας των οποίων καθορίζονται από υγειονομικές διατάξεις,
- κ) η χορήγηση αδειών μικροπωλητών και η κατασκευή, λειτουργία και εκμετάλλευση περιπτέρων και κυλικείων εντός κοινόχρηστων χώρων,
- κα) η χορήγηση των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας θεάτρων, κινηματογράφων και παρεμφερών επιχειρήσεων, που προβλέπονται από τους α.ν. 445/1937 και 446/1937,
- κβ) η χορήγηση των αδειών λειτουργίας μουσικής σε δημόσια κέντρα, που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και χορηγούνται σύμφωνα με την Α5/3010/85 υγειονομική διάταξη (Β - 593),
- κγ) η χορήγηση των αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας ψυχαγωγικών παιδιών, που προβλέπονται από αστυνομικές διατάξεις και δεν υπάγονται στις διατάξεις του ν. 2000/1991.
- κδ) η διαχείριση της δημοτικής ή κοινοτικής περιουσίας και η κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία δημοτικών ή κοινοτικών καταστημάτων,
- κε) η μελέτη, εκτέλεση και εκμετάλλευση βιοτεχνικών κέντρων και κτιρίων στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες που καθορίζονται στα πλαίσια του πολεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού,
- κστ) η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρωπίνου δυναμικού της περιοχής τους,
- κζ) η αποθήκευση, διακίνηση και εμπορία υγρών και αερίων καυσίμων,
- κθ) η σύναψη προγραμματικών συμβάσεων,
- λ) η έκδοση κανονιστικών αποφάσεων σύμφωνα με το άρθρο 30.

2. Για την άσκηση της αρμοδιότητας της περίπτωσης ιε της παραγρ. 1 ο δήμος ή η κοινότητα μπορεί να προβλέπει στον οργανισμό εσωτερικής υπηρεσίας τη συγκρότηση ειδικής υπηρεσίας. Η απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού των Εσωτερικών, μετά από γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου της Κεντρικής

νωσης Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος, καθορίζονται οι αρμοδιότητες και ο τρόπος άσκησής τους, τα προσόντα, τα καθήκοντα, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των οργάνων της ειδικής υπηρεσίας, της παραγρ. 2. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται σύμφωνα με τη διάταξη της προηγούμενης παραγράφου οι αρμοδιότητες της Δημοτικής Αστυνομίας μπορούν να επεκτείνονται και σε θέματα των περιπτώσεων β , ιστ , ιη , ιθ , κ , κα , κβ , κγ και λ της παραγράφου 1 του άρθρου αυτού.

3.5 Τι αλλάζει με το νόμο 2218/1994 στον α βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης

- Προσδιορίζονται με απόλυτη σαφήνεια οι αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων.
- Καταργείται η διάκριση σε αποκλειστικές και συντρέχουσες αρμοδιότητες και αναγνωρίζεται πανηγυρικά το τεκμήριο αρμοδιότητας των Ο.Τ.Α. στις τοπικές υποθέσεις.
- Με το νέο θεσμό των Συμβουλίων Περιοχής και των Νησιώτικων Συμβουλίων προβλέπεται νέο σύστημα διαδημοτικής και διακοινοτικής συνεργασίας, που αντιμετωπίζει την πολυδιάσπαση, την αναποτελεσματικότητα των χιλιάδων Κοινοτήτων της Χώρας.
- Συνιστώνται από τον ίδιο το νόμο τα Συμβούλια Περιοχής. Τα συμβούλια περιοχής αποτελούν σύνδεσμο πολλών δήμων και κοινοτήτων, ή εδαφική περιφέρεια των οποίων θα καθορίζεται με π.δ/γμα. Η διοίκησή τους ασκείται από ενιαίο συμβούλιο αποτελούμενο από αιρετούς αντιπροσώπους κάθε δήμου και κοινότητας μέλους του συνδέσμου, ανάλογα με τον πληθυσμό τους και ασκούν αρμοδιότητες που αφορούν το σχεδιασμό και προγραμματισμό της ανάπτυξης της περιοχής τους, αλλά και την εφαρμογή του, την εκτέλεση έργων και πραγματοποίηση προμηθειών, την παροχή υπηρεσιών για την κοινή εξυπηρέτηση των δήμων και κοινοτήτων – μελών τους και των κατοίκων της περιοχής. Παράλληλα παρέχουν οργανωτική και λειτουργική στήριξη στους μικρούς ΟΤΑ, αντλώντας την εξουσία αυτή είτε απευθείας από το νόμο, είτε κατά παραχώρηση από τους ενδιαφερόμενους ενώ τέλος υποστηρίζεται ευθέως

από το νόμο η άμεση απόκτηση ξεχωριστής Ταμειακής Υπηρεσίας σε κάθε Συμβούλιο Περιοχής και η δημιουργία ενός αποτελεσματικού Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας ικανού να κάνει πράξη το ρόλο που ανατίθεται στο νέο αυτό φορέα.

- Καταργείται κάθε έλεγχος σκοπιμότητας στις αποφάσεις των δημοτικών και κοινωτικών συμβουλίων.
- Καταργείται ο αυτεπάγγελτος έλεγχος των δήμων και κοινοτήτων από την κρατική διοίκηση και οι αποφάσεις τους είναι άμεσα εκτελεστές.
- Θεσπίζεται δικαίωμα για κάθε δημότη και για όποιον έχει έννομο συμφέρον να προσβάλει μόνο για περάβαση νόμου τις αποφάσεις των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων και των δημάρχων και προέδρων κοινοτήτων σε επιτροπή που λειτουργεί ως ανεξάρτητη Δημόσια Αρχή, αποτελούμενη από ένα δικαστικό λειτουργό, ένα εκπρόσωπο της κρατικής διοίκησης και ένα εκπρόσωπο της τοπικής ένωσης δήμων και κοινοτήτων κάθε νομού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

4.1 β Βάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ιστορικά

Πολλές προσπάθειες έχουν γίνει για το δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης από την αρχή σχεδόν της ίδρυσης του νεοελληνικού κράτους. Προσπάθειες που απέβησαν άκαρπες.

α. Το 1833 με το Διάταγμα 3/15 – 4 – 1833 και το 1845 με το νόμο ΚΕ /1845επιχειρήθηκε η θεσμοθέτηση νομαρχιακών και επαρχιακών συμβουλίων, χωρίς και να εφαρμοστεί στην πράξη.

Βεβαίως με τις διατάξεις αυτές δεν υπήρχε πρόθεση εισαγωγής συστήματος νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, αλλά δημιουργία συμβουλευτικού οργάνου περί τον νομάρχη.

β. Το 1887 με το νόμο ΑΦΝΣΤ/1887 «Περί Νομαρχιακών Συμβουλίων» (ΦΕΚ Α 202/28 – 7 – 1887), θεσπίζεται ο δεύτερος βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης, που καταργείται με το νόμο ΑΩΟΖ/1891 (ΦΕΚ Α 3/2 – 1 – 1891).

γ. Το 1899 με το νόμο ΒΧΕ/1899 (ΦΕΚ Α 136/8 – 7 – 1899) «Περί Νομών και της διοικήσεως αυτών» επαναφέρεται σε νομαρχιακό επίπεδο ο δεύτερος βαθμός, αλλά δεν εφαρμόστηκε επειδή το διάταγμα που προβλεπόταν στο άρθρο 128 δεν εκδόθηκε ποτέ.

δ. Το 1923 με το ΝΔ της 9^{ης} Μαΐου «Περί διοικήσεως των Νομών» (ΦΕΚ Α 122/10 – 9 – 1923) έγινε μια σημαντική προσπάθεια να θεσμοθετηθεί η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση με εξαιρετικά προοδευτικό πλαίσιο και παρά το ότι τροποποιείται και βελτιώνεται επτά φορές ο νόμος, τελικά δεν εφαρμόζεται.

ε. Το 1927 στο Σύνταγμα και στο άρθρο 107 προβλέπεται η σύσταση του δεύτερου βαθμού, αλλά ο σχετικός νόμος για την υλοποίηση της συνταγματικής επιταγής δεν εκδίδεται.

στ. Το 1975 στο Σύνταγμα και στο άρθρο 102 προβλέπεται η θεσμοθέτηση του δεύτερου βαθμού και έντεκα χρόνια μετά εκδίδεται ο σχετικός νόμος 1622/1986 «τοπική αυτοδιοίκηση – περιφερειακή ανάπτυξη – δημοκρατικός προγραμματισμός» (ΦΕΚ Α 92/14 – 7 – 1986) που καθιερώνει τις περιφέρειες, τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και τα όργανα του δημοκρατικού προγραμματισμού και παραπέμπει σε Προεδρικά Διατάγματα την εκχώρηση των αρμοδιοτήτων.

Με τους νόμους 2218/1994 « δρυση νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, τροποποίηση διατάξεων για την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση και την περιφέρεια και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 90/13 – 6 – 1994) και 2240/1994 «Συμπλήρωση διατάξεων για τη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 153/16 – 9 – 1994), ο δεύτερος βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης γίνεται πραγματικότητα.

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις όχι μόνο θεσμοθετούνται οριστικά και αμετάκλητα αλλά και αναδείχτηκαν οι αιρετές αρχές τους με τις διπλές εκλογές της 16^{ης} Οκτωβρίου 1994.

Αποτελεί αυτή η επιλογή μια από τις σημαντικότερες πολιτικές πράξεις στην ιστορία του νεώτερου ελληνικού κράτους. Πράξη που ανοίγει το δρόμο σε μια συνολική μεταρρύθμιση του διοικητικού συστήματος της χώρας και των διαδικασιών αντιπροσώπευσης.

Με τους νόμους 2218/94 και 2240/94 προσδιορίζεται ένα καινοτόμο και ριζοσπαστικό θεσμικό πλαίσιο που ολοκληρώνει τη θεσμοθέτηση και τη λειτουργία των οργάνων του Δημοκρατικού Προγραμματισμού σε όλα τα επίπεδα.

Δεν εναποθέτει την αποκέντρωση στη βούληση της Κεντρικής εξουσίας.

Δεν εξαρτάται από τη θέληση του Υπουργού Εσωτερικών ή της Κυβέρνησης τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων. Οριοθετεί αυστηρά αποκλειστικές και όχι συντρέχουσες αρμοδιότητες στην τοπική και νομαρχιακή αυτοδιοίκηση και διασφαλίζει τους αναγκαίους πόρους για αυτό. τσι, η διοικητική αυτοτέλεια και η οικονομική αυτοδυναμία, πάγιο αίτημα και διαρκής στόχος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης συνοδεύει τη θεσμοθέτηση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Στόχος είναι να υπάρξουν οι προϋποθέσεις ώστε η αυτοδιοίκηση να μην είναι μόνο ο θεμελιακός φορέας του

προγραμματισμού και της ανάπτυξης αλλά και ο αποκλειστικός διαχειριστής των τοπικών υποθέσεων σε επίρρωση της συνταγματικής επιταγής.

Ο νόμος 2218/94 και ο ν. 2240/94 ορίζει ότι στη σύσταση και λειτουργία των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων ως νομικών προσώπων δημοσίου και στην άμεση λειτουργία τους συντέλεσαν αποφασιστικά :

- ? Η παρουσία της κρατικής διοίκησης που επιτρέπει την άμεση μεταβίβαση αρμοδιοτήτων και εξουσιών στα αιρετά όργανα.
- ? Η πολιτική απόφαση της Κυβέρνησης για μεγαλύτερη συμμετοχή της αυτοδιοίκησης στο γενικότερο πολιτειακό και αναπτυξιακό γίγνεσθαι.
- ? Η αμεσότερη εξυπηρέτηση του πολίτη και η διεύρυνση του κοινωνικού ελέγχου των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- ? Η ισχυρή ταυτότητα που έχουν οι σημερινοί νόμοι στη συνείδηση των κατοίκων κάθε περιοχής, η ιστορική συνέχεια, η οργανωτική συγκρότηση των νομών καθώς και το γεγονός ότι οι περισσότεροι νομοί αποτελούν την ανθρωπογεωγραφική – οικονομική ενδοχώρα των κυρίων αστικών κέντρων.

Στο νομαρχιακό επίπεδο γίνονται τομές οι οποίες θα επιτρέψουν να οδηγηθούμε στο καλλίτερο δυνατό επίπεδο αυτοδιοίκησης, όπως με τις διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, κάτι που μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην πράξη πιλοτικά, για να οδηγήσει στην ανάγκη διεύρυνσης των ορίων των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων.

Δεν γίνεται λόγος για κατάργηση ορίων νομών. Απλά γίνεται λόγος για εναλλακτικές επιλογές που διευρύνουν τις βαθμίδες για να μπορέσει να υπάρξει ουσιαστική ανάπτυξη γιατί με τη σημερινή διοικητική διάρθρωση δεν υπάρχει ανάπτυξη.

Στο νομαρχιακό επίπεδο, πέρα από τον αιρετό Νομάρχη, το Νομαρχιακό Συμβούλιο και τις Νομαρχιακές Επιτροπές, υπάρχει πολιτική και διοικητική αποκέντρωση στις υποβαθμισμένες και αποκομμένες περιοχές με τη θέσπιση των Επαρχιών.

Με τη θέσπιση της διεύρυμνης νομαρχιακής αυτοδιοίκησης θεσπίζονται επίσης και ειδικά αναπτυξιακά και οικονομικά κίνητρα, έτσι ώστε το νέο αυτό διοικητικό σύστημα να έχει τη δυνατότητα και δυναμικά να αναπτύξει και να συσπειρώσει τις τοπικές παραγωγικές δυνάμεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Σύμφωνα με το άρθρο 19 οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις αποτελούν τη β βαθμίδα της τοπικής αυτοδιοίκησης σε επίπεδο νομαρχιακής περιφέρειας και αποσκοπούν στην οικονομική, στην κοινωνική και στην πολιτιστική ανάπτυξη της περιφέρειας τους, με την ενεργή συμμετοχή των πολιτών στη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων.

Ειδικότερα το άρθρο 20 του Ν. 1622/1986 ορίζει ότι :

1. Οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις είναι αυτοδιοικούμενα κατά τόπο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

2. Η περιφέρεια, η ονομασία και η έδρα κάθε νομαρχιακής αυτοδιοίκησης είναι εκείνες που έχει ο Νομός, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου.

3. Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, μπορεί να καθορίζονται Νομοί με περισσότερες από μια νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις. Με το ίδιο διάταγμα ορίζεται ο αριθμός, η περιφέρεια, η έδρα και η ονομασία αυτών των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων.

Από το 1995 ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο για τη χώρα.

4.2 Τα όργανα της β βαθμίας Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Με το νόμο 2218/1994 συστάθηκαν οι νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις με περιφέρεια την εδαφική περιφέρεια ενός νομού ή μιας νομαρχίας (άρθρο 2Ν. 2218/1994).

Με το νόμο 2240/1994 συστάθηκαν οι διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις με κατά τόπο χωρική αρμοδιότητα την περιφέρεια περισσότερων του ενός νομού ή της μιας νομαρχίας (άρθρο 1Ν. 2240/1994).

τσι έχουμε τις απλές και τις διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, σύνολο πενήντα (50).

α. Όργανα Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (απλών) : Με το άρθρο 4 προσδιορίζονται τα όργανα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης που είναι ο Νομάρχης, το Νομαρχιακό Συμβούλιο, οι Νομαρχιακές Επιτροπές και η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή. Αναλυτικότερα :

1. Ο Νομάρχης άμεσα εκλεγόμενος από το λαό, είναι εκτελεστικό όργανο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και των αποφάσεων του Νομαρχιακού Συμβουλίου.

Ο Νομάρχης ορίζει τους Προέδρους των Ν. Ε. με μόνο περιορισμό ότι πρέπει να είναι μέλη του Νομαρχιακού Συμβουλίου. Ο ορισμός των Προέδρων των Νομαρχιακών Επιτροπών από το Νομάρχη χωρίς περιορισμούς, είναι απόλυτα σύμφωνη με την κοινή αντίληψη ότι την κύρια ευθύνη για την πορεία των υποθέσεων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης έχει ο Νομάρχης. Η ανάκληση όμως των Προέδρων των Νομαρχιακών Επιτροπών γίνεται από το Νομαρχιακό Συμβούλιο, ύστερα από εισήγηση του Νομάρχη. Εξασφαλίζεται έτσι η αναγκαία ανεξαρτησία των Αντιπροέδρων στην άσκηση των καθηκόντων τους.

Ο Νομάρχης εκτός από τις ειδικές αρμοδιότητες έχει και τη γενική αρμοδιότητα για την έκδοση όλων των πράξεων για τις οποίες δεν είναι αναγκαίο να προκληθεί έκδοση κανονιστικών αποφάσεων ή για τις οποίες έχουν εκδοθεί τέτοιες αποφάσεις. Με τη γενική αυτή αρμοδιότητα εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη και άμεση λειτουργία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

2. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο είναι το ανώτατο όργανο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και έχει υπέρ αυτού το τεκμήριο της αρμοδιότητας. Αποτελείται μόνο από άμεσα εκλεγόμενα μέλη με καθολική ψηφοφορία και ο αριθμός τους είναι ανάλογος με τον πληθυσμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

3. Οι Νομαρχιακές Επιτροπές είναι όργανα τόσο εκτελεστικά όσο και γνωμοδοτικά όπως ειδικότερα προσδιορίζεται στις επί μέρους διατάξεις.

Καθιερώνεται ευέλικτο σύστημα σχετικά με τον αριθμό των Νομαρχιακών Επιτροπών και των μελών κάθε μιας, ώστε να υπάρχει η αναγκαία δυνατότητα προσαρμογής στις ιδιαιτερότητες κάθε Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Η ευελιξία επεκτείνεται ακόμη και στον τομέα ευθύνης κάθε Νομαρχιακής Επιτροπής που προσδιορίζεται από το Νομαρχιακό Συμβούλιο.

Πρόεδρος της Νομαρχιακής Επιτροπής είναι ένας από τους Νομαρχιακούς Συμβούλους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης που ορίζεται από το Νομάρχη.

4. Με τη λειτουργία της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, ως γνωμοδοτικού οργάνου του Νομαρχιακού Συμβουλίου επιδιώκεται πρώτο να εξασφαλισθεί η συνεχής και μετά τις εκλογές, μεταφορά των μηνυμάτων της κοινής γνώμης στο Νομαρχιακό Συμβούλιο και μέσω αυτού στα λοιπά όργανα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και δεύτερο η αναγκαία συναίνεση στη λήψη των σημαντικών αποφάσεων και την εφαρμογή προγραμμάτων.

β. Όργανα ενιαίων (διευρυμένων) Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων : Τα όργανα των διευρυμένων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων είναι :

1. Ο Πρόεδρος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης
2. Το Συμβούλιο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης (ρθρο 40 Ν. 2218/1994, που αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 2240/1994).

? Ο συνολικός αριθμός των μελών του Συμβουλίου της ενιαίας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης είναι ίσος με το άθροισμα του αριθμού των μελών των Νομαρχιακών Συμβουλίων των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων (άρθρο 1 παρ. 1. Ν. 2240/1994)

? Ο Πρόεδρος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης εκλέγεται απευθείας από το λαό, τίθεται επικεφαλής του ψηφοδελτίου και δεν χρειάζεται σταυρούς προτίμησης.

? Το Συμβούλιο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης που αποτελείται από το σύνολο των μελών των Νομαρχιακών Συμβουλίων των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων εκλέγεται και αυτό απευθείας από το λαό.

? Ο Νομάρχης και το Νομαρχιακό Συμβούλιο του κάθε Νομαρχιακού Διαμερίσματος έχουν όλες τις αρμοδιότητες των αντίστοιχων οργάνων των άλλων Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων που προβλέπουν τα άρθρα 13 και 16 του 2218/1994.

γ. Όργανα Νομαρχιακών Διαμερισμάτων : Τα όργανα Νομαρχιακών Διαμερισμάτων είναι :

1. Ο Νομάρχης
 2. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο
 3. Οι Νομαρχιακές Επιτροπές
- ? Ο αριθμός των μελών των Νομαρχιακών Συμβουλίων των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων είναι ανάλογος με τον πληθυσμό του

νομαρχιακού διαμερίσματος κατά τις διακρίσεις της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του Ν. 2218/1994.

? Όλα όσα αναγράφονται πιο πάνω για τα όργανα των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων (απλών) ισχύουν και για τα όργανα των Νομαρχιακών Διαμερισμάτων.

4.3 Οι αρμοδιότητες των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων

Το άρθρο 23 ειδικεύει τις αρμοδιότητες κατά τομέα, το δε άρθρο 24 καθορίζει τα όργανα της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και τη σύνθεσή τους, που είναι η παρακάτω :

Α. Το Νομαρχιακό Συμβούλιο, που εκλέγεται με καθολική, άμεση και μυστική ψηφοφορία και αποτελείται από 27 μέλη για νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις που έχουν πληθυσμό μέχρι 50.000, 33 μέλη για πληθυσμό από 50.001 μέχρι 100.000, 33 μέλη για πληθυσμό από 100.001 μέχρι 150.000, 45 μέλη για πληθυσμό από 150.001 μέχρι 300.000 και 51 μέλη για όσες αυτοδιοικήσεις έχουν πληθυσμό περισσότερο από 300.000.

Δηλαδή βλέπουμε ότι :

1. Το νομαρχιακό συμβούλιο ασκεί όλες τις αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, εκτός από αυτές που ανήκουν στο νομάρχη ή στις νομαρχιακές επιτροπές.

Το νομαρχιακό συμβούλιο είναι αρμόδιο ιδίως για :

α. Τον κανονισμό των εργασιών του, τον κανονισμό των εργασιών των νομαρχιακών επιτροπών και τον οργανισμό των υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

β. Την εφαρμογή της διαδικασίας του δημοκρατικού προγραμματισμού.

γ. Τον προϋπολογισμό και απολογισμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

δ. Την επιβολή φόρων, τελών, εισφορών και δικαιωμάτων.

ε. Την απαλλοτρίωση ακινήτων.

στ. Την εκποίηση, ανταλλαγή και δωρεά ακινήτων, καθώς και τη σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων.

ζ. Την παραχώρηση της χρήσης και την εκμίσθωση κινητών και ακινήτων.

η. Την αγορά και μίσθωση κινητών και ακινήτων.

θ. Τη σύναψη δανείων και την αποδοχή δωρεών, κληρονομιών, κληροδοσιών.

ι. Το πρόγραμμα των εκτελεστέων έργων και προμηθειών.

ια. Την προστασία και αξιοποίηση περιοχών.

ιβ. Τη μελέτη, την κατασκευή και τη συντήρηση έργων.

ιγ. Την ίδρυση κέντρων παροχής πολιτιστικών και κοινωνικών υπηρεσιών.

ιδ. Την ανάθεση της παροχής υπηρεσιών και της εκτέλεσης εργασιών ή προγραμμάτων.

ιε. Την ίδρυση νομικών προσώπων και επιχειρήσεων ή τη συμμετοχή σε επιχειρήσεις.

ιστ. Την ανάθεση της άσκησης δραστηριοτήτων στο κράτος ή σε νομικά πρόσωπα.

ιζ. Τη συγκρότηση συλλογικών οργάνων.

ιη. Τον ορισμό του αριθμού των νομαρχιακών επιτροπών.

ιθ. Την εκλογή των μελών των νομαρχιακών επιτροπών.

κ. Την ανάκληση των προέδρων των Νομαρχιακών Επιτροπών.

κα. Την εξόφληση χρεών προς τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση σε δόσεις.

κβ. Την έντοκη κατάθεση των εισόδων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης

κγ. Την έκδοση χρηματικών ενταλμάτων προπληρωμής.

κδ. Την πλήρωση των κενών οργανικών θέσεων προσωπικού της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

κε. Τη σύσταση πάγιας προκαταβολής.

2. Το νομαρχιακό συμβούλιο μπορεί με απόφαση του να μεταβιβάζει αρμοδιότητές του, εκτός από αυτές των περιπτώσεων α - ε , ι , ιγ , ιε κβ και κδ στις νομαρχιακές επιτροπές ή στο νομάρχη.

3. Το νομαρχιακό συμβούλιο εκδίδει κανονιστικές αποφάσεις για τα θέματα που προβλέπονται από τις διατάξεις που διέπουν τις αρμοδιότητες, οι οποίες σύμφωνα με το άρθρο 3 ανήκουν ή μεταβιβάζονται στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Παράβαση των αποφάσεων αυτών τιμωρείται σύμφωνα με το

άρθρο 459 του Ποινικού Κώδικα, εκτός αν από άλλες διατάξεις προβλέπεται βαρύτερη ποινή.

Β. Τη Νομαρχιακή Επιτροπή, που αποτελείται από τον Πρόεδρο του Νομαρχιακού Συμβουλίου και 4 μέλη όταν το Νομαρχιακό Συμβούλιο έχει μέχρι 27 μέλη, 6 μέλη όταν έχει μέχρι 39 μέλη και 8 μέλη όταν το Νομαρχιακό Συμβούλιο έχει μέχρι 51 μέλη.

Έτσι βλέπουμε ότι για κάθε νομαρχιακό διαμέρισμα συνίσταται μια Νομαρχιακή Επιτροπή, μέλη της οποίας είναι όλοι οι νομαρχιακοί σύμβουλοι της αντίστοιχης επαρχίας. Πρόεδρος της νομαρχιακής αυτής επιτροπής είναι ο πρώτος σε σταυρούς προτίμησης νομαρχιακός σύμβουλος του επαρχείου από τον επιτυχόντα συνδυασμό και αναπληρωτής του ο δεύτερος σύμβουλος του ίδιου συνδυασμού. Σε περίπτωση ισοψηφίας ενεργείται κλήρωση.

1. Κάθε νομαρχιακή επιτροπή έχει στον τομέα ευθύνης της τις ακόλουθες αρμοδιότητες :

α. Προετοιμάζει τις υποθέσεις αρμοδιότητας του Νομαρχιακού Συμβουλίου.

β. Καταρτίζει σχέδιο του προϋπολογισμού, επεξεργάζεται τον απολογισμό και υποβάλλει σχετική έκθεση στο Νομαρχιακό Συμβούλιο.

γ. Αποφασίζει για τη διάθεση των γραμμένων πιστώσεων στον προϋπολογισμό.

δ. Καταρτίζει τις διακηρύξεις διαγωνισμών για την εκτέλεση έργων, εργασιών, προγραμμάτων και προμηθειών και την ανάθεση τις παροχής υπηρεσιών και διεξάγει και κατακυρώνει όλες τις δημοπρασίες.

ε. Αποφασίζει για την έγερση αγωγών, παραιτήσεων από αυτές ή για συμβιβασμό, καθώς και για την άσκηση ενδίκων μέσων.

στ. Αποφασίζει για την υποβολή διοικητικών προσφύγων στις διοικητικές αρχές.

ζ. Έχει τις αρμοδιότητες που της μεταβιβάζει το Νομαρχιακό Συμβούλιο.

Η Νομαρχιακή Επιτροπή μπορεί να παραπέμπει οποιοδήποτε θέμα της αρμοδιότητας της στο Νομαρχιακό Συμβούλιο για τη λήψη αποφάσεως, εφόσον κρίνει ότι αυτό επιβάλλεται από την ιδιαίτερη σοβαρότητα του θέματος. Μπορεί επίσης να μεταβιβάζει αρμοδιότητές της, των περιπτώσεων γ , δ και στ , στον πρόεδρο της ή σε προϊσταμένους υπηρεσιών.

2. Η Νομαρχιακή Επιτροπή συνεδριάζει, κατόπιν προσκλήσεως του προέδρου της, τουλάχιστον δύο φορές το μήνα.

Η Νομαρχιακή Επιτροπή βρίσκεται σε απαρτία, εφόσον τα παρόντα μέλη είναι περισσότερα από αυτά που απουσιάζουν. Στις τριμελείς επιτροπές απαιτείται η παρουσία όλων των μελών. Η επιτροπή αποφασίζει με απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας επικρατεί η ψήφος του προέδρου. Αν σε δυο συνεχείς συνεδριάσεις δεν επιτυγχάνεται απαρτία ή απόλυτη πλειοψηφία, το σχετικό θέμα παραπέμπεται στο Νομαρχιακό Συμβούλιο για λήψη αποφάσεων με ευθύνη του προέδρου της Νομαρχιακής Επιτροπής. Αν απουσιάζει ή κωλύεται ο πρόεδρος της Νομαρχιακής Επιτροπής προεδρεύει ο πρόεδρος άλλης Νομαρχιακής Επιτροπής που ορίζεται από το νομάρχη. Αν απουσιάζουν ή κωλύονται τακτικά μέλη, καλούνται τα αναπληρωματικά.

Γ. Ο Πρόεδρος του Νομαρχιακού Συμβουλίου, που εκλέγεται από τα μέλη του Νομαρχιακού Συμβουλίου που έχουν εκλεγεί με καθολική, άμεση και μυστική ψηφοφορία.

Οι οργανώσεις οι οποίες εκλέγουν αντιπροσώπους στο Νομαρχιακό Συμβούλιο είναι κατά σειρά : α) τα Επιμελητήρια των παραγωγικών τάξεων, β) Οι ενώσεις των γεωργικών συνεταιρισμών, γ) Τα εργατικά κέντρα, δ) Το Τεχνικό Επιμελητήριο, ε) Οι δικηγορικοί σύλλογοι , στ) Το γεωτεχνικό επιμελητήριο, ζ) Το οικονομικό επιμελητήριο, η) Το καλλιτεχνικό επιμελητήριο. Οι προηγούμενες οργανώσεις εκλέγουν από έναν αντιπρόσωπο, τα δε μέλη της Νομαρχιακής Επιτροπής εκλέγονται από το Νομαρχιακό Συμβούλιο μεταξύ των μελών του.

Το Νομαρχιακό Συμβούλιο λειτουργεί βασικά όπως και τα μέχρι σήμερα Νομαρχιακά Συμβούλια του Ν. 1235/82 από την άποψη των διαδικασιών. Προβλέπεται όμως η έκδοση απόφασης από το Υπουργείο Εσωτερικών που θα καθορίζει με κανονισμό τα της λειτουργίας του και τις υποχρεώσεις των μελών του. Στις συνεδριάσεις των Νομαρχιακών Συμβουλίων καλείται και ο Νομάρχης που διαπιστώνει τις απόψεις του χωρίς ψήφο (άρθρο 34). Οι αρμοδιότητες των Νομαρχιακών Συμβουλίων τα οποία μπορούν να μεταβιβάζουν αρμοδιότητες στον Πρόεδρό τους και στη Νομαρχιακή Επιτροπή, είναι αποφασιστικού χαρακτήρα για θέματα της περιοχής τους καθώς και γνωμοδοτικού ή συμβουλευτικού και καθορίζονται συγκεκριμένα με

προεδρικά διατάγματα που προβλέπονται από το άρθρο 38 παρ. 1 που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού των Εσωτερικών. Το ίδιο με προεδρικό διάταγμα ρυθμίζονται οι διαδικασίες εκλογής προέδρου του Νομαρχιακού Συμβουλίου και μελών της Νομαρχιακής του Επιτροπής.

Ο Πρόεδρος του Νομαρχιακού Συμβουλίου το συγκαλεί και διευθύνει τις εργασίες, εκτελεί τις αποφάσεις του όπως και τις αποφάσεις της Νομαρχιακής Επιτροπής. Εκπροσωπεί τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, προΐσταται των υπηρεσιών της και υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση κ. λ. π. και γενικά ασκεί τις προβλεπόμενες από τον παραπάνω νόμο αρμοδιότητες καθώς και στο προεδρικό διάταγμα που εκδίδονται ύστερα από εξουσιοδότησή του, όπως ακόμα όσες αρμοδιότητες του αναθέτει το Νομαρχιακό Συμβούλιο (άρθρο 33 παρ 4). τσι βλέπουμε ότι :

Αρμοδιότητες Νομάρχη

1. Ο Νομάρχης εκδίδει όλες τις πράξεις μη κανονιστικού χαρακτήρα. Ο Νομάρχης έχει επίσης τις κατωτέρω αρμοδιότητες :

α. Εκτελεί τις αποφάσεις του Νομαρχιακού Συμβουλίου και των Νομαρχιακών Επιτροπών.

β. Εκπροσωπεί την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση δικαστικώς και εξωδίκως και δίνει τους όρκους που επιβάλλονται στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

γ. Είναι προϊστάμενος όλων των υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

δ. Προΐσταται του προσωπικού της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, αποφασίζει για το διορισμό του και εκδίδει τις πράξεις που προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις για το διορισμό, τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και την άσκηση του πειθαρχικού ελέγχου.

ε. Διατάσσει την είσπραξη των εσόδων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και αποφασίζει για τη διάθεση των πιστώσεων του προϋπολογισμού.

στ. Υπογράφει συμβάσεις που συνάπτει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

ζ. Ασκεί τις αρμοδιότητες που του ανατίθενται από το νόμο.

η. Συνιστά επιτροπές και ομάδες εργασίας από μέλη του Νομαρχιακού Συμβουλίου, υπαλλήλους της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, υπαλλήλους του

δημοσίου τομέα ή ιδιώτες για τη μελέτη και επεξεργασία θεμάτων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, καθορίζοντας τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας τους.

Ο Νομάρχης μπορεί κατ' εξαίρεση να λάβει μέτρα για θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα των Νομαρχιακών Επιτροπών, όταν δημιουργείται άμεσος κίνδυνος βλάβης των συμφερόντων της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Τα μέτρα τα οποία αποφασίστηκαν υποβάλλονται αμέσως στην αρμόδια Νομαρχιακή Επιτροπή για έγκριση.

Τα καθήκοντα του νομάρχη, όταν τα συμφέροντά του συγκρούονται με αυτά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Ασκεί ο πρόεδρος της Νομαρχιακής Επιτροπής που ορίζεται από Νομαρχιακό Συμβούλιο.

Ο Νομάρχης μεταβιβάζει με απόφαση του μέρος των αρμοδιοτήτων του στους προέδρους των Νομαρχιακών Επιτροπών. Μπορεί επίσης να μεταβιβάζει την άσκηση αρμοδιοτήτων του σε προϊστάμενους υπηρεσιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Ο πρόεδρος που τοποθετείται επικεφαλής Νομαρχιακού Διαμερίσματος είναι προϊστάμενος όλων των υπηρεσιών και του προσωπικού του διαμερίσματος και εκτελεί τις αποφάσεις της Νομαρχιακής Επιτροπής.

Οι αρμοδιότητες αρχίζουν να ασκούνται από τα όργανα της Νομαρχιακής αυτοδιοίκησης από τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως των Εσωτερικών Οργανισμών οργάνωσης και λειτουργίας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

Κατ' εξαίρεση των ανωτέρω, οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεως ασκούν, από την έναρξη της λειτουργίας τους, δηλαδή, αφότου εκλεγούν και συγκρατηθούν τα όργανά τους κατά το άρθρο 39 παρ. 16 του ν. 2218/1994 με τα όργανα τους τις αρμοδιότητες για το «Δημοκρατικό προγραμματισμό του άρθρου 22 παρ. 1 και των άρθρων 70 έως 74 του ν. 1622/1986 (άρθρο 3 παρ. 2 Ν. 2218/1994 όπως αυτή προσετέθη με το άρθρο 5 παρ. 2 Ν. 2240/1994).

Μεταβίβαση νέων αρμοδιοτήτων στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις

Με Προεδρικό Διάταγμα μπορεί να μεταβιβάζονται στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις αρμοδιότητες της Κρατικής Διοίκησης.

Με όμοια διατάγματα και με τις ίδιες προϋποθέσεις αρμοδιότητες που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις και

οργανισμούς κοινής ωφέλειας μπορεί να μεταβιβάζονται στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις μετά από σύμφωνη γνώμη του διοικητικού συμβουλίου τους.

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις σύμφωνα με το άρθρο 21 του νόμου έχουν αρμοδιότητα στους παρακάτω τομείς:

1) Δημοκρατικού προγραμματισμού, 2) κοινωνικής πρόνοιας, 3) υγείας, 4) συγκοινωνιών, 5) πολιτισμού, 6) περιβάλλοντος – πολεοδομίας, 7) γεωργίας, κτηνοτροφίας, αλιείας και δασών, 8) εργασίας, 9) βιομηχανίας, 10) εμπορίου, 11) παιδείας, 12) αθλητισμού, 13) τουρισμού, 14) λαϊκής επιμόρφωσης και 15) νέας γενιάς .

Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης δεύτερου και πρώτου βαθμού αποτελούν ανεξάρτητες βαθμίδες και δεν υπάρχει μεταξύ του ιεραρχική σχέση, οι δε αρμοδιότητες του νομάρχη ή άλλων οργάνων της κρατικής διοίκησης περιέχονται, σε ότι αφορά τους παραπάνω τομείς, στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις ενώ δεν θίγουν καμία από τις αρμοδιότητες των δήμων και κοινοτήτων.

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις αποτελούν τη δεύτερη βαθμίδα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, όπως είναι οι δήμοι και οι κοινότητες.

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις έχουν προορισμό την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιφέρειάς τους.

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις δεν ασκούν εποπτεία στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης βαθμίδας (δήμους, κοινότητες, συνδέσμους και τα νομικά τους πρόσωπα) και δεν θίγουν τις αρμοδιότητές τους.

Δεν υπάρχει ιεραρχική σχέση μεταξύ των βαθμίδων τοπικής αυτοδιοίκησης.

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, ως οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης γενικής αρμοδιότητας, ασκούν δημόσια εξουσία, δηλαδή όλες τις αρμοδιότητές τους, μέσα στην εδαφική τους περιφέρεια και μόνον.

Η δημόσια εξουσία είναι δύο ειδών : α) Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων και β) Η διοίκηση και η διεκπεραίωση των κρατικών υποθέσεων και έργων που έχουν ανατεθεί σ' αυτές από το Κράτος με το νόμο.

Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις απολαύουν διοικητικής αυτοτέλειας και ασκούν τη διοίκηση με δικά τους όργανα, τα οποία εκλέγονται από το λαό με άμεση, καθολική και μυστική ψηφοφορία σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου.

4.4 Τι αλλάζει στον β βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης με το ν. 2218/1994

Καθιερώνεται τοπική αυτοδιοίκηση δεύτερου βαθμού σε επίπεδο νομού, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

- Στο επίπεδο κάθε νομού αλλάζουν όλα.
- Η κρατική διοίκηση αντικαθίσταται από την τοπική αυτοδιοίκηση δεύτερου βαθμού, τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.
- Ο κρατικός νομάρχης αντικαθίσταται από τον αιρετό νομάρχη.
- Οι κρατικές αποσυγκεντρωμένες υπηρεσίες αντικαθίστανται από τις υπηρεσίες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.
- Ο νομός είναι ο χώρος διάπλασης και καλλιέργειας της δημοκρατικής συνείδησης και ανάπτυξης των δημοκρατικών αρχών. Η ευθύνη της διοίκησης των νομαρχιακών υποθέσεων περνάει στους αιρετούς εκπροσώπους και ευθύνη της επιλογής τους κατοίκους του νομού.

Καταργούνται ο κρατικός νομάρχης, οι κρατικές υπηρεσίες και γενικά η κρατική εκπροσώπηση στο επίπεδο του νομού.

- Η άμεση συμμετοχή των πολιτών στη διοίκηση και διαχείριση των υποθέσεων που τους αφορούν αποτελεί εγγύηση για πιο επιτυχή επισήμανση, αξιολόγηση και ικανοποίηση των ατομικών και συλλογικών.
- Όλες οι υποθέσεις που χειρίζονταν μέχρι τώρα οι διορισμένοι νομάρχες και οι κρατικές αποσυγκεντρωμένες υπηρεσίες, με ελάχιστες εξαιρέσεις, περιέρχονται στη δικαιοδοσία και ευθύνη των αιρετών νομαρχών και των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων.

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση με αποτελεσματική Οργάνωση.

- Τις υποθέσεις αυτές διαχειρίζονται πλέον σε κάθε νομό, ένα βουλευόμενο – αποφασιστικό όργανο, το Νομαρχιακό Συμβούλιο, μέλη του οποίου (21

μέχρι 41, ανάλογα με τον πραγματικό πληθυσμό κάθε νομού) είναι δημότες εκλογείς δήμου ή κοινότητας της περιφέρειας της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης, άνδρες και γυναίκες που έχουν συμπλήρωση το 23^ο έτος της ηλικίας τους, που εκλέγονται κάθε τέσσερα χρόνια με άμεση, μυστική και καθολική ψηφοφορία από τους δημότες εκλογείς των δήμων και κοινοτήτων κάθε νομού, ο αιρετός Νομάρχης εκλεγόμενος κατά τον ίδιο τρόπο, και επιτροπές κατά τομείς δραστηριοτήτων, οι Νομαρχιακές επιτροπές, οι οποίες αποτελούνται από μέλη του νομαρχιακού συμβουλίου.

- Παρέχεται η δυνατότητα μεταβίβασης στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και άλλων κρατικών αρμοδιοτήτων πέρα από τις σημερινές, αλλά και αρμοδιοτήτων που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς κοινής ωφελείας μαζί με τους αναγκαίους πόρους για την άσκησή τους.
- Το αιρετό νομαρχιακό συμβούλιο ενισχύεται στη λειτουργία του από την οικονομική και κοινωνική επιτροπή ως γνωμοδοτικό όργανο, που αποτελείται από εκπροσώπους της τοπικής ένωσης δήμων και κοινοτήτων, των οργανώσεων εργοδοτών και οργανώσεων, των συνεταιριστικών οργανώσεων και των εργαζόμενων στη νομαρχιακή αυτοδιοίκηση, για τη μεταφορά της γνώμης και των απόψεων όλων των κοινωνικών και παραγωγικών δυνάμεων του νομού σε ότι αφορά τα αναπτυξιακά ζητήματα και τα γενικότερα προβλήματα του νομού, στο νομαρχιακό συμβούλιο. Άλλες οι κοινωνικές δυνάμεις παίρνουν το μέρος της ευθύνης που τους ανήκει και κινητοποιούνται με στόχο την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του νομού τους.
- Η δυνατότητα της συμμετοχής στα εκλεγμένα όργανα της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης καθιερώνεται ευρεία με τον περιορισμό των κωλυμάτων και ασυμβίβαστων εκλογιμότητας στα απολύτως αναγκαία εκείνα όρια, που εξασφαλίζουν την τήρηση των αρχών της αμεροληψίας αλλά και ισότητας στη διεκδίκηση των αξιωμάτων.
- Προβλέπεται η υποχρεωτική εκπροσώπηση στο νομαρχιακό συμβούλιο όλων των επαρχιών κάθε νομού και η δημιουργία νομαρχιακών

διαμερισμάτων για την αποκέντρωση των λειτουργιών της νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.

- Η οργάνωση των υπηρεσιών των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων υπακούει στις βασικές γενικές αρχές οργάνωσης των υπηρεσιών του δημοσίου, αλλά παράλληλα εξασφαλίζεται η αναγκαία ευελιξία ώστε η κάθε νομαρχιακή αυτοδιοίκηση να προσαρμόζει τον οργανισμό της στις ιδιαιτερότητες του χώρου ευθύνης της.

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Οικονομικά αυτοτελής.

- Προβλέπονται ακόμη όλες οι δυνατότητες άντλησης εσόδων από τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις μέσω νομικού πλαισίου που θα κατοχυρώσει την οικονομική τους αυτοτέλεια και αυτοδυναμία. Παράλληλα όμως εξασφαλίζεται για τα δύο πρώτα χρόνια λειτουργίας του θεσμού η άμεση επιχορήγησή τους από τον Κρατικό προϋπολογισμό. Ο λειτουργικός και επενδυτικός προϋπολογισμός της σημερινής νομαρχίας γίνεται από 1 – 1 – 1995 προϋπολογισμός των νομαρχιακών αυτοδιοικήσεων.
- Τέλος, ιδιαίτερη σημασία για τον κοινωνικό ρόλο της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης αποκτά η παρεχόμενη με το νόμο 2218/94 δυνατότητά της να χρηματοδοτεί το κόστος παροχής κοινωνικών εξυπηρετήσεων σε άτομα και ομάδες που έχουν τέτοιες ανάγκες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

5.1 γ Βάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφέρεια

Εισαγωγή

Το άρθρο 61 του Ν. 1622/1886 στην παρ. 1 ορίζει ότι :

«Με Προεδρικό Διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Εθνικής Οικονομίας και Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ύστερα από απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, καθορίζονται οι περιφέρειες στις οποίες διαιρείται η χώρα, για το σχεδιασμό, προγραμματισμό και συντονισμό της περιφερειακής ανάπτυξης.»

Σύμφωνα με τα προηγούμενα, η χώρα μας διαιρέθηκε σε 13 περιφέρειες.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί, όπως προαναφέρθηκε, ότι οι παραπάνω περιφέρειες, καθορίζονται με τη φιλοσοφία του περιφερειακού προγραμματισμού και αποτελούν γεωγραφικές ενότητες με κοινά χαρακτηριστικά και ομοιογενείς προϋποθέσεις ή κατευθύνσεις ανάπτυξης. Είναι δηλαδή οι σημερινές Περιφέρειες Προγράμματος, που υπάγονται στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και που, λόγω των γνωστών αδυναμιών δεν μπόρεσαν μέχρι σήμερα να κάνουν περιφερειακό προγραμματισμό για να έχουμε περιφερειακή ανάπτυξη στην επιθυμητή κλίμακα.

Συγκεκριμένα στην παράγραφο 1 του άρθρου 62 του Νόμου 1622/1985 αναφέρονται τα εξής :

«Σε κάθε περιφέρεια συνίσταται περιφερειακό συμβούλιο που αποτελείται από α) το γενικό γραμματέα της περιφέρειας, ως πρόεδρο, β) τους νομάρχες των νομαρχιών που περιλαμβάνει η περιφέρεια, γ) τους προέδρους των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων των ίδιων νομών, δ) έναν εκπρόσωπο των τοπικών ενώσεων δήμων κοινοτήτων και κάθε νομό της περιφέρειας ο οποίος εκλέγεται μαζί με τον αναπληρωτή του από τη διοικούσα επιτροπή τους».

Η περιφέρεια από απλή προγραμματική βαθμίδα με τυπικά διοικητικά χαρακτηριστικά μετατρέπεται σε χώρο σύνθεσης του εθνικού σχεδιασμού και

της τοπικής ανάπτυξης. Αποτελεί ταυτόχρονα βαθμίδα κυβερνητικής αποκέντρωσης (Περιφερειάρχης), Τοπικής Αυτοδιοίκησης και εκπροσώπηση παραγωγικών τάξεων (Περιφερειακό Συμβούλιο) και αποκεντρωμένη διοίκηση.

Τοι οι περιφέρειες, εκτός από το σχεδιασμό, προγραμματισμό και συντονισμό της περιφερειακής ανάπτυξης καθίστανται και διοικητικές περιφέρειες και αποτελούν μονάδα διοίκησης του Κράτους.

Αναβαθμίζεται το Περιφερειακό Συμβούλιο που αποκτά αποφασιστικό ρόλο και χαρακτήρα.

Αναδιοργανώνονται με Προεδρικό Διάταγμα οι δημόσιες υπηρεσίες σε επίπεδο Περιφέρειας. Ποια Υπουργεία δεν έχουν διανομαρχικές υπηρεσίες μπορούν να συστήσουν στην έδρα κάθε Περιφέρειας με τοπική αρμοδιότητα όλο το χώρο της.

Επίσης, με το ίδιο τρόπο αναδιαρθρώνονται περιφερειακές υπηρεσίες Υπουργείων και λοιπών φορέων του δημόσιου τομέα και η τοπική αρμοδιότητά τους, η έδρα και η οργάνωσή τους προσδιορίζονται με βάση τη νέα διοικητική διάρθρωση.

Συνιστάται στην έδρα κάθε Περιφέρειας «Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης» ως νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου για τη διαχείριση και κατανομή των πιστώσεων διαφόρων προγραμμάτων, άσκηση ταμειακής διαχείρισης της Περιφέρειας, συμμετοχή σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παροχή υπηρεσιών, διεξαγωγή ερευνών και εκπόνηση μελετών κ.λ.π.

Το Περιφερειακό Ταμείο μπορεί να συμπεριλάβει όλη την προγραμματική διαδικασία που έχει σήμερα ανάγκη στα πλαίσια των ευρωπαϊκών εξελίξεων, η Ελληνική περιφέρεια.

5.2 Όργανα και Αρμοδιότητες Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης

Με το άρθρο 4 του νόμου 2240/1994 σε κάθε νομό και νομαρχία συνιστάται υπηρεσία με τίτλο «Υπηρεσία Περιφερειακής Διοίκησης» και με

χωρική αρμοδιότητα την περιφέρεια του οικείου νομού ή της οικείας νομαρχίας.

Η υπηρεσία αυτή αποτελεί υπηρεσία της ενιαίας υπηρεσίας της οικείας Περιφέρειας.

Η διάρθρωση, οι αρμοδιότητες, οι κατηγορίες και οι κλάδοι του προσωπικού της καθορίζονται λεπτομερώς με Προεδρικό Διάταγμα.

Με το άρθρο 4 του νόμου 2240/1994 σε κάθε νομό και νομαρχία συνιστάται θέση μετακλητού υπαλλήλου με βαθμό 2^ο της κατηγορίας ειδικών θέσεων, ο οποίος φέρει τον τίτλο «Περιφερειακός Διευθυντής» και διορίζεται και παύεται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών.

Ο Περιφερειακός Διευθυντής προϊστάται των πολιτικών κρατικών υπηρεσιών του νομού ή της νομαρχίας, οι οποίες ασκούν τις κρατικές αρμοδιότητες οι οποίες δεν περιέχονται στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις σύμφωνα με το άρθρο 3 του Ν. 2218/1994 όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 2240/1994.

Ο Περιφερειακός Διευθυντής για τα θέματα άσκησης των αρμοδιοτήτων του υπάγεται στους καθ' ύλην αρμόδιους υπουργούς.

Ο Περιφερειακός Διευθυντής ασκεί τις αρμοδιότητες των Νομαρχών και των νομαρχιακών υπηρεσιών που δεν περιέχονται στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις κατά το άρθρο 3 του Ν.2218/1994, την εποπτεία των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου και την εποπτεία στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού.

Οι αποφάσεις του προσβάλλονται με προσφυγή σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 3200/1955 στον αρμόδιο υπουργό.

Ο Περιφερειακός Διευθυντής δεν ασκεί εποπτεία ή έλεγχο στις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις.

Από τη αποχώρηση του Νομάρχη από την υπηρεσία αναλαμβάνει την άσκηση των αρμοδιοτήτων του αποχωρούντος Νομάρχη, ο Περιφερειακός Διευθυντής. Αυτός θα συνεχίσει να ασκεί τις αρμοδιότητες του αποχωρήσαντος Νομάρχης μέχρις ότου δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο Οργανισμός Οργάνωσης και Λειτουργίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, οπότε αμέσως η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση αρχίζει να ασκεί αυτές τις αρμοδιότητες του άρθρου 3 του Ν. 2218/1994 και ο Περιφερειακός

Διευθυντής παύει να ασκεί αυτές τις αρμοδιότητες του (Κρατικού) Νομάρχη και αρχίζει να ασκεί τις δικές του αρμοδιότητες (άρθρο 6 παρ. 15 Ν. 2240/1994).

Οι αρμοδιότητες του Περιφερειακού Διευθυντή αναφέρονται στο άρθρο 4 παρ. 2, το δεύτερο εδάφιο και παρ. 6 και 7 του Ν. 2240/1994.

Περιφερειακό Συμβούλιο : 1. Σε κάθε περιφέρεια συνίσταται περιφερειακό συμβούλιο που αποτελείται από :

- α. το γενικό γραμματέα της περιφέρειας, ως πρόεδρο,
- β. τους νομάρχες της περιφέρειας,
- γ. έναν εκπρόσωπο από κάθε τοπική ένωση δήμων και κοινοτήτων που περιλαμβάνει η περιφέρεια, ο οποίος εκλέγεται , μαζί με τον αναπληρωτή του, από τη διοικούσα επιτροπή της Τ.Ε.Δ.Κ.
- δ. έναν εκπρόσωπο της περιφερειακής οργάνωσης καθενός των παρακάτω φορέων :

- ? των επιμελητηρίων των παραγωγικών τάξεων
- ? του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος
- ? του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος
- ? του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος
- ? της Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
- ? της Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.
- ? της Γ.Σ.Ε.Ε.

που δεν υφίσταται περιφερειακή οργάνωση ή η τοπική αρμοδιότητα της καλύπτει μέρος μόνο της χωρικής αρμοδιότητα της περιφέρειας, οι εκπρόσωποι ορίζονται από τις νομαρχιακές οργανώσεις του φορέα. Ο τρόπος και η διαδικασία ορισμού καθορίζονται από το αρμόδιο συλλογικό όργανο διοίκησης του κάθε φορέα.

2. Το Περιφερειακό Συμβούλιο συγκροτείται με απόφαση του γενικού γραμματέα της περιφέρειας. Με την ίδια απόφαση ορίζεται ο γραμματέας του συμβουλίου και ο αναπληρωτής του από τους υπαλλήλους των φορέων του δημοσίου τομέα της έδρας του Περιφερειακού Συμβουλίου.

3. Το Περιφερειακό Συμβούλιο έχει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στο άρθρο 63 του Ν. 1622/1986.

4. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Οικονομικών ορίζεται η αποζημίωση των μελών του περιφερειακού συμβουλίου για τη συμμετοχή τους στις συνεδριάσεις, καθώς και η εκτός έδρας αποζημίωση και οι δαπάνες

μετακίνησης των μελών, που η κατοικία τους δεν βρίσκεται στον τόπο που συνεδριάζει το συμβούλιο.

Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης :

➤ Σύσταση – Σκοπός - Αρμοδιότητες

1. Συνίσταται στην έδρα κάθε περιφέρειας νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης ...» το οποίο φέρει το όνομα της περιφέρειας και εποπτεύεται από τον Υπουργό Εσωτερικών.

2. Σκοπός και αρμοδιότητες του περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης είναι :

α. Η διαχείριση, σύμφωνα με τις αποφάσεις του περιφερειακού συμβουλίου πιστώσεων του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων, χρηματοδοτήσεων φορέων του δημόσιου τομέα και άλλων νομικών προσώπων, χρηματοδοτήσεων προερχόμενων από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων διεθνών οργανισμών και λοιπών φορέων του εξωτερικού, οι οποίες αφορούν τα περιφερειακά, τα νομαρχιακά, τα τοπικά και τα ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα της περιοχής της περιφέρειας.

β. Η κατανομή των ανωτέρω πιστώσεων και χρηματοδοτήσεων στους φορείς εκτέλεσης των προγραμμάτων, σύμφωνα με τις αποφάσεις του περιφερειακού συμβουλίου.

γ. Η επιβολή, βεβαίωση και είσπραξη τελών, δικαιωμάτων και εισφορών υπέρ του ταμείου, μετά από έγκριση του Περιφερειακού Συμβουλίου.

δ. Η άσκηση της ταμειακής διαχείρισης της περιφέρειας.

ε. Η συμμετοχή σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

στ. Η σύναψη δανείων με χρηματοδοτικούς φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού για την εκτέλεση έργων, την παροχή υπηρεσιών και την εφαρμογή προγραμμάτων.

ζ. Η ενίσχυση του επιτελικού έργου της περιφέρειας στο στρατηγικό σχεδιασμό, τη χάραξη, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της πολιτικής στους τομείς ευθύνης της, η υποβοήθηση του έργου της, η τεχνική υποστήριξη των υπηρεσιών της περιφέρειας στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους και ειδικότερα η εκπόνηση και εφαρμογή των περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων, η εφαρμογή προγραμμάτων τεχνικής βοήθειας που χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους ή πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλων διεθνών οργανισμών.

η. Η παροχή υπηρεσιών , η εκτέλεση εργασιών και η διεξαγωγή ερευνών, η εκπόνηση αναπτυξιακών, τεχνικοοικονομικών, οργανωτικών μελετών και η εκπόνηση, παρακολούθηση και εφαρμογή προγραμμάτων που αναθέτει στο ταμείο η περιφέρεια ή άλλοι φορείς.

θ. Η διεξαγωγή ερευνών και η εκπόνηση μελετών και προγραμμάτων για τις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, δήμους, κοινότητες, συνδέσμους και άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου της αυτοδιοίκησης, εφαρμοζομένων ανάλογα των διατάξεων του άρθρου 274 παρ.4 του π.δ. 323/1989, όπως αυτές ισχύουν κάθε φορά.

μοιες δραστηριότητες μπορεί να αναπτύσσει και για λογαριασμό συνεταιριστικών ή ιδιωτικών φορέων.

Στην ανάθεση έργου των εδαφίων η και θ προβλέπονται οι όροι ανάθεσής του και η αμοιβή του ταμείου.

➤ Διοίκηση – ργανα – Αρμοδιότητες αυτών

1. Τα ταμείο διοικείται από το διοικητικό συμβούλιο και τον πρόεδρο. Το διοικητικό συμβούλιο, συγκροτείται με απόφαση του γενικού γραμματέα της περιφέρειας για τετραετή θητεία και αποτελείται από :

- α. Το γενικό γραμματέα της περιφέρειας, ως πρόεδρο,
- β. έναν εκπρόσωπο της τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης βαθμίδας,
- γ. έναν εκπρόσωπο της τοπικής αυτοδιοίκησης δεύτερης βαθμίδας,
- δ. έναν εκπρόσωπο προερχόμενο από τις εργοδοτικές οργανώσεις,
- ε. έναν εκπρόσωπο προερχόμενο από τις εργατικές οργανώσεις και
- στ. δύο προϊστάμενους υπηρεσιών της περιφέρειας οριζόμενους από το γενικό γραμματέα της περιφέρειας.

Οι με στοιχεία β , γ , δ , ε , , ορίζονται με τους αναπληρωτές τους, από το γενικό γραμματέα μεταξύ των μελών του περιφερειακού συμβουλίου. Με την ίδια απόφαση ορίζεται ένα από τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ως αντιπρόεδρος.

2. Το διοικητικό συμβούλιο επιμελείται των υποθέσεων και των συμφερόντων του ταμείου και το διοικεί. Αποφασίζει για κάθε θέμα σχετικό με τις αρμοδιότητες του ταμείου, εκτός από τα θέματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα του προέδρου.

3. Ο πρόεδρος του ταμείου :

- ? Εκπροσωπεί το ταμείο στα δικαστήρια και σε κάθε δημόσια αρχή και δίνει τους όρκους που επιβάλλονται στο ταμείο.
- ? Εκτελεί τις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου.
- ? Είναι προϊστάμενος του προσωπικού του ταμείου, αποφασίζει για το διορισμό, τις κάθε είδους υπηρεσιακές μεταβολές και την άσκηση του πειθαρχικού ελέγχου, σύμφωνα με τον οικείο κανονισμό και εκδίδει τις σχετικές πράξεις.
- ? Διατάζει την είσπραξη των εσόδων του ταμείου και εκδίδει τα χρηματικά εντάλματα πληρωμής σε βάρος των πιστώσεων του προϋπολογισμού.
- ? Υπογράφει τις συμβάσεις που συνάπτει το ταμείο.
- ? Ασκεί όσες αρμοδιότητες του ανατίθενται από το νόμο ή άλλες διατάξεις, από τον κανονισμό και με αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου.
- ? Μπορεί με απόφαση του να αναθέτει στον αντιπρόεδρο και σε στελέχη του ταμείου την εξουσία να υπογράφουν, με εντολή αυτού, αποφάσεις, έγγραφα, εντάλματα, ή άλλες πράξεις της αρμοδιότητας του.

Συμβούλια περιοχής : Με το άρθρο 47 συνιστώνται τα Συμβούλια Περιοχής.

Είναι γνωστό ότι οι περισσότερες κοινότητες και ικανός αριθμός δήμων δεν έχουν τις προϋποθέσεις για να ανταποκριθούν στις σημερινές απαιτήσεις λειτουργίας των δήμων και κοινοτήτων για την εκπλήρωση της αποστολής τους και κυρίως δεν διαθέτουν τους απαιτούμενος πόρους και μέσα.

Συνέπεια του γεγονότος αυτού είναι η υπολειτουργία των οργανισμών αυτών, η μη παροχή βασικών υπηρεσιών προς τους κατοίκους και η μη εκτέλεση βασικών έργων υποδομής. Ικανά κίνητρα που θεσπίστηκαν με τους νόμους 1416/1984, 1622/1986 κ.λ.π. για την συνένωση δεν έφεραν τα προσδοκώμενα αποτελέσματα και οι συνενώσεις ήταν ελάχιστες. Γι' αυτό κρίνεται σκόπιμη η προώθηση της διαδημοτικής και διακοινοτικής συνεργασίας.

Γι' αυτό το σκοπό συνιστώνται τα Συμβούλια Περιοχής, τα οποία θα καλύψουν όλη τη χώρα.

Στα Συμβούλια Περιοχής μετέχουν όλοι οι δήμοι και οι κοινότητες που περιλαμβάνονται σε κάθε εδαφική περιοχή η οποία προσδιορίζεται με προεδρικό διάταγμα. Τα συμβούλια περιοχής στην ουσία είναι αναγκαστικά

σύνδεσμοι δήμων και κοινοτήτων και λειτουργούν όπως οι άλλοι σύνδεσμοι σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του δημοτικού και κοινοτικού κώδικα.

Τα διοικητικά συμβούλια των Συμβουλίων Περιοχής αποτελούν όργανα προγραμματισμού, όπως τα δημοτικά συμβούλια, για την περιφέρειά τους, (την περιφέρεια όλων των δήμων και κοινοτήτων που συμμετέχουν στο Συμβούλιο Περιοχής). έχουν αρμοδιότητα για το σχεδιασμό και προγραμματισμό ανάπτυξης της περιοχής τους, καθώς και τη διαχείριση των χρηματοδοτήσεων από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων και τα προγράμματα Ευρωπαϊκής Ένωσης, την εκτέλεση έργων και την παροχή υπηρεσιών για την κοινή εξυπηρέτηση των ΟΤΑ – μελών τους και των κατοίκων της περιοχής κ.λ.π.

Με τη λειτουργία των Συμβουλίων Περιοχής σε όλη τη χώρα πιστεύουμε ότι θα αντιμετωπισθεί το μειονέκτημα του μικρού δήμου και της μικρής κοινότητας, που δεν μπορεί να παρέχει στους κατοίκους τις απαιτούμενες υπηρεσίες και να εκτελεί τα απαραίτητα έργα υποδομής και ανάπτυξης, και τα Συμβούλια Περιοχής θα αποβούν πόλοι έλξης και συνένωσης όλων των δραστηριοτήτων των κατοίκων της περιοχής και τελικά θα συμβάλλουν στη δημιουργία νέων ισχυρών δήμων και την εθελοντική συνένωση των δήμων και κοινοτήτων οι οποίοι περιλαμβάνονται στην εδαφική περιοχή των Συμβουλίων Περιοχής.

Γενική Γραμματεία Περιφέρειας : Με το άρθρο 48 συμπληρώνεται ένα κενό της νομοθεσίας και ορίζεται ότι οι Περιφέρειες στις οποίες διαιρείται η χώρα, σύμφωνα με το άρθρο 61 του Ν. 1622/1986 για το σχεδιασμό, προγραμματισμό και συντονισμό της περιφερειακής ανάπτυξης καθίστανται και διοικητικές περιφέρειες του Κράτους οι οποίες διοικούνται από το Γενικό Γραμματέα.

Ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας καθίστανται ο εκπρόσωπος του Κράτους και της Κυβέρνησης στην Περιφέρεια και είναι προϊστάμενος όλων των δημοσίων υπηρεσιών της περιφέρειας.

Ο Γενικός Γραμματέας είναι πρόεδρος του περιφερειακού συμβουλίου και συντονίζει τη δραστηριότητα όλων των δημοσίων υπηρεσιών και λοιπών φορέων της περιοχής, ώστε κάθε περιφέρεια να αποτελέσει διοικητική και αναπτυξιακή μονάδα του κράτους ικανή να συντάσσει και υλοποιεί κάθε είδους αναπτυξιακά προγράμματα που χρηματοδοτούνται τόσο από το

πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων όσο και από προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και λοιπών φορέων.

Περιφερειακό Συμβούλιο : Με το άρθρο 50 ρυθμίζεται η σύνθεση του περιφερειακού συμβουλίου, το οποίο δεν είναι όργανο άσκησης διοίκησης αλλά όργανο αναπτυξιακό το οποίο θα συμβάλλει σημαντικά στην αναπτυξιακή προσπάθεια της χώρας.

Καταβάλλεται προσπάθεια ώστε στο Περιφερειακό Συμβούλιο να εκπροσωπούνται όλες εκείνες οι δυνάμεις της περιφέρειας οι οποίες μπορούν να έχουν εποικοδομητικό ρόλο και λόγο για την κατάρτιση όσο γίνεται πιο ολοκληρωμένων και πιο αποτελεσματικών προγραμμάτων ανάπτυξης της περιφέρειας, ώστε με την έγκαιρη υλοποίησή τους να καταστεί δυνατή η τυχερή ανάπτυξη της χώρας μας.

Περιφερειακό Ταμείο : Με το άρθρο 52 συνιστάται Περιφερειακό Ταμείο σε κάθε Περιφέρεια για την υποστήριξη του σοβαρού ρόλου τον οποίο αυτή επωμίζεται, ως όργανο προγραμματισμού και ανάπτυξης.

Ανάπτυξη, που έχει, στις σημερινές συνθήκες που ζούμε διαφορετικό χαρακτήρα, περιεχόμενο, προσανατολισμό και προοπτική από το παρελθόν.

Ανάπτυξη που απαιτεί ευελιξία, προσαρμογή και ταχύτητα ενεργειών. Αυτές τις προϋποθέσεις φιλοδοξεί να εξασφαλίσει το άρθρο προσδίδοντας στο Περιφερειακό Ταμείο τη νομική μορφή του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου.

Στο Ταμείο αυτό συγκεντρώνονται όλοι οι διαθέσιμοι πόροι από εγχώριες πηγές ή από χρηματοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων διεθνών οργανισμών για την ανάπτυξη της Περιφέρειας μέσω του Ταμείου αυτού, γίνεται με αποφάσεις του Περιφερειακού Συμβουλίου, η νομαρχιακή κατανομή των πόρων.

5.3 Βαθμοί και χωρικά πλαίσια γ β βαθμού στην Ελλάδα

Στη χώρας μας, με το Νόμο 1622/1986 και σε εφαρμογή του άρθρου 101 παρ. 2 του Συντάγματος, καθιερώθηκε ο γ βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με την 23/19 – 1-87 απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου που συμπεριλαμβάνεται στο Π.Δ. 51, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 26/4 – 3 –

87, ολόκληρη η ελληνική επικράτεια χωρίζεται σε 13 Περιφερειακές μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης γ' βαθμού, που η κάθε μία συμπεριλαμβάνει έναν αριθμό Νομών της περιοχής της, που είναι β' βαθμός μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μαζί με τις έδρες των περιφερειών όπως φαίνεται παρακάτω :

- I ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ
- II ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
- III ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
- IV ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
- V ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
- VI ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ
- VII ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
- VIII ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
- IX ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
- X ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
- XI ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
- XII ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
- XIII ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

Για τον καθορισμό Περιφερειακών μονάδων Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των εδρών τους πάρθηκαν υπόψη κριτήρια ανθρωπογεωγραφικά, διοικητικά, οικονομικά, κοινωνικά, γεωγραφικά κ.λ.π. καθώς και η ενότητά τους, όπως έχει διαμορφωθεί ιστορικά και έχει περάσει στις συνήθειες των κρατικών λειτουργιών, της λαϊκής συνείδησης και των συναλλακτικών γενικά σχέσεων, όπως Κρήτη, Πελοπόννησος, πείρος, Θεσσαλία, Αιγαίο, Ιόνια Νησιά κ.λ.π. με τα κύρια αστικά τους κέντρα σαν έδρες των Περιφερειών που ταυτόχρονα αποτελούν και πρωτεύοντα κέντρα έλξης δραστηριοτήτων και εξυπηρέτησης των κατοίκων της κάθε Περιφέρειας.

5.4 Τι αλλάζει στον γ' βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης με το νόμο 2218/1994

- Η Περιφέρεια, πέρα από το χαρακτήρα της ως μονάδας περιφερειακής ανάπτυξης, καθίσταται διοικητική Περιφέρεια, αποκεντρωμένο τμήμα της διοικητικής, κρατικής δομής της χώρας. Αποκτώντας θεσμικό περιεχόμενο με συγκεκριμένες αρμοδιότητες και πόρους και προωθείται άμεσα η σύσταση ή αναδιάρθρωση των αποσυγκεντρωμένων κρατικών υπηρεσιών στο επίπεδο αυτό.
- Διευρύνεται και ενισχύεται ο προγραμματικός και συντονιστικός ρόλος της περιφέρειας για την ανάπτυξη των ευρύτερων διανομαρχιακών ανθρωπογεωγραφικών ενοτήτων, στα πλαίσια πάντα του εθνικού σχεδιασμού.
- Δημιουργείται Περιφερειακό Ταμείο ως Ν.Π.Ι.Δ., με ουσιαστικές δυνατότητες ενίσχυσης των οικονομικών απαιτήσεων των προγραμμάτων και δράσεων στο επίπεδο της περιφέρειας.

Γίνεται αποτελεσματικός ο διοικητικός και αναπτυξιακός ρόλος της περιφέρειας.

- Διαμορφώνονται οι θεσμικές προϋποθέσεις για ευρύτερη συνεργασία και συμμετοχή της Ελληνικής περιφέρειας στη διαμόρφωση και αξιοποίηση των Κοινοτικών Προγραμμάτων και Κοινοτικών Πρωτοβουλιών.
- Αναβαθμίζεται ο ρόλος του περιφερειάρχη ως κρατικός εκπρόσωπος που προΐσταται όλων των διοικητικών υπηρεσιών του Κράτους στην Περιφέρεια και θωρακίζεται η λειτουργία του περιφερειακού συμβουλίου με κατοχυρωμένη αντιπροσωπευτική σύνθεση (εκπρόσωποι των δυο βαθμίδων αυτοδιοίκησης, των επιμελητηρίων, της Α.Δ.Ε.Δ.Υ., της Π.Α.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ και της Γ.Σ.Ε.Ε.).

5.4 Διαπιστώσεις

- 1? Το κράτος απομακρύνεται από τον πολίτη, ο οποίος τελικά απογοητεύεται και αδιαφορεί για τα κοινά.
- 2? Το κράτος αδυνατεί να ανταποκριθεί στις σύγχρονες απαιτήσεις της ποιότητας ζωής.
- 3? Η στατική αντίληψη της εξουσίας, ο συγκεντρωτισμός και η γραφειοκρατία τελματώνουν την κοινωνική ζωή και την οικονομική πρόοδο.
- 4? Η Κηδεμονία της κρατικής εξουσίας και η κομματική σκοπιμότητα ανταγωνίζονται τους σκοπούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

5.6 Προτάσεις βελτιώσεων και αλλαγών

- 1? Να εδραιωθεί και ολοκληρωθεί η Δημοκρατία με την αυτοδύναμη ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- 2? Να χτυπηθεί η γραφειοκρατία με την αποκέντρωση, τον προγραμματισμό και την ενθάρρυνση της πρωτοβουλίας.
- 3? Να υλοποιηθεί η περιφερειακή ανάπτυξη (οικονομική και πολιτιστική).
- 4? Να ενεργοποιηθούν και να προετοιμασθούν οι πολίτες, για να αναλάβουν σταδιακά μέσω των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης όλες τις ευθύνες της καθημερινής τους ζωής, εκτός από εκείνες τις λειτουργίες, που συγκροτούν τις εθνικές ενότητες θέλησης και σφαιρικού προγραμματισμού, όπως ενδεικτικά :
 - ? Εξωτερική πολιτική
 - ? Άμυνα
 - ? Δικαιοσύνη
 - ? Τήρηση της τάξης
 - ? Κοινωνική ασφάλιση
 - ? Το ευρύτερο αναπτυξιακό και χωροταξικό πρόγραμμα και η φροντίδα της υλοτεχνικής υποδομής του.
- 5? Όλες οι άλλες δημόσιες λειτουργίες να αναληφθούν από τους Ο.Τ.Α. (π.χ. α , β' , γ βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης).

6? Να ολοκληρωθεί η συνταγματική κατοχύρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ώστε η αυτοτέλεια της να καταστεί κοινός τρόπος κάθε κυβερνητικής πολιτικής και να συνειδητοποιηθεί ο χαρακτήρας της λαϊκής εξουσίας που είναι άμεσος και όχι δοτός.

5.7 Συμπέρασμα

1? Συμπέρασμα ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει την πολιτική της πλευρά, άρα δεν απαιτείται οι εκπρόσωποί την να απαρνηθούν την πολιτική τους τοποθέτηση, αλλά θα πρέπει να υπάρξει αυτονομία από την Κεντρική Εξουσία και τις κομματικές πιέσεις, αυτονομία που μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την :

? Λήψη αποφάσεων στα Δημοτικά Συμβούλια με μόνο γνώμονα τα συμφέροντα του Δήμου και όχι καθ' υπαγόρευση των κομμάτων.

? Οικονομική ανεξαρτησία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

? Αντικειμενική ενημέρωση από Τηλεόραση και Ραδιόφωνο.

? Δυνατότητα συμμετοχής των πολιτών με την καθιέρωση τοπικών δημοψηφισμάτων.

2? Ειδικότερα επισημαίνουμε την ανάγκη κατάργησης του προληπτικού ελέγχου (έλεγχος σκοπιμότητας) από την Κεντρική εξουσία και τον περιορισμό της Κρατικής Παρέμβασης στον έλεγχο νομιμότητας των πράξεων των Ο.Τ.Α.

Με την αύξηση των αρμοδιοτήτων απαιτείται η μεταφορά πόρων και προσωπικού στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και όχι η επιβολή νέων φόρων. Ορισμένες εισοδηματικές πηγές πρέπει να αφεθούν στους Δήμους και Κοινότητες, όπως π.χ. συμβαίνει στην Πορτογαλία.

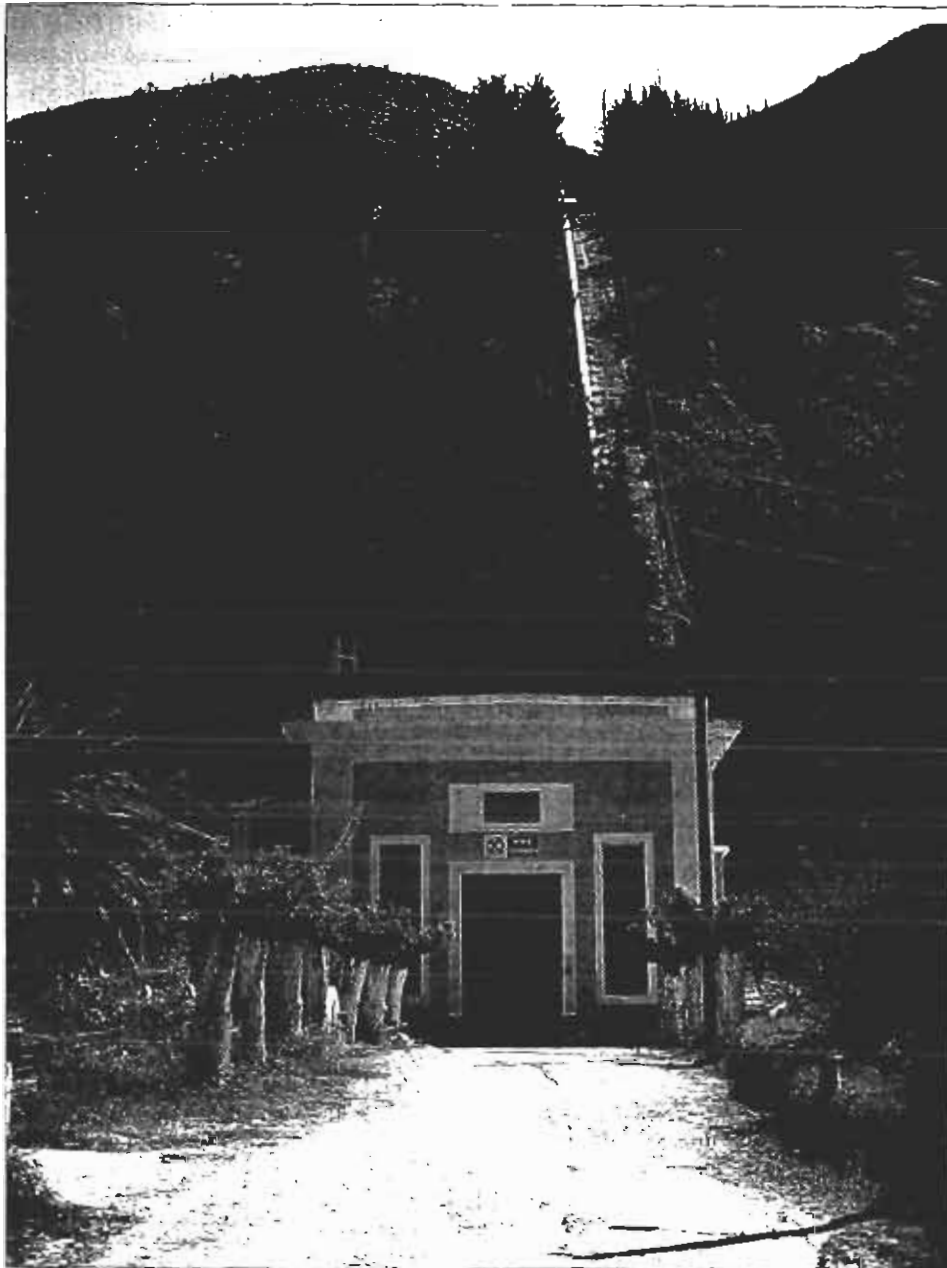
Στην Ελλάδα η κατανομή των γενικών αυτών πόρων να γίνεται αποκλειστικά από την Κεντρική νωση Δήμων και Κοινοτήτων.

Η προστασία των οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων των πληθυσμών πρέπει να είναι πρωταρχική ευθύνη της τριτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης όπως άλλωστε και ο οικονομικός σχεδιασμός.

Θεωρείται πάντως απαραίτητο να αξιοποιήσει η Κεντρική Εξουσία το σύστημα Επιχορηγήσεων, σαν κίνητρο προς τις μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την προώθηση ορθών επενδυτικών προγραμμάτων (δημιουργία θέσεων εργασίας, καλύτερευση παροχής υπηρεσιών προς τους Δημότες).

Τονίζουμε επίσης την απόλυτη ανάγκη να υποβοηθούν οι μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ν' ανεύρουν τρόπους συρρίκνωσης των υψηλών διοικητικών εξόδων (υπέρογκα γραφειοκρατικά έξοδα), που σήμερα συνδυάζονται και με αντίστοιχη χαμηλή ποιότητα παρεχόμενων υπηρεσιών.

Η σωστή ανάπτυξη δημοτικών Επιχειρήσεων απαιτεί και την αντίστοιχη σωστή στελέχωση και μεταφορά υψηλού βαθμού συστημάτων οργανώσεως και την ανάπτυξη επιτελικών οργάνων (Τράπεζες, Πληροφόρηση κ.λ.π.).

2. ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 6ο

6.1 Πάτρα – Ονομασία

Έχουν διατυπωθεί διάφορες απόψεις για την προέλευση της ονομασίας της Πάτρας.

Η επικρατέστερη αποδίδει την ονομασία στον Πατρέα, τον ηγέτη της αποικίας Αχαιών Λακεδαιμονίων, ο οποίος γύρω στις αρχές του 11^{ου} αιώνα π.Χ., κυριεύσε την Ιωνική Αρόη, την κατοίκησε και την ονόμασε Πάτρα, από το όνομά του.

Άλλη γνώμη δέχεται πως η ονομασία προήλθε από τα ευγενή γένη, τα οποία ονομάζονταν «Πάτραι» (από τέτοιο γένος καταγόταν και ο Πατρέας). Άλλη δέχεται πως προήλθε από τη λέξη «πάτρα», στην Ιωνική «πάτρη» που σημαίνει πατρίδα. Άλλη δέχεται πως προήλθε από τη λέξη «πατριά» που σημαίνει ειδικό γένος, τη μεγάλη οικογένεια. Μια άλλη υποστηρίζει πως το όνομα προήλθε από τα Πάταρα της Λυκίας...

Στα πρώτα ρωμαϊκά χρόνια η Πάτρα εξακολουθούσε να ονομάζεται Αρόη (το πρώτο της όνομα), ενώ στα χρόνια του Νέρωνα ονομάστηκε Νερωνιανή. Στο μεσαίωνα οι Εφτανήσιοι αγρότες κάτοικοί της την ονόμαζαν Πατρούν και Πατρώ. Κατά τη βυζαντινή περίοδο συναντάμε το όνομα «Παλαιαί Πάτραι» ή «Παλαιά Πάτρα», για να ξεχωρίζει από το «Νεαί Πάτραι», όπως ονομάστηκε η Υπάτη (μέσα του 6^{ου} αι.). Οι Ενετοί την είπαν Patraso (Patra + so =Μεγάλη Πάτρα), οι Λατίνοι Patrae και οι Καταλανοί Patraix. Στο χρονικό του Μορέως (7866) αναφέρεται στη γενική ως Πατρού «Τον Μητροπολίτην της Πατρού μισίρ Μπενέτος άκω». Οι Άραβες γεωγράφοι την ονόμαζαν Band Μπάρδα (εμπορικό λιμάνι Πάτρας) και οι Εβραίοι Batra(h). Οι Τούρκοι την είπαν Μπάντιρε (Πάτρα), Μπάλο Μπάντρα (παλιά Πάτρα), Μπάδρα και Μπάλα-Πάδρα. Ο Κολοκοτρώνης αναφέρει τους τύπους: «της Πάτρος» και «τες Πάτρες». «Οι Τούρκοι της Πατρός να τραυήξουν δια

τες Πάτρες» και αλλού: «ο κόρφος της Πατρός». Οι Τούρκοι χρονογράφοι την ονόμαζαν «Μαργαριτάρι της Αυτοκρατορίας», ενώ ο Τούρκος περιηγητής Τσελεμπή την είπε Μπάλη Πάτρα (μέλινη Πάτρα), από το πολύ το μέλι που έδιναν οι μέλισσες, που είχαν κάμει κυψέλη τους μια τρύπα μεγάλου κυπαρισσιού της Εγλυκάδας, ο κορμός του οποίου δύσκολα αγκαλιαζόταν από τα ενωμένα ανοιχτά χέρια εφτά ατόμων. Μετά την απελευθέρωση ο Μυνγεάρτ την αποκάλεσε «Παρίσι του Μοριά».

6.2 Γεωγραφικός προσδιορισμός

Η Πάτρα είναι η τέταρτη πόλη της Ελλάδας, μετά την Αθήνα, τον Πειραιά και τη Θεσσαλονίκη, με πληθυσμό (απογραφή 1991) 154.161 κατοίκους και πληθυσμό πολεοδομικού συγκροτήματος 171.806 κατοίκους. Είναι η σπουδαιότερη πόλη της Πελοποννήσου (και πρωτεύουσά της) και η σπουδαιότερη όλης της Δυτικής Ελλάδας, σε όλη την έκταση του Ιουνίου. Είναι επίσης η πρωτεύουσα του νομού Αχαΐας, στα όρια του οποίου υπάρχει μια ακόμη αξιόλογη πόλη, το Αίγιο.

Η Πάτρα βρίσκεται στη ΒΔ πλευρά της Πελοποννήσου, στο μυχό του Πατραϊκού κόλπου. Έχει βόρειο γεωγραφικό πλάτος $38^{\circ} 14' 25''$ και ανατολικό γεωγραφικό μήκος $21^{\circ} 44' 20''$. Η έκταση του σχεδίου πόλης είναι 24.000 στρέμματα ενώ η έκταση των διοικητικών ορίων του Δήμου είναι 59.000 στρέμματα.

Κτισμένη σε πεδινό τοπίο, το οποίο περιορίζεται από σειρά λόφων (προβούνια) του Παναχαϊκού όρους (Καβουκάκι, Αρόη, Γηροκομείο, Εσχατοβούνι, Κάστρο, Μακριά Ράχη...), των οποίων το ύψος κυμαίνεται από 60 – 185 μ. Η μορφή των λόφων αυτών είναι πολύ ακανόνιστη και τέμνονται από χαράδρες, που απολήγουν σε ασβεστολιθικούς γκρεμούς.

Η Πάτρα χωρίζεται στην Άνω (παλιά) και την κάτω (νέα) πόλη. Η άνω (Παλιά Πάτρα) είναι κτισμένη γύρω από το λόφο του Κάστρου και έχει μέσο ύψος 53μ. Η κάτω πόλη είναι κτισμένη σε πεδιάδα, που στενεύει στο βόρειο μέρος, ενώ προς το νότο απλώνεται και κλίνει ελαφρά προς τη θάλασσα.

Το συντομότερο πεζοπορικό ανέβασμα απ' το κέντρο της νέας πόλης στην παλιά πόλη είναι οι σκάλες : Αγ. Νικολάου (193 σκαλιά), Αχιλ. Γεροκωστοπούλου ή Γιογκαράκη (61 σκαλιά) και Πατρέως (94 σκαλιά). Με αυτοκίνητο το ανέβασμα γίνεται καλύτερα απ' τους δρόμους 25^{ης} Μαρτίου (συνέχεια της Αγ. Νικολάου) και Δημητρίου Γούναρη.

Το Κάστρο, που δεσπόζει του ομώνυμου λόφου, και το δημοτικό περίπτερο στο Δασύλλιο, είναι οι καλύτερες κοντινές θέσεις για μια πανοραμική θέα της πόλης και του γύρω τοπίου. Στα ανατολικά και συνέχεια της λοφοσειράς που αναφέρθηκε, υψώνεται ο επιμήκης όγκος του Παναχαϊκού ή Βοδιά με ψηλότερη κορυφή τον Πύργο Παλαβού (1927μ.). Στα δυτικά είναι το τεχνητό λιμάνι με τον κυματοθραύστη του (μήκος 930μ. και πλάτος 9μ.), τους τέσσερις μόλους, την ιχθυόσκαλα, τους δυο σταθμούς υποδοχής πλοίων εξωτερικού, τη μαρίνα και τις πολλές αποθήκες στην αποβάθρα του. Συνέχεια του λιμανιού απλώνεται ο Πατραϊκός κόλπος, ο οποίος στα βορειοδυτικά σταματάει στα απόκρημνα βουνά της Στερεάς Βαράσοβα (Χαλκίς και Χάλκεια, 917μ.) και Κλόκοβα (Ταφιασσός, 1070μ.), ενώ στα ΒΔ διακόπτεται από τις χαμηλές ακτές της περιοχής Μεσολογγίου. Στα δυτικά φτάνει ως το ακρωτήριο του Αράξου, όπου αρχίζει το Ιόνιο. Με καθαρό ορίζοντα φαίνονται στο βάθος η Κεφαλονιά και η Ιθάκη. Στα βόρεια αρχίζει μια στενή παραλιακή πεδιάδα η οποία, όσο προχωρεί προς το Ρίο και το Δρέπανο, πλαταίνει χωρίς όμως να ξεπερνάει το μεγαλύτερο πλάτος της τα 1.000μ. Πέρα από το Ρίο ο Κορινθιακός κόλπος και τα βουνά της Στερεάς. Στα νότια απλώνεται η μεγάλη αχαϊκή πεδιάδα, σε σχήμα ημικυκλίου, η οποία διακόπτεται απ' το βουνό Σαϊνόκαστρο – Ομπλού (1117μ.) με τη λοφώδη προέκτασή του. Στο βάθος διακρίνονται τα βουνά Σκόλλις ή Σανταμέρι (1016μ.) και Μόβρη (800μ.).

Μεγάλα τμήματα των δύο αυτών πεδιάδων (βόρεια και νότιας) καλύπτει η πόλη της Πάτρας, η οποία συνεχώς επεκτείνεται.

Στα βόρεια, περίπου, όρια του σημερινού Δήμου περνάει ο ποταμός Χάραδρος (Καστρισιάνικο ποτάμι) και στα νότια ο ποταμός Γλαύκος. Και οι δύο πηγάζουν από το Παναχαϊκό και χύνονται στον Πατραϊκό. Τα νερά του Γλαύκου κινούν ένα μικρό εργοστάσιο ρεύματος, στους πρόποδες του Παναχαϊκού.

Δυο χιλιόμετρα νότια του Χαράδρου περνάει ο ποταμός Μείλιχος (Βελβιτσιάνικο ποτάμι) και δυο περίπου χιλιόμετρα βόρεια του Γλαύκου, στη συνοικία Πράτσικα, περνάει ο ποταμός Διακονιάρης (ποτάμι της Ελεκίστρας).

6.3 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

- Προϊστορικά και αρχαία χρόνια

Στα προϊστορικά χρόνια, στη θέση της σημερινής Πάτρας (περιοχή Κάστρου) υπήρχε ένας οικισμός τον οποίο, κατά την παράδοση, ίδρυσε ο Εύμηλος, που έγινε και πρώτος βασιλιάς του. Οι λίγοι κάτοικοι του οικισμού αυτού είχαν ως μόνη τους ασχολία την βοσκή προβάτων. Στα τέλη περίπου του 15^{ου} π.Χ. αι. επισκέφτηκε τον Εύμηλο ο Τριπτόλεμος, γιος του βασιλιά της Ελευσίνας Κελεού, και δίδαξε στους κατοίκους την καλλιέργεια των δημητριακών. Από την καλλιέργεια της γης ο μικρός ανώνυμος οικισμός ονομάστηκε Αρόη, γιατί «αρόη» θα πεί καλλιεργήσιμη γη. Παράγεται δε το όνομα από το αρχαίο ρήμα «αρόω», που σημαίνει αροτριώ, οργώνω, καλλιεργώ.

Με το πέρασμα των χρόνων και την αύξηση των κατοίκων ιδρύθηκαν οι οικισμοί Άνθεια και Μεσάτιδα. Οι οικισμοί αυτοί τοποθετούνται, υποθετικά, ο μιν πρώτος στην περιοχή Άνω Συχαινών – Βούντενης, ο δε δεύτερος στην περιοχή της Αχαΐα Κλάους. Στη Μεσάτιδα, κατά την τοπική μυθολογία, ανατράφηκε ο Διόνυσος, ο οποίος, λατρευόταν και στους τρεις οικισμούς ως Μεσατεύς, Ανθεύς και Αροεύς.

Οι κάτοικοι των τριών αυτών οικισμών, είχαν κοινό κέντρο λατρείας το ναό της Τρικλαρίας Άρτεμης. Αργότερα προστέθηκε και η λατρεία του Ευρυπυλου, μνημείο του οποίου υπήρχε στην ακρόπολη της Αρόης (σημερινό Κάστρο).

Ύστερα από την «Κάθοδο των Δωριέων» (κάθοδος Ηρακλειδών) στην Πελοπόννησο (1104 π.Χ. – μέσω Ρίου) οι Αχαιοί της Αργολίδας και της Λακωνίας, διωγμένοι απ' τους κατακτητές, εγκατέλειψαν την πατρίδα τους και με αρχηγό το βασιλιά Τισαμενό, γιο του Ορέστη και εγγονό του Αγαμέμνονα, τράβηξαν βόρεια κι έφτασαν στην Ιωνική Αιγιάλεια (περίπου η σημερινή Αχαΐα), όπου κατοικούσαν οι Ίωνες (Ίωνες και Αχαιούς τους ένωνε παλιά σχέση). Πριν μπουν στη χώρα των Ιώνων έστειλαν κήρυκες ζητώντας να γίνουν σύνοικοί τους. Οι αρχηγοί των Ιώνων, φοβούμενοι μήπως με το ανακάτωμα των δυο λαών εκλεγεί βασιλιάς ο Τισαμενός, ο οποίος διακρινόταν για την ανδρεία του και την ευγένειά του, δε δέχτηκαν το αίτημα των Αχαιών για συνοίκηση και τους αντιμετώπισαν με πόλεμο. Στη διάρκεια του πολέμου σκοτώθηκε Ο Τισαμενός και αντικαταστάθηκε, μάλλον, από το Λακεδαιμόνιο Πρευγένη, γιο του Αγήνορα. Αποτέλεσμα του πολέμου ήταν η επικράτηση των Αχαιών και η αναγκαστική φυγή των Ιώνων στην Αττική (περίπου στις αρχές του 11^{ου} αι.), από όπου είχαν έρθει (πριν το τέλος του 15^{ου} αι. π.Χ.). από τότε η παλιά Πελασγική και αργότερα Ιωνική Αιγιάλεια («Ιάς χώρα») πήρε το όνομα Αχαΐα και οι κάτοικοί της ονομάστηκαν Αχαιοί.

Οι Αχαιοί μοίρασαν με κλήρο τη χώρα και εγκαταστάθηκαν στις δώδεκα ιωνικές πόλεις (Πελλήνη, Υπερησία[Αίγειρα], Αιγές, Ελίκη, Βούρα, Κερύνεια, Αίγιο, Ρύπες, Φαρές, Τρίτεια[Τριταία], Ωλενο, Δύμη), χωρίς να κάμουν καμία αλλαγή στα ονόματά τους ούτε και στη διαίρεση της χώρας. Βελτίωσαν, όμως, τις πόλεις καθεμιά απ' τις οποίες περιλάμβανε, λόγω της πυκνής κατοίκησης, επτά ή οχτώ δήμους.

Αργότερα, ο γιος του Πρευγένη, Πατρέας, ως αρχηγός λακαιδεμονικής αποικίας, κυρίευσε τη Αρόη και την περιοχή της, στην οποία υπήρχαν και οι αγροτικοί οικισμοί Άνθεια και Μεσάτιδα. Αποίκησε μόνο την Αρόη (1082 ή 1041), που διέθετε φρούριο, τη μεγάλωσε και αφού, έχτισε περίβολο μεγαλύτερο, την ονόμασε Πάτρα, απ' το όνομά του. Υποστηρίζεται πως ο πληθυντικός του ονόματος «Πάτραι» προέρχεται από την συνοίκηση της Αρόης και μερικών άλλων συνοικισμών.

Ο Πausανίας θεωρεί σαν πυρήνα της Πάτρας τους τρεις αγροτικούς οικισμούς Αρόη – Άνθεια – Μεσάτιδα, ενώ ο Στράβωνας λει πως ο Πατρέας

συνένωσε πολιτικά επτά αγροτικούς συνοικισμούς της περιοχής. Η πολιτική αυτή ένωση πιστεύεται πως έγινε στα μέσα του 6^{ου} π.Χ. αι.

Το γεγονός ότι στην περιοχή της Αρόης ήρθαν μόνο οι Λάκωνες του Πρευγένη και του Πατρέα, δείχνει πως κατά το μοιρασμό της χώρας, οι Αχαιοί της Λακωνίας εγκαταστάθηκαν στη Δυτική Αχαΐα και οι Αχαιοί της Αργολίδας στην Ανατολική.

Η άσφογη διοίκηση του Πατρέα και των διαδόχων του έφερε ευημερία και ησυχία στην Πάτρα και στους κατοίκους της, οι οποίοι ζούσαν ευχαριστημένοι. Το ίδιο ευχαριστημένοι ζούσαν και οι κάτοικοι της υπόλοιπης Αχαΐας. Όσπου, γύρω στα 800 π.Χ. η τυραννική συμπεριφορά των διαδόχων των τελευταίου βασιλιά Ωγύγου «τάραξε τα νερά» κι ανάγκασε τους κατοίκους της Αχαΐας να ξεσηκωθούν, να τους ανατρέψουν και να αλλάξουν το πολίτευμά τους σε Δημοκρατία. Αργότερα ίδρυσαν μια οργάνωση με θρησκευτικό, κύρια, χαρακτήρα, την οποία ονόμασαν «Κοινό των Αχαιών» και είχαν για πρωτεύουσα την Ελίκη και μετά την καταστροφή της (373 π.Χ.) το Αίγιο. Την οργάνωση αυτή, γνωστή και ως 1^η Αχαϊκή Συμπολιτεία (έπαψε να υπάρχει μετά την μάχη της Χαιρώνειας-338 π.Χ.), αποτελούσαν δώδεκα πόλεις (Πελλήνη, Αίγειρα Αιγές, Βούρα, Ελίκη, Αίγιο, Ρύπες, Πάτρα, Φαρές, Ώλενος, Τριταΐα, Δύμη) οι οποίες συγκροτούσαν την Αχαϊκή Δωδεκάπολη. Είναι η πρώτη Κοινοπολιτεία στον κόσμο, κι αυτό τιμάει ιδιαίτερα την Πάτρα και την Αχαΐα ολόκληρη. Το Αχαϊκό κοινό, είχε ως μέλη του γεωγραφικές περιοχές.

Αυτό το πρώτο δημοκρατικό πολίτευμα των Αχαιών απέκτησε τόση φήμη, λόγω των σοφών του θεσμών, ώστε όταν οι Ιταλιώτες ήρθαν σε ρήξη με τους Πυθαγόρειους (6^{ος} π.Χ. αι.), από αυτό δανείστηκαν τους περισσότερους νόμους τους. Αλλά και Θηβαίοι και οι Λακεδαιμόνιοι μετά τη μάχη των Λεύκτρων (371 π.Χ.), λόγω της διαφωνίας τους ως προς τη νίκη, τους Αχαιούς, από όλους τους Έλληνες, όρισαν ως δικαστές της διαφωνίας τους, όχι για τη δύναμή τους (είχαν τη μικρότερη δύναμη σε όλη σχεδόν την Ελλάδα), αλλά για την πίστη τους και την καλοκαγαθία τους).

Οι αχαϊκές πόλεις, ως τα μέσα περίπου του 5^{ου} π.Χ. αιώνα, κρατούσαν άσφογη ουδετερότητα και δεν συμμετείχαν στα όσα γίνονταν στον ελλαδικό χώρο.

Στους πρώτους αιώνες της Συμπολιτείας παρατηρήθηκε μεγάλη αύξηση του πληθυσμού των αχαϊκών πόλεων, με αποτέλεσμα τη δραστηριότητά τους στον αποικισμό του 8^{ου} και 7^{ου} αιώνα (π.χ. ίδρυση της Σύβαρης στην Κάτω Ιταλία από αποίκους των Αιγίων, της Ελικής και της Βούρας, ίδρυση του Κρότωνα από αποίκους των Ρυπών).

Κυριότερα χαρακτηριστικά της συμπολιτείας αυτής, εκτός από το φιλειρηνισμό των κατοίκων, ήταν η ισότητα των αχαϊκών πόλεων και οι κοινές γιορτές, που γινόταν στην Ελική και, μετά τον καταποντισμό της (373 π.Χ.), στο Αίγιο, στο ναό του Ομαγύριου Δία.

Το 462 π.Χ. η Αθήνα, έχοντας στο πλευρό της και το Άργος που πρόσφατα είχε γίνει σύμμαχός της, εκμεταλλευόμενη την εξάντληση και την αδυναμία της Σπάρτης απ' τον τρομερό σεισμό του 464 π.Χ., της κήρυξε τον πόλεμο (η Αθήνα ήταν αντιμέτωπη και με τους Πέρσες).

Γύρω στα 455 π.Χ. η Αθήνα είχε κυριαρχήσει σε μεγάλο μέρος της Πελοποννήσου (Αχαΐα, Τροιζηνία) και είχε επεκτείνει την επιρροή της στο Ιόνιο (454 – 445 π.Χ., η Αχαΐα σύμμαχος της Αθήνας).

Το 445 π.Χ., κουρασμένη η Αθήνα απ' τις πολεμικές συγκρούσεις (το Άργος είχε φύγει απ' τη συμμαχία της και είχε κλείσει ειρήνη με τη Σπάρτη), αλλά και γιατί είδε πως η Ελλάδα είχε ανάγκη επείγουσας ειρήνης, έκλεισε τις Τριακοντούτις σπονδές με τη Σπάρτη (η ειρήνη αυτή κράτησε μόνο 14 χρόνια, γιατί άρχισε ο Πελοποννησιακός πόλεμος). Οι Αθηναίοι αποχώρησαν από την Αχαΐα (και την Τροιζηνία) και οι αχαϊκές πόλεις αποδόθηκαν στους Πελοποννήσιους.

Κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο (431 – 404 π.Χ.) η Πάτρα και όλη η Αχαΐα (εκτός από την Πελλήνη που είχε συμμαχήσει με τη Σπάρτη και την Κόρινθο) κρατούσε ουδέτερη στάση, και μόνο στο τέλος του πολέμου. Προχώρησε στην Πελοποννησιακή Συμμαχία. Στη διάρκεια του πολέμου αυτού συνέβησαν, στην Πάτρα και στον κόλπο της, τα εξής δυο αξιοσημείωτα γεγονότα : α) Η ναυμαχία της Πάτρας (429) στο κέντρο του Καλυδώνιου (Πατραϊκού) κόλπου, μεταξύ του Αθηναϊκού και Πελοποννησιακού στόλου (νίκησαν οι Αθηναίοι). Βέβαια η Πάτρα δεν είχε καμία σχέση με τη ναυμαχία, αναφέρεται, όμως, το γεγονός γιατί ο πελοποννησιακός στόλος, που είχε έρθει απ' την Κόρινθο, αγκυροβόλησε στο λιμάνι της και ξεκίνησε νύχτα απ' αυτό, με προορισμό τη μεταφορά στρατευμάτων στην Ακαρνανία, την οποία η

Πελοποννήσιοι προσπαθούσαν να κατακτήσουν. β) Η ένωση με μακρά τείχη της Πάτρας με τη θάλασσα, το 419. Σ' αυτό έπεισε τους Πατρινούς ο Αθηναίος στρατηγός Αλκιβιάδης, όταν με τη στρατιά του επισκέφτηκε την Πάτρα, με σκοπό να ζητήσει τη συμμαχία της. Ο Αλκιβιάδης ήθελε τα τείχη, γιατί είχε στο νου του τη χρησιμότητα της Πάτρας για τις επιχειρήσεις στη Δύση. Οι Πατρινοί άκουσαν μεν τις συνετές συμβουλές του Αλκιβιάδη (έφτιαξαν τα τείχη πιθανόν να μην τελείωσαν ποτέ), δεν προσχώρησαν, όμως στην Αθηναϊκή συμμαχία.

Οι Αχαιοί, ως σύμμαχοι της Σπάρτης (395 – 390 π.Χ.), έλαβαν μέρος στον Κορινθιακό πόλεμο και πολέμησαν στη μάχη της Νεμέας (394 π.Χ.) στην οποία ηττήθηκαν από τους Θηβαίους. Τέσσερα χρόνια αργότερα (390 π.Χ.) επιχείρησαν την πρώτη και μοναδική τους κατακτητική επιχείρηση στην Ακαρνανία και κυρίευσαν την Καλυδώνα. Στη συνέχεια, με τη βοήθεια της Σπάρτης, πολέμησαν εναντίον όλων των Ακαρνάνων, που τους βοηθούσαν οι Αθηναίοι και οι Θηβαίοι. Οι Ακαρνάνες νικήθηκαν και αναγκάστηκαν να ζητήσουν τη συμμαχία της Σπάρτης.

Το 367 π.Χ. η Αχαΐα αναγνώρισε τη θηβαική ηγεσία, λόγω αδυναμίας να αντισταθεί στις μεγάλες δυνάμεις Στερεοελλαδιτών και Πελοποννήσιων (αρχηγός ο Επαμεινώνδας). Οι Θηβαίοι, ύστερα από απαίτηση των Αχαιών, διατήρησαν τα αριστοκρατικά καθεστώτα των αχαϊκών πόλεων, τα οποία κατάργησε αργότερα το Βοιωτικό Κοινό, εξορίζοντας τους Αχαιούς αριστοκράτες, εξορίζοντας τους Αχαιούς αριστοκράτες και επιβάλλοντας καθεστώς δημοκρατικό. Σύντομα όμως οι αριστοκράτες κατάλυσαν τις δημοκρατίες, εγκατέλειψαν τη βοιωτική συμμαχία και συμμάχησαν με τη Σπάρτη.

Στη μάχη της Μαντινείας (362 π.Χ.), μεταξύ Θηβαίων – Σπαρτιατών και Μαντινέων, οι αχαϊκές πόλεις πολέμησαν εναντίον των Θηβαίων. Λίγο καιρό μετά τη μάχη έκλεισαν συμμαχία με τους Αθηναίους, τους Αρκάδες, τους Ηλείους και τους Φλειασίους.

Στον Γ' Ιερό ή Φωκικό πόλεμο (355 – 346 π.Χ.) οι Αχαιοί συμμετείχαν ως σύμμαχοι των Φωκέων.

Το 334 π.Χ. ιππείς Αχαιοί πήραν μέρος στο εκστρατευτικό σώμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου κατά των Περσών. Στη διάρκεια της εκστρατείας αυτής, όλη σχεδόν η Αχαΐα, η Ήλιδα και μέρος της Αρκαδίας, με την παρακίνηση της

Σπάρτης, επαναστάτησαν κατά των Μακεδόνων (331 π.Χ.). Οι επαναστάτες νικήθηκαν στη μάχη της Μεγαλόπολης και η επανάσταση απότυχε.

Μετά το θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου στη Βαβυλώνα (323 π.Χ.), οι Έλληνες της Νότιας Ελλάδας, που είχαν υποταχθεί στους Μακεδόνες, επαναστάτησαν, με πρωτοπόρους τους Αθηναίους, ελπίζοντας στην απελευθέρωσή τους. Επειδή η κύρια σύγκρουση έγινε στην περιοχή της Λαμίας, ο πόλεμος ονομάστηκε Λαμιακός (323-322 π.Χ.). Η Αχαΐα δεν αναμίχθηκε στον πόλεμό αυτό. Αναφέρεται πως μόνο ένας Αχαιός πήρε μέρος και σκοτώθηκε ηρωικά. Πρόκειται για τον Πατρινό παλαιστή (ολυμπιονίκη, ισθμιονίκη, νεμεονίκη και πυθιονίκη) Χείλωνα και (Χίλωνα). Σαν τόπος θανάτου του Χείλωνα αναφέρεται και η Χαιρώνεια.

Οι αχαϊκές πόλεις, αν και δεν αναμίχθηκαν στο Λαμιακό πόλεμο, έχασαν την ελευθερία τους και η Συμπολιτεία τους διαλύθηκε. Η Αχαϊκή Δωδεκάπολη έπεσε σε διχόνοια και παρακμή και καθεμία απ' τις πόλεις της κοίταζε το συμφέρον της. Τότε, άλλες απ' τις αχαϊκές πόλεις δέχτηκαν μακεδονικές φρουρές και άλλες κυβερνήθηκαν από τυράννους, που τους περισσότερους διόρισαν οι Μακεδόνες ηγέτες.

Όταν άρχισε η παρακμή του Μακεδονικού κράτους, λόγω της εισβολής των Γαλατών στη Μακεδονία, οι αχαϊκές πόλεις Δύμη, Πάτρα, Τριταία και Φαρές, πήραν την πρωτοβουλία για την ίδρυση νέας Αχαϊκής Συμπολιτείας (280 π.Χ.), με δεσμούς θρησκευτικούς πολιτικούς και στρατιωτικούς.

Το 279 π.Χ. (ένα χρόνο μετά την ίδρυση της Συμπολιτείας) οι Πατρινοί, μόνοι απ' τους Αχαιούς, έστειλαν στρατό και πολέμησαν μαζί με του φίλους τους Αιτωλούς κατά των Γαλατών στο Κάλλιο της Φωκίδας και αναδείχθηκαν νικητές. Κατά τον Παισανία ο πόλεμος στο Κάλλιο, παρά την ήττα των Γαλατών, προξένησε μεγάλες ζημιές στους Πατρινούς. Οι περισσότεροι κάτοικοι της Πάτρας, επειδή πιέζονταν και από τη φτώχεια, εγκατέλειψαν την πόλη τους και εγκαταστάθηκαν, ως γεωργοί, στην ύπαιθρο και τις γύρω πολίχνες, ώσπου τους ξανάφερε ο Αύγουστος. Η μαρτυρία αυτή του Παισανία ενισχύεται και από τις ανασκαφές, οι οποίες έδειξαν αραίωση ταφών το πρώτο τέταρτο του 3^{ου} π.Χ. αι.

Η κρίση, όμως, της Πάτρας κατά τον 3^ο π.Χ. αι. δεν οφειλόταν μόνο στο Γαλατικό πόλεμο, αλλά και στους διάφορους ληστρικούς πολέμους, όπως ο Συμμαχικός πόλεμος με τους Αιτωλούς (220-217 π.Χ.) καθώς και στις

πειρατικές επιδρομές από την Ιλλυρία και την Κρήτη, οι οποίες ερήμωναν τα παράλια της ΒΔ Πελοποννήσου και ιδιαίτερα την Πάτρα, που ήταν ο λιμενικός σταθμός των αχαικών πόλεων.

Στη νεοιδρυθείσα Αχαική Συμπολιτεία προσχώρησαν, μέσα σε οχτώ χρόνια οι πόλεις: Αίγιο, Βούρα, Αίγειρα, Λεόντιο, Πελλήνη, Κεράνεια, που μαζί με τις ιδρύτριες αποτέλεσαν την Αχαική Δεκάπολη (οι άλλες πόλεις δεν αναφέρονται γιατί: η Ώλενος είχε ενωθεί με τη Δύμη, οι Αιγές και οι Ρύπτες είχαν προστεθεί στο Αίγιο και η Ελίκη, όπως είναι γνωστό, είχε καταστραφεί στο σεισμό του 373 π.Χ.). Εκείνο που έδωσε την πρώτη ώθηση για τη δημιουργία της Συμπολιτείας ήταν η ζωνηρή επιθυμία των πόλεων να απαλλαγούν από τους τυράννους ή από τις μακεδονικές φρουρές που υπήρχαν στις πόλεις τους.

Σιγά σιγά ολόκληρη σχεδόν η Πελοπόννησος (εκτός από τη Σπάρτη, την Ήλιδα, την Τεγέα, την Μαντίνεια και τον Αρκαδικό Ορχομενό), καθώς και τα Μέγαρα, η Αίγινα και η Σαλαμίνα (σύνολο 43 πόλεις) προσχώρησαν στη Συμπολιτεία, η οποία αναδείχτηκε η σπουδαιότερη δύναμη της κύριας Ελλάδας. Η προσχώρηση των παραπάνω πόλεων και περιοχών στην Αχαική Συμπολιτεία έγινε μέσα σε μεγάλο χρονικό διάστημα και ύστερα από πολλές προσπάθειες και πολεμικές συγκρούσεις. Στην επιτυχία του αντικειμενικού της σκοπού η Αχαική Συμπολιτεία χρησιμοποίησε δύο πολύ δυνατούς συνεργάτες, την ισότητα και τη φιλανθρωπία.

Κρίση στην Αχαική Συμπολιτεία ήρθε με την επανάσταση του βασιλιά της Σπάρτης Κλεομένη(227/6 π.Χ.), ο οποίος μετά την κατάληψη πολλών εδαφών της Συμπολιτείας, κατόρθωσε να εισβάλει στο κύριο αχαικό έδαφος και να νικήσει τους Αχαιούς στο Εκατόμβαιο, κοντά στην πόλη Δύμη (Φθινόπωρο του 226 π.Χ.). Το 225 κυρίευσε τις πόλεις Πελλήνη, Φενεό, Καφυές, Άργος, και στη συνέχεια προσχώρησαν σ' αυτόν οι πόλεις Κλεωνές, Φλειούς, Επίδαυρος, Τροιζήνα, Ερμιόνη και Κόρινθος (εκτός από το φρούριο). Μπροστά στον κίνδυνο της κατάρρευσης της Αχαικής Συμπολιτείας ο αρχηγός της στρατηγός Άρατος συμμάχησε με το βασιλιά της Μακεδονίας Αντίγονο Δώσωνα (καλοκαίρι του 224 π.Χ.). Αποτέλεσμα της συμμαχίας αυτής ήταν η εισβολή του Αντίγονου στην Αρκαδία, η νίκη του στη μεγάλη μάχη της Σελλασίας (Ιούλιος του 222 π.Χ.) και η κατάληψη της Σπάρτης. Η Συμπολιτεία, και κάθε πόλη χωριστά, απέδωσε εξαιρετικές τιμές στον

Αντίγονο και επέτρεψε την εγκατάσταση μακεδονικών φρουρών στον Ακροκόρινθο και στις πόλεις Ορχομενό και Ηραία.

Στη διάρκεια του συμμαχικού πολέμου η Αχαιική Συμπολιτεία, ως σύμμαχος των Μακεδόνων, βρέθηκε σε πόλεμο με την Αιτωλική Συμπολιτεία (οι δυο Συμπολιτείες είχαν διακόψει τις φιλικές τους σχέσεις το 228 π.Χ.). Τότε, οι περιοχές της Πάτρας, των Φαρών και της Τριταίας έπαθαν φοβερές καταστροφές απ' το στρατό του Αιτωλού στρατηγού Δωρίμαχου. Αυτός στάλθηκε από την κυβέρνησή του, μέσω Ρίου, στη Φιγάλεια, συμμάχου τότε των Αιτωλών, με τη δικαιολογία να προφυλάξει τη χώρα και την πόλη των Φιγαλέων, στην πραγματικότητα, όμως, για να κατασκοπεύει την Πελοπόννησο.

Κατά τον Πολύβιο, μετά το τέλος του Συμμαχικού πολέμου οι πόλεις της Αχαιίας δεν άργησαν να συνέλθουν. Οι περιουσίες ξαναδημιουργήθηκαν και οι άνθρωποι άρχισαν και πάλι να καλλιεργούν τη γη και να τελούν τις πάτριες θυσίες και γιορτές.

Στους πολέμους μεταξύ Φιλίππου του Ε', βασιλιά των Μακεδόνων, και Ρωμαίων (211-204 π.Χ.) οι Πατρινοί και οι άλλοι Αχαιοί τάχθηκαν με το μέρος των Μακεδόνων. Κατά την τελευταία περίοδο των πολέμων αυτών (198 π.Χ.) οι Αχαιοί, αποκλεισμένοι από ρωμαϊκές δυνάμεις (στόλος στις Κεχρεές, στρατός στη Στερεά Ελλάδα, απέναντι απ' το Αίγιο), αναγκάστηκαν να συμμαχήσουν με τους Ρωμαίους (στρατηγός της Συμπολιτείας ο Αρίσταινος).

Μετά την ήττα του Φιλίππου Ε' στη μάχη των Κυνός Κεφαλών (197 π.Χ.) η Πάτρα και οι άλλες αχαιϊκές και ελληνικές πόλεις, κηρύχθηκαν, στη γιορτή των Ισθμίων (196 π.Χ.), αυτόνομες, με διοικητική και πολιτική ανεξαρτησία.

Στη διάρκεια της συμμαχίας με τους Ρωμαίους σημειώθηκαν ανήκουστες συμφορές στους Αχαιούς. Ο Καλλικράτης απ' το Λεόντιο, που ήταν κρυφός φίλος των Ρωμαίων και αντίπαλος του στρατηγού Λυκόρτα, κινούμενος από φιλοδοξία, κατηγορήσε στους Ρωμαίους 1.000 εξέχοντες Αχαιούς. Η κατηγορία ήταν ότι, οι χίλιοι αυτοί, ύστερα από οδηγίες του Λυκόρτα, υποστήριζαν τον τελευταίο βασιλιά των Μακεδόνων, Περσέα (171 - 168 π.Χ.) στους πολέμους του εναντίον τους. Οι Ρωμαίοι, σε σύνοδο που κάλεσαν στο Αίγιο το 167 π.Χ., αποφάσισαν την αποστολή των χίλιων

κατηγορουμένων στη Ρώμη, για δίκη. Ανάμεσά τους ήταν και ο Πολύβιος, πατέρας του Λυκόρτα και κατόπιν ιστορικός.

Όταν, το 151 π.Χ., γύρισαν από την εξορία της Ρώμης οι 300 από τους χίλιους Αχαιούς (οι άλλοι είχαν πεθάνει απ' τις βαρείες δουλειές στα λατομεία και από τα βασανιστήρια - δίκη δεν έγινε ποτέ) και διηγήθηκαν τις περιπέτειές τους, οι συμπατριώτες του Αχαιοί μίσησαν τους Ρωμαίους, διέλυσαν τη συμμαχία τους και άρχισαν την αντίστασή τους εναντίον τους.

Ως το 225 π.Χ. η ανώτερη αρχή της Συμπολιτείας ήταν δύο στρατηγοί κι απ' το χρόνο αυτό ένας μόνο στρατηγός, ο οποίος βοηθόταν από άλλους άρχοντες.

Ψυχή των Αχαιών σε όλη τη δράση της Συμπολιτείας, στα χρόνια 251-183 π.Χ., ήταν ο Άρατος (276-213) και ο Φιλοποίμην (253-183).

- **Ρωμαϊκά χρόνια**

Οι σκληροί και αιματηροί αγώνες της Αχαϊκής Συμπολιτείας, και όλων των Ελλήνων, κατά των Ρωμαίων, για να διατηρήσουν την ελευθερία τους, δεν έφεραν καρπούς. Η μία μετά την άλλη οι ελληνικές πόλεις παραδίνονταν. Η ώρα της ρωμαϊκής κυριαρχίας ερχόταν σταθερά. Στη Λευκόπετρα του Ισθμού οι Πατρινοί, οι Αιγιάτες και οι Δυμαίοι έδωσαν αγώνα σκληρό (146 π.Χ.). Όμως, οι ρωμαϊκές λεγεώνες και οι επίλεκτοι Ρωμαίοι του Μόμμιου τους νίκησαν. Για την ήττα και την καταστροφή που ακολούθησε (καταστροφή κύρια της Κορίνθου) φέρνει, κατά τον Πολύβιο, βαριά την ευθύνη ο αρχηγός της Αχαϊκής Συμπολιτείας, στρατηγός Δίαιος. Ύστερα απ' την ήττα αυτή η Αχαΐα έγινε δούλη των Ρωμαίων, οι αχαϊκές πόλεις, αμέσως μετά την υποταγή τους, υποχρεώθηκαν να γκρεμίσουν τα τείχη τους και να παραδώσουν τα όπλα και η Αχαϊκή Συμπολιτεία καταργήθηκε. Ο πληθυσμός της Πάτρας μειώθηκε αισθητά και η πόλη έχασε την ευημερία της. Παρόλα αυτά η Αχαΐα είχε την ύψιστη τιμή ότι αντέταξε την τελευταία ελληνική άμυνα κατά των Ρωμαίων με ζωντανά παραδείγματα ανδρείας και φιλοπατρίας.

Αργότερα, άγνωστο πότε ακριβώς, η Αχαϊκή Συμπολιτεία ξανασυστάθηκε και λειτουργούσε ως το 267 μ.Χ., μόνο ως συνέδριο των αχαϊκών πόλεων και μερικών της Δ. και Β. Αρκαδίας.

Στα πρώτα χρόνια της ρωμαϊκής σκλαβιάς η Πάτρα και οι άλλες αχαϊκές πόλεις υπόφεραν αρκετά. Κύρια, μετά την ανάμιξή τους (ανάμιξη και όλης της Ελλάδας) στους εμφύλιους πολέμους των Ρωμαίων, με σκοπό την ανεξαρτησία τους, και τη συμμετοχή του στον Α Μιθιδρατικό πόλεμο εναντίον των Ρωμαίων (86 π.Χ.) και τη νίκη των τελευταίων, η σκλαβιά τους έγινε πιο μαρτυρική. Από τα χρόνια, όμως, του Οκταβιανού Αυγούστου (29 π.Χ.-14μ.Χ.) τα πράγματα άλλαξαν προς το καλύτερο. Οι αχαϊκές πόλεις άρχισαν να ανακουφίζονται. Περισσότερο η Πάτρα και το Αίγιο που διάθεταν λιμάνια (όλες οι άλλες αχαϊκές πόλεις τάχθηκαν από τους Ρωμαίους στη δικαιοσύνη της Πάτρας). Η Πάτρα αυξήθηκε σε πληθυσμό με τη μεταφορά σ' αυτή παλαίμαχων της μάχης του Ακτίου, των κατοίκων των Ρυττών (30 π.Χ.) και άλλων γειτονικών πόλεων. Έγινε στρατιωτική αποικία με την επωνυμία Colonia Augusta Aroe Patrensis (Αποικία Αυγουστιαία Αρόη της Πάτρας) και οι Πατρείς, απ' όλους τους Έλληνες, έλαβαν το προνόμιο να είναι ελεύθεροι. Το 67 μ.Χ. ο Νέρωνας ανακήρυξε ελεύθερος όλους τους Έλληνες της Αχαΐας και της Πελοποννήσου. Τρία χρόνια αργότερα ο διάδοχος του Ουεσπιανός αφαίρεσε αυτήν την ελευθερία. Δεν αφαίρεσε, όμως, την ελευθερία της Πάτρας, επειδή ήταν ελεύθερη πριν απ' τον Νέρωνα.

Στη διάρκεια των αυτοκρατορικών χρόνων (27 π.Χ.-476 μ.Χ.) η Πάτρα στολίστηκε με όμορφα αρχοντόσπιτα, με Γυμνάσιο, με Ωδείο, με Αμφιθέατρο, απόχτησε Υδραγωγείο, κι έγινε μεγάλο κοσμοπολίτικο κέντρο. Αναπτύχθηκε η υφαντουργική βιοτεχνία (χρήση βύσσου, που καλλιεργούσαν στην Ήλιδα) και έγινε ο πόλος έλξης των γύρω πληθυσμών. Στη γενικότερη εξέλιξη της Πάτρας έπαιξε σημαντικό ρόλο η εγκατάσταση σ' αυτή ρωμαϊκής αποικίας και η εδραίωση, μετά τη ναυμαχία του Ακτίου, της ρωμαϊκής ειρήνης. Ο πληθυσμός της άρχισε να αυξάνει αισθητά και το λιμάνι της έλαβε αξιόλογη ανάπτυξη. Στα χρόνια των Αντωνίνων (2^{ος} αι.) σημείωσε τη μεγαλύτερη ακμή της. Ως τον 3^ο αιώνα η Πάτρα (και η Κόρινθος), υπήρξε μεγάλο τραπεζιτικό κέντρο, αφού στο νομισματοκοπείο της κόβονταν νομίσματα, κυρίως Ρωμαίων αυτοκρατόρων.

Τότε επισκέφτηκαν την Πάτρα, την περίλαμπρη και πολυάνθρωπη πόλη, ο Κικέρωνας ο Ευαγγελιστής Λουκάς, ο Αντώνιος και η Κλεοπάτρα, ο Ρωμαίος άρχοντας Γάιος Μέμμιος, ο οποίος είπε πως «η Πάτρα είναι ένας τόπος εφάμιλλος με τον Παράδεισο όπου αναπαύονται οι αθάνατοι», ο

Πλούταρχος, ο Ανδριανός, ο περιηγητής Πausanίας, ο Λουκιανός. Όταν την επισκέφτηκε ο Πausanίας (173 ή 174 μ.Χ.) η Πάτρα ήταν ένα μεγάλο κοσμοπολίτικο κέντρο.

Απ' όλες τις επισκέψεις αξιολογότερη υπήρξε η επίσκεψη του Αποστόλου Ανδρέα που ήρθε να διδάξει τη θρησκεία του Χριστού. Έφτασε στην Πάτρα σε περίοδο ηθικής παρακμής. Με τη διδασκαλία Του, την ίδρυση της πρώτης χριστιανικής εκκλησίας και το σταυρικό Του θάνατο (μάλλον το 66 μ.Χ., 30 Νοεμβρίου), έσπειρε στις ψυχές των Πατρινών το σπόρο της αγάπης, το σπόρο του χριστιανισμού.

- **Βυζαντινά χρόνια**

Από το 330 μ.Χ. η Πάτρα ανήκε στο Ανατολικό Ιλλυρικό τμήμα, που περιλάμβανε πολλές ελληνικές επαρχίες (Μακεδονία, Λάρισα, Δυρράχιο, Κόρινθο, νησιά Αιγαίου, Κρήτη) με πρωτεύουσα τη Θεσσαλονίκη. Κατά το χωρισμό του Ρωμαϊκού Κράτους σε ανατολικό και δυτικό (395) το Ανατολικό Ιλλυρικό παράμεινε πολιτικά στη διοίκηση του Βυζαντίου, ενώ εκκλησιαστικά ήταν στη δικαιοδοσία της Εκκλησίας της Ρώμης και από τα μέσα του 7^{ου} αι. στη δικαιοδοσία του Πατριάρχη της Κων/λης.

Σκληρά δοκιμάστηκε η Πάτρα, η Αχαΐα και όλη η Πελοπόννησος, από τους Γότθους του Αλάρικου (τέλη 4^{ου} αι.). Οι κάτοικοι, όσοι δεν μπόρεσαν να φύγουν στα γύρω βουνά ή στα Εφτάνησα, σφάγηκαν ή έγιναν δούλοι. Τριάντα χρόνια μετά ο Θεοδόσιος ο Β', για να ανακουφίσει την καταστραμμένη Πάτρα, μείωσε τις φορολογικές υποχρεώσεις των κατοίκων της, καθώς και των κατοίκων της Αχαΐας.

Από τις αρχές του 5^{ου} αι. η Πάτρα, χάρη στον πλούτο της, την ευημερία της, την ομορφιά των κτισμάτων της, αλλά και την ομορφιά και γραφικότητα του τοπίου, έγινε υποχρεωτικός σταθμός, όσων ταξίδευαν από την παλιά στη νέα πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας (από τη Ρώμη στην Κων/λη). Κι αυτοί ακόμη οι Πάπες της Ρώμης, που ταξίδευαν για την Κων/λη, προσκαλεσμένοι των αυτοκρατόρων, στάθμευαν στην πόλη του Πατρέα, στην πόλη του Πρωτόκλητου.

Στις αρχές Ιουλίου του 551 ένας δυνατός σεισμός ταρακούνησε συθέμελα την Πάτρα και έριξε σε ερείπια τα λαμπρά της οικοδομήματα. Την ξεθεμέλιωσε, της άνοιξε βαθιές πληγές καταστροφής και ολέθρου. Χιλιάδες οι νεκροί κι απερίγραπτο το πένθος.

Θα αναστηθεί, όμως, και πάλι θα μεγαλοουργήσει. Το φρούριο που έφτιαξε ο Ιουστινιανός, αμέσως μετά το σεισμό, στο λόφο της Ακρόπολης, εκεί που άλλοτε υπήρχε η Αρόη, είναι το πρώτο δείγμα της ανάστασής της. Ακολούθησαν, αναστάσιμα δείγματα, οι ναοί του Αγίου Ανδρέα, των Αγίων Αποστόλων, το αρχιερατικό οίκημα και τα παλάτια των αρχόντων. Οι γεωργικές και βιοτεχνικές ενασχολήσεις των κατοίκων της, και κύρια η μεταξουργία, θα βοηθήσουν αρκετά, ώστε να αναδειχθεί αργότερα σε μια φημισμένη μεγάλη πολιτεία.

Από το τέλος του 6^{ου} αι. η Πάτρα δέχεται επιδρομές Αβάρων και Σλάβων. Σοβαρά απειλήθηκε η πόλη το 805, όταν την πολιορκήσαν οι Άραβες της Αφρικής μαζί με τους Σλάβους της Πελοποννήσου. Οι πολιορκημένοι στο κάστρο έδιναν τη μάχη τους κάτω από δυσμενείς συνθήκες πείνας, δίψας και περιορισμού. Στο τέλος πραγματοποίησαν την ηρωική τους έξοδο, η οποία κατάληξε σε μεγάλη νίκη. Η νίκη αυτή αποδόθηκε σε θαύμα του πολιούχου της Αποστόλου Ανδρέα.

Στη διάρκεια της βασιλείας του Νικηφόρου Α΄(802-811) η Πάτρα πολιορκήθηκε από τον αραβικό στόλο, ενώ το 881 λεηλατήθηκε από τον εξωμότη ναύαρχο Φώτιο, που ήρθε με πειρατικό στόλο από την Κρήτη. Αργότερα λεηλατήθηκε από τους Βουλγάρους (981 και 985), ξανά από τους Σαρακηνούς (1031), από τους Νορμανδούς (1147), από το Δόγη της Ενετίας Δομένικο Μικαέλι, και τους βασιλιάδες της Δύσης, που την ευλογία του Πάπα ξεκίνησαν, δήθεν, για να ελευθερώσουν τα Ιεροσόλυμα και λεηλάτησαν τους θησαυρούς και του τόπου της βυζαντινής ορθοδοξίας.

- **Φραγκο-ενετικά Χρόνια**

Πόλος έλξης των διαφόρων βαρβάρων η όμορφη και πλούσια Πάτρα. Δέχτηκε, όπως είδαμε, πολλές και συνεχόμενες πολιορκίες και λεηλασίες, τις

οποίες ξεπέρασε και στάθηκε, ως τα τέλη του 11 αιώνα, υπερήφανη, αρχόντισσα πόλη του Βυζαντίου.

Δυσσίωνος, όμως, ανάτειλε ο 13^{ος} αιώνας. Οι, δήθεν, χριστιανοί σταυροφόροι, με το σταυρό στα στήθη και το σπαθί στα χέρια, επιτέθηκαν λυσαλέοι εναντίον της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, πολιορκήσαν και κυρίευσαν την πρωτεύουσα της (12-4-1204). Κούρσεψαν, άρπαξαν, λεηλάτησαν, ατίμασαν, βεβήλωσαν ναούς, κατάλυσαν τη χιλιόχρονη μεγάλη Βυζαντινή Αυτοκρατορία...

Απ' αυτή τη μάστιγα, που χειρότερη δεν είχε γνωρίσει ο ελληνισμός, δεν ξέφυγε η πλούσια και όμορφη Πάτρα. Στις 3 Μαΐου του 1205, ένα σχεδόν χρόνο μετά την πτώση και την καταστροφή της Κων/λης, πολιορκήθηκε και κυριεύτηκε, ύστερα από σκληρό αγώνα, από τους Φράγκους του Γοδεφρίδου Βιλλαρδουίνου και του Γουλιέλμου Σαμπλίτη.

Μετά την πτώση της Πάτρας ολόκληρη η Αχαΐα, μαζί και η Δυτική Πελοπόννησος ως τα μεσημβρινότερα ακρωτήρια της Μεσσηνίας και της Λακωνίας, έπεσαν στα χέρια των Φράγκων και αποτέλεσαν, όλα μαζί αυτά τα μέρη, το «Πριγκιπάτο της Αχαΐας ή του Μορέως» με πρωτεύουσα την Ανδραβίδα, χωρισμένο σε δώδεκα βαρονίες. Βαρονία της Πάτρας, που δόθηκε στο βαρόνο Γουλιέλμο Αλαμάνο, διατηρήθηκε ως το 1430, που την κυριέψε ο Κων/νος Παλαιολόγος.

Μετά την κατάκτηση της Αχαΐας οι Φράγκοι διόρισαν Λατίνο αρχιεπίσκοπο, τον Άντελμο, και μεγάλωσαν και ανύψωσαν το βυζαντινό κάστρο της Πάτρας, χρησιμοποιώντας υλικά αρχαίων ναών, αγάλματα, τεμάχια σαρκοφάγων, μαρμάρινες πλάκες κ.λ.π. Άνοιξαν δε τις τρεις πλευρές του (Α.Β.Ν.- Δυτικά υπήρχε η απότομη πλαγιά του λόφου) βαθιά τάφρο και τοποθέτησαν μπροστά στην ανατολική πύλη κινητή γέφυρα.

Δύο ολόκληρους αιώνες κράτησε αυτή η χριστιανική λαίλαπα. Όμως, η Πάτρα κράτησε ασυμβίβαστο και αδούλωτο το ορθόδοξο φρόνημα της.

Στα 1408 η Πάτρα παραχωρήθηκε στους Ενετούς με πενταετές ενοίκιο, για να ξανάρθει στο Λατίνο αρχιεπίσκοπο το 1413. Το 1417 δόθηκε και πάλι, μαζί με την περιοχή της, στους Ενετούς, που την κράτησαν μόνο δυο χρόνια και την ξανάδωσαν (1419) στο Λατίνο αρχιεπίσκοπο, ο οποίος την έχασε οριστικά μερικά χρόνια αργότερα.

- **Παλαιολόγοι**

Το 1427 (26 Δεκ.) ο αυτοκράτορας Ιωάννης Η΄ ο Παλαιολόγος κατέβηκε στην Πελοπόννησο συνοδευόμενος από τον αδελφό του Κων/νο και το Γεώργιο Σφραντζή. Πρώτος τους στόχος ήταν η Πάτρα. Το καλοκαίρι του 1428 στρατοπέδευσε στους Μύλους (σημ. Μπεγουλάκι) και ετοιμάζονταν για την κατάληψη της πόλης και του φρουρίου της, που το υπερασπιζόταν ο τελευταίος αρχιεπίσκοπος Μαλατέστα. «Και βασιλεύς Ελλήνων επολιορκεί Πάτρας της Αχαΐας» μαρτυρεί ο Χαλκοκονδύλης. Δεν ήθελαν να επιχειρήσουν βίαιη κατάληψη της Πάτρας και του κάστρου της οι Παλαιολόγοι. Γι' αυτό άρχισαν τις συνεννοήσεις για την παράδοσή τους χωρίς μάχες και καταστροφές. Όμως, κανένα θετικό αποτέλεσμα δεν έφεραν αυτές οι συνεννοήσεις. Κι επειδή ο χρόνος κυλούσε και δεν χωρούσε άλλη καθυστέρηση, άρχισαν την πολιορκία και το πρωί της 5^{ης} Ιουνίου 1429 τα στρατεύματα τους μπήκαν στην πόλη και την ελευθέρωσαν. Ο ελευθερωτής δεσπότης Κων/νος Παλαιολόγος επισκέφτηκε και προσκύνησε τον πολιούχο Άγιο Ανδρέα και από εκεί, συνοδευόμενος από τους πρόκριτους και πλήθος λαού, κατευθύνθηκε προς το ναό του Αγίου Νικολάου, στα ριζά του κάστρου. Ο δρόμος που περνούσε ήταν στρωμένος με λουλούδια, ενώ οι Πατρινοί τον έρριαναν με ροδόσταμο και πέταλα ρόδων. Ψηλά απ' το φρούριο οι άνθρωποι του αρχιεπισκόπου χτυπούσαν την πανηγυρική πομπή, χωρίς, όμως, να την βλέπουν.

Ένα χρόνο μετά, το Μάιο του 1430, έπεσε και το κάστρο. Δεν άντεξαν περισσότερο οι υπερασπιστές του αρχιεπισκόπου Μαλατέστα. Εξασθενημένοι από την πείνα και τις κακοπάθειες και απογοητευμένοι απ' την αδύνατη βοήθεια των καταλανικών γαλερών που έστειλε ο Πάπας, παράδωσαν το φρούριο.

Ήρθαν, όμως, « χρόνοι δίσεκτοι και μήνες οργισμένοι ».

Πρώτο κακό για τους Πατρινοί ο θάνατος της γυναίκας του Κων/νου Παλαιολόγου Νοέμβρη του 1430. Ακολούθησαν τα θλιβερά γεγονότα των εσωτερικών πολέμων και του αδελφοκτόνου διχασμού και κύρια η εμφάνιση των μοιραίων ανθρώπων, των Τούρκων του Μουράτ Β΄, που, σπώντας την άμυνα των Παλαιολόγων στον Ισθμό (1446), ήρθαν και κυρίεψαν την Πάτρα, την οποία λεηλάτησαν και έκαψαν. Όμως, η γερή άμυνα του κάστρου

ανάγκασε το Μουράτ να λύσει την πολιορκία και να κάμει ειρήνη με τον Κων/νο (1447). Έτσι η επίμονη αντίσταση των υπερασπιστών του πατρινού κάστρου έσωσε την Πελοπόννησο από την ορμή και την οργή των Τούρκων, όπως άλλοτε (805) είχε σώσει το Μοριά και τη φυλή γενικότερα από τον εκσλαβισμό.

Όμως, οι χρόνοι οι δίσεκτοι και οι μήνες οι οργισμένοι» θα' ρθουν πιο βαριοί, πιο δύσκολοι, πιο μαύροι.

Το πέσιμο της πρωτεύουσας του Βυζαντίου απ' τον Μωάμεθ Β΄(29 Μαΐου 1453) και ο θάνατος του αυτοκράτορα Κων/νου Παλαιολόγου (είχε γίνει αυτοκράτορας το 1449),ήταν η αρχή του τέλους. Ο θρήνος που ξέσπασε στους δρόμους της Πόλης και στην Αγία Σοφιά, άρχισε ν' απλώνεται σε όλη την αυτοκρατορία. Μέρα με τη μέρα οι ελληνίδες πολιτείες έπεφταν ακέφαλες και το μισοφέγγαρο αντικαθιστούσε τον Τίμιο Σταυρό. Απ' αυτή την αιμοβόρικη ασιατική λαίλαπα δεν ήταν δυνατό να γλιτώσει η ωραία πόλη του Πατραϊκού. Το Μάιο του 1458 αυτοπροσώπως ο Μωάμεθ Β΄ κατέβηκε στην Πελοπόννησο με σκοπό να την κυριέψει. Οι Έλληνες αντιστάθηκαν γενναία, αλλά νικήθηκαν απ' τα περισσότερα και καλύτερα οπλισμένα τουρκικά στρατεύματα. Η Πάτρα και ολόκληρη σχεδόν η Πελοπόννησος υποδουλώθηκε. Ο Μωάμεθ υπόγραψε συνθήκη με τους Παλαιολόγους, κι αφήνοντας διοικητή της Αχαΐας τον Ομάρ, έφυγε για την Κων/λη. Τον επόμενο χρόνο (1459) ο Θωμάς Παλαιολόγος παραβιάζοντας τη συνθήκη κυριέψε τα Καλάβρυτα και πολιορκήσε το κάστρο της Πάτρας. Ο Μωάμεθ ξανάρθε το Μάιο του 1460 κι αφού κυριέψε τα εδάφη του δεσπότη του Μιστρά Δημ. Παλαιολόγου, στράφηκε εναντίον του Θωμά. Έλυσε την πολιορκία του κάστρου της Πάτρας και κυριέψε, στη συνέχεια, τα υπόλοιπα κάστρα της Αχαΐας και της Ηλείας. Ο Θωμάς Παλαιολόγος δραπέτευσε στη Δύση, παίρνοντας μαζί του τη Σεπτή Κάρα του Αποστόλου Ανδρέα, την οποία παρέδωσε στον Πάπα Πίο το Β΄.

- **Τουρκικά χρόνια**

368 χρόνια η όμορφη πρωτεύουσα του Μοριά έμεινε «σκλάβα των Τούρκων». Από τα πρώτα χρόνια της σκλαβιάς τους οι Πατρινοί άρπαξαν τα όπλα για να διώξουν τον εχθρό. Πρώτη τους προσπάθεια το επαναστατικό κίνημα του 1466. Σ' αυτό οι Έλληνες με αρχηγό τον οπλαρχηγό Μιχαήλ Ράλλη και με τον Ενετό γενικό προνοητή Πελοποννήσου Ιάκωβο Βαρβαρίγο (οι Ενετοί απ' το 1462 είχαν αρχίσει πόλεμο εναντίον των Τούρκων) κυρίεψαν την Πάτρα, την οποία έχασαν γρήγορα, και πολιορκήσαν το κάστρο της.

66 χρόνια αργότερα (Οκτ. 1532) πήραν οι Πατρινοί μια ανάσα λευτεριάς, καθώς το ισπανικό στράτευμα του ναύαρχου Ανδρέα Ντόρια κυρίεψε την Πάτρα και το κάστρο της, αναγκάζοντας τους Τούρκους να φύγουν στη Ναύπακτο. Ανάσα μικρή, αφού σε έξι μήνες (Απρ. 1533) οι Τούρκοι, ενισχυμένοι με δυνάμεις που ήρθαν απ' την Κωνσταντινούπολη, έδιωξαν τους Ισπανούς και ξαναπήραν την Πάτρα, την οποία λεηλάτησαν, σκότωσαν πολλούς κατοίκους της και ανάγκασαν άλλους να φύγουν για πάντα.

Μετά την ναυμαχία της Ναυπάκτου (1571) οι Πατρινοί, παρακινούμενοι απ' τον επίσκοπο τους Γερμανό τον Α΄, επαναστάτησαν και πάλι. Στη φοβερή μάχη που έγινε στην παραλία, κοντά στο ναό του Αγίου Ανδρέα, οι Τούρκοι νικήθηκαν και διώχτηκαν. Ήρθαν, όμως, περισσότεροι το 1572 και ξαναυποδούλωσαν την όμορφη πολιτεία, την οποία λεηλάτησαν και αιχμαλώτισαν τους κατοίκους της.

Το 1595 ο ισπανικός στόλος λεηλάτησε το Μοριά και έκανε στάχτη την Πάτρα, ενώ το 1603 η Πάτρα λεηλατήθηκε από τους ιππότες της Μάλτας (Φίνλεϋ).

Πολύ αργότερα, το 1684, η σκλάβα Πάτρα γνώρισε μια άλλη ανάσα, που αυτή τη φορά κράτησε 28 χρόνια. Ήταν μια ανάπαυλα στη μακρόχρονη κυριαρχία των Οθωμανών. Αυτή τη χρονιά ο Ενετός στρατάρχης Φραγκίσκος Μοροζίνι, ο επικαλούμενος Πελοποννησιακός, πήρε, ύστερα από πολιορκία και σκληρές μάχες δύο ημερών (22-24 Ιουλίου), την Πάτρα και το κάστρο της, αναγκάζοντας τους Τούρκους να φύγουν στο Ρίο.

Το 1714 (27 Ιουλίου, ώρα 10 το πρωί) ένα δυνατός σεισμός προξένησε σοβαρότατες καταστροφές στην Πάτρα. Έτσι μισογκρεμισμένη τη βρήκαν οι Τούρκοι τον επόμενο χρόνο (Ιούνιος 1715), που την ξανάκαν δική τους.

Όλοι αυτοί οι πόλεμοι, οι λεηλασίες, οι αρρώστιες, ερήμωσαν την Πάτρα. Απ' τους 25.000 κατοίκους που είχε στα πρώτα χρόνια της σκλαβιάς της, μόνο 1615 απόμειναν! (Πολλοί είχαν φύγει σε διάφορα μέρη).

Σ' όλη τη διάρκεια της υπεραιώνιας Β' τουρκοκρατίας, οι Πατρινοί μόνο μια φορά ένωσαν τις καρδιές τους να χτυπούν χαρούμενα. Ήταν το 1770, όταν τα στρατεύματα των αδελφών Ορλόφ, συνεργαζόμενα με τους Πατρινούς και τους νησιώτες (Κεφαλλονίτες, Ζακυνθινούς) πολιόρκησαν το κάστρο, στο οποίο είχαν καταφύγει οι Τούρκοι με τις οικογένειές τους.

Δεν ήρθε, όμως, η χαρά. Ήρθε ο άγριος θάνατος!... Η ορλωφική επανάσταση της Πάτρας καταπνίγηκε στο αίμα, το βράδυ της Μεγάλης Παρασκευής (13 Απρ.), καθώς οι Τούρκοι, ενισχυμένοι από τη φρουρά της Γαστούνης και τους Αλβανούς Δουλιχινιώτες που έφτασαν απ' το Μεσολόγγι, μπήκαν στην πόλη, κι αφού ενώθηκαν με τη φρουρά του κάστρου, έσφαξαν κατοίκους κι έβαλαν φωτιά στα σπίτια. Και η καταστροφή είχε φοβερότερη συνέχεια, καθώς τα άτακτα στρατεύματα των Τουρκαλβανών λυμαινόταν, για μια δεκαετία, την περιοχή και το Μοριά ολόκληρο. Η πόλη της Πάτρας καρβουνιασμένη, σχεδόν, απ' τη φωτιά εκείνης της Μεγάλης Παρασκευής, θα ξανακαεί το 1779!...

- **1821. Η ώρα της λευτεριάς**

Όταν ήρθε το πλήρωμα του χρόνου η επανάσταση «για του Χριστού την πίστη αγία και της Πατρίδος την ελευθερία» άρχισε στη γη της Αχαΐας, στις 21 Μαρτίου 1821. Στην Πάτρα, ο αναβρασμός του ξεσηκωμού ήταν έκδηλος ένα μήνα νωρίτερα. Οι Πατρινοί αρνήθηκαν, στις 20 Φεβρουαρίου, να πληρώσουν το συνηθισμένο χαράτσι και τις άλλες βαριές εισφορές για εφόδια που προοριζόταν για τον τούρκικο στρατό που πολεμούσε τον Αλή πασά. Οι Τούρκοι ανησύχησαν από τη στάση των Πατρινών και η ανησυχία τους ενισχύθηκε περισσότερο, λίγες μέρες αργότερα, με την άρνηση του Παλαιών

Πατρών Γερμανού να πάει στην Τριπολιτσά, όπου τον είχε καλέσει ο καιμακάμης Σελήμ, καθώς και με τα γεγονότα της περιοχής των Καλαβρύτων.

Σε αντίποινα της άρνησης των Πατρινών Τούρκοι χωροφύλακες και φορατζήδες μπήκαν, στις 20 Μαρτίου, στα μαγαζιά και άρπαζαν ό,τι έβρισκαν. Οι Πατρινοί δεν έφυγαν, όπως άλλες φορές. Έμειναν και αντιδρούσαν βουβοί. Οι Τούρκοι προσπαθούσαν να τους διαλύσουν πυροβολώντας για εκφοβισμό. Δυο ομάδες, «οπλισμένοι» με ότι φανταστεί κανείς, έπεσαν πάνω στους Τούρκους. Ακολούθησε σύγχυση και ταραχή. Οι Τούρκοι κλείστηκαν στο κάστρο με τις οικογένειες τους « μήτε πολεμούντες, μήτε πολεμούμενοι», όπως γράφει ο Τρικούπης. Οι Πατρινοί, και κύρια οι Φιλικοί, περίμεναν οδηγίες απ' το Γερμανό. Αυτή η αναμονή, για το ποιος θα ανάψει το φτίλι της επανάστασης έληξε από ένα απλό επεισόδιο των Τούρκων, το οποίο κατάληξε σε γενική σύρραξη, αποτέλεσμα του οποίου υπήρξε το κάψιμο της Πάτρας. Το μεσημέρι της 21^{ης} Μαρτίου, 100 περίπου Τούρκοι, που έρχονταν απ' το Ρίο για να ενισχύσουν τη φρουρά της Ακρόπολης μπήκαν στην πόλη πυροβολώντας. Κάποιοι πήγαν σε ρακοπωλείο, κοντά στην ενορία της Αγίας Τριάδας, μέθυσαν, έκαψαν το σπίτι του Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλου, αλλά βρήκαν αντίσταση. Απ' το φρούριο οι έγκλειστοι Τούρκοι άρχισαν να κανονιοβολούν. Απ' όλη φασαρία των πυρών έφτασαν πολλοί ένοπλοι Πατρινοί και Εφτανήσιοι με επικεφαλείς τον Παναγιώτη Καρατζά, το Βαγγέλη Λιβαδά και Ν. Γερακάρη, και έτσι η σύρραξη γενικεύτηκε. Πρώτο θύμα της σύρραξης ήταν ο Κεφαλλονίτης Βασίλης Ορκουλάτος, ο οποίος σκοτώθηκε σε συμπλοκή στο Τάσι.

Από την επόμενη μέρα άρχισαν να φτάνουν και άλλες ελληνικές δυνάμεις (Παπαδιαμαντόπουλος, Ρούφος, Σαγιάς, Νενέκος, Ζαίμης, Λόντος, Γερμανός, Φωτήλας, Θεοχαρόπουλος κ.α.), οι οποίες ενώθηκαν με τις προηγούμενες και άρχισαν την πολιορκία του κάστρου. Οι Εφτανήσιοι μετάφεραν από ένα καράβι έξι κανόνια και τα τοποθέτησαν απέναντι απ' την ντάπια του Σαραγιού. Ο Λόντος και οι άντρες του άρχισαν το άνοιγμα λαγουμιού, το οποίο προχωρούσε με επιτυχία. Οι έγκλειστοι Τούρκοι ανταπέδιδαν τα πυρά αλλά ήσαν αρκετά αδέξιοι. Τις μπάλες των πυροβόλων τους τις μάζευαν οι Έλληνες και τις γύριζαν πίσω με τα δικά τους κανόνια.

Μέρα με τη μέρα η πολιορκία γινόταν ασαφικτικότερη και οι Τούρκοι πιεζόμενοι από την πεινά και τη δίψα άρχισαν τις διαπραγματεύσεις για

παράδοση η οποία αναμενόταν από στιγμή σε στιγμή. Όλα, όμως, άλλαξαν αστραπιαία, καθώς ο Γιουσούφ πασάς, ειδοποιημένος απ' το μισέλληνα πρόξενο της Αγγλίας Γκρήν έφτασε στην Πάτρα (3 Απριλίου 1821, γιορτή των Βαΐων), την οποία έκαψε και ερήμωσε. Πανικοβλημένοι οι κάτοικοι έφυγαν προς διάφορες κατευθύνσεις. Στην παραλία, στα Ψηλά Αλώνια κι αλλού, οι Τούρκοι χτυπούσαν του άμαχους. Σκότωναν χωρίς διάκριση φύλου και ηλικίας. Παντού τρόμος και απελπισία. Ο πατρινός Γολγοθάς άρχιζε και θα κρατούσε πολύ...

Ύστερα απ' αυτά η πολιορκία του κάστρου δυσχεράνθηκε αρκετά. Άρχισαν συνεχείς διακυμάνσεις, πότε υπέρ των Ελλήνων και πότε υπέρ των αντιπάλων. Οι Τούρκοι στις αρχές Μαΐου ενισχύθηκαν από αλβανικές δυνάμεις και ένα μήνα αργότερα από τους Λαλαίους «Μετά την είσοδο των Λαλαίων εις Πάτρας, έμεινε λελυμένη σχεδόν η πολιορκία των Πατρών» γράφει ο Φιλήμων.

Η κατάσταση χειροτέρευε για τους Έλληνες το Σεπτέμβριο, με τον ερχομό του ενωμένου τουρκοαιγύπτιακού στόλου, καθώς και κάποιες αντιζηλιές μεταξύ των προκρίτων και οπλαρχηγών (π.χ. θάνατος του Παν. Καρατζά στον Ομπλό). Παρόλα, όμως, αυτά η αγωνιστικότητα τους συνεχίστηκε. Παράδειγμα, η νυκτερινή τους επίθεση, στις 21 Οκτωβρίου 1821, κατά την οποία αιφνιδίασαν τους Τούρκους, σκότωσαν αρκετούς και τους ανάγκασαν να κλειστούν στο κάστρο και στα γύρω οικήματα.

Τα γεγονότα της πτώσης της Τριπολιτσάς (23 Σεπτ. 1821), του διορισμού του Κολοκοτρώνη ως αρχηγού της πολιορκίας της Πάτρας (Φεβρ. 1822) και της αποτυχίας του τούρκικου στόλου στη ναυμαχία της Πάτρας (20 Φεβρ. 1822 – αρχηγός του ελληνικού στόλου ο Ανδρέας Μιαούλης), θορύβησαν τους Τούρκους, οι οποίοι ζήτησαν και έλαβαν νέα βοήθεια...

Παρά τις μεγάλες νίκες των Ελλήνων στη Χαλανδρίτσα, στο Γηροκομειό και στο Σαραβάλι, η πολιορκία δεν παρουσίαζε πρόοδο. Αιτία οι διχόνοιες ανάμεσα στους πολιτικούς και στους στρατιωτικούς, που εκδηλώνονταν ιδιαίτερα στην αντιδραση της κυβέρνησης σε κάθε σημαντική επιχείρηση που αναλάμβανε ο Κολοκοτρώνης. Αποτέλεσμα αυτών των διχονοιών ήταν η απομάκρυνση του Κολοκοτρώνη, η χαλάρωση της πολιορκίας και τέλος η διάλυσή της (22 Ιουνίου 1822).

Μετά την αναχώρηση του Κολοκοτρώνη, οι Τούρκοι βγήκαν όλοι από το κάστρο και έκαψαν τις καλύβες των Ελλήνων στο Γηροκομειό, στο του Σαΐταγα (αριστερά του Γηροκομειού) και στο Σαραβάλι, όπου κατάστρεψαν και το αρχηγείο.

Προσπάθειες πολιορκίας, από ξηρά και θάλασσα, της Πάτρας και του κάστρου της, έγιναν και στα επόμενα χρόνια της Επανάστασης, χωρίς όμως αποτελέσματα.

3 Οκτωβρίου 1828. Τα στρατεύματα του Γάλλου στρατηγού Μαιζόν, που απ' τον Αύγουστο του χρόνου αυτού είχαν αποβιβαστεί στη νότια Πελοπόννησο για να την ελευθερώσουν απ' τον Ιμπραήμ, αποβιβάστηκαν κοντά στην Πάτρα (Ανθεια). Ο Τούρκος φρούραρχος της Πάτρας, Χατζή Αβδουλάχ πασά, έστειλε, την επόμενη της άφιξης των Γάλλων, αξιωματικούς για διαπραγματεύσεις. Μαζί τους ήταν και οι πρόξενοι Αγγλίας και Γαλλίας. Οι Γάλλοι έδωσαν 24ωρη προθεσμία στους Τούρκους για την παράδοση του κάστρου. Ο Τούρκος φρούραρχος αρνιόταν την παράδοση και τις δύο επόμενες μέρες. Όταν, όμως, είδε το γαλλικό στρατό να πλησιάζει το κάστρο, στις 7 Οκτωβρίου το δειλινό, άνοιξε τις πύλες και υπόστειλε τη σημαία τους. Οι Γάλλοι μπήκαν στο κάστρο και ύψωσαν τις σημαίες των συμμαχικών δυνάμεων (Γαλλίας, Ρωσίας, Βρετανίας) και δίπλα την ελληνική.

Συντάχτηκε πρωτόκολλο παράδοσης και παραλαβής του κάστρου, και της πόλης, το οποίο υπόγραψαν οι Γάλλοι: Λοστένδης, Λιεφρουά και ο Κόμης Φουκώδ. Απ' τους Τούρκους το υπόγραψαν ο Χατζή Αβδουλάχ, ο Φεζούλ Αγάς, αρχηγός των Λαλαίων, ο Ζαδίκ Χατζή και Μουφτής της Πάτρας Χατζή Αχμέτ. Η επικύρωση του Πρωτόκολλου έγινε από το στρατηγό Σκνειδέρο.

Μετά την υπογραφή του πρωτόκολλου οι Τούρκοι έφυγαν και στην ελεύθερη πια Πάτρα ξαναγύρισαν οι Πατρινοί, και κύρια τα γυναικόπαιδα, που απ' το 1821 είχαν καταφύγει στα γύρω μέρη (Ζάκυνθο, άλλα νησιά του Ιονίου κ.α.).

Στις 15 Αυγούστου 1829 οι Γάλλοι παράδωσαν το κάστρο, καθώς και εκείνο του Ρίου, στον Έλληνα φρούραρχο Ράικο, ο οποίος άρχισε τις επισκευές του. Από τη μέρα εκείνη στα δυο κάστρα κυμάτιζε μόνο η ελληνική σημαία, το σύμβολο των αγώνων και της λευτεριάς.

Η Πάτρα, ελεύθερη πια, μπήκε στο δρόμο της ανασυγκρότησής της. Τα διάφορα πολεμικά κ.λ.π. γεγονότα (Κριμαϊκός πόλεμος, έξωση Όθωνα,

Ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897, Βαλκανικοί πόλεμοι, Β΄ Παγκόσμιος , Αντεπανάσταση Οκτωβρίου 1923, περίοδος 1935-1940) την άγγιξαν, αλλά δεν της ανέκοψαν τη δημιουργική πορεία.

Ήρθε, όμως, ο πόλεμος του 1940-1941. Οι σκληροί βομβαρδισμοί της Πάτρας απ΄ την πρώτη κιόλας μέρα (18 Οκτωβρίου) και η κατάληψη της απ΄ τα γερμανικά στρατεύματα (26-4-1941) σταμάτησαν κάθε δημιουργικό της έργο και την έριξαν στο πένθος, στην οδύνη, στην πείνα, στο μαρασμό.

Οι Πατρινοί, όλοι οι Έλληνες για να αποκτήσουν τη χαμένη τους λευτεριά κίνησαν το μεγάλο αντιστασιακό τους αγώνα που κατάληξε στη νίκη. Στις 4 Οκτωβρίου 1944 η Πάτρα λευτερώθηκε απ΄ τα χιτλερικά στρατεύματα και ξαναμπήκε, αργά αλλά σταθερά, στο δρόμο της νέας ανασυγκρότησής της.

6.4 Καποδίστριας – Η ανοικοδόμηση της Πάτρας

Ο πρώτος κυβερνήτης της Ελλάδας, ο Ιωάννης Καποδίστριας, συνειδητοποιεί την αξία της Πάτρας και το μελλοντικό της ρόλο στην οικονομική εξέλιξη της χώρας. Μια από τις πρώτες του ενέργειες είναι να αναθέσει στον Κερκυραίο μηχανικό Σταμάτη Βούλγαρη τη σύνταξη του ρυθμιστικού σχεδίου της Πάτρας.

Ο Βούλγαρης στις 26 Ιανουαρίου 1829 υποβάλλει το σχέδιο, που αμέσως εγκρίνεται.

Αυτό είναι η αρχή για την ανοικοδόμηση της πόλης, αλλά και η σημαντικότερη προσφορά του Καποδίστρια στην Πάτρα.

Ουσιαστικά, η περίοδος της εξουσίας του Καποδίστρια χαρακτηρίζεται από τη δυσaréσκεια του πληθυσμού με το αντιπολιτευτικό του ξεσήκωμα και τις πρώτες πολιτικές ταραχές. Έτσι από τα πρώτα κιόλας βήματα του κράτους, διαψεύδονται οι ελπίδες του λαού και κυριαρχούν ο φόβος και η ανασφάλεια με κάμψη στο εμπόριο και τις συναλλαγές.

Ο Καποδίστριας επιδιώκοντας την εξασφάλιση της γρήγορης εμποροβιομηχανικής και γενικότερης οικονομικής ανάπτυξης της χώρας έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην ανοικοδόμηση των ερειπωμένων πόλεων της ελεύθερης Ελλάδας. Έτσι, ανέθεσε σε ορισμένους πολεοδόμους και

γεωδαίτες τη σύνταξη μελετών για την υπάρχουσα πολεοδομική και οικιστική κατάσταση των πόλεων αυτών και την εκπόνηση νέων πολεοδομικών σχεδίων.

Με βάση αυτές ακριβώς τις επιδιώξεις, που πρόδιναν την ευρύτητα του πνεύματος του, ανέθεσε ο Καποδίστριας στο λοχαγό του γαλλικού στρατού Σταμάτη Βούλγαρη, που ήταν συνομήλικός του, συμμαθητής του και παιδικός του φίλος, την εκπόνηση σχεδίων για την ανοικοδόμηση και της Πάτρας, που οι Τούρκοι κρατώντας σ' όλη τη διάρκεια της Επανάστασης το φρούριό της κάτω από τον απόλυτο έλεγχό τους την είχαν ολότελα ρημάξει. Ήθελε ο Κυβερνήτης την εξέλιξη αυτής της πόλης σε βασικό λιμάνι της χώρας και ζήτησε από το Βούλγαρη να δουλέψει πάνω στο πολεοδομικό σχέδιο του ξεκινώντας από την τολμηρή προοπτική της γρήγορης πληθυσμιακής της ανάπτυξης, που θα στεκόταν απότοκος της ζηλευτής γεωγραφικής της θέσης.

Πρώτα από όλα βέβαια έπρεπε να αντιμετωπισθούν οι άμεσες στεγαστικές ανάγκες του πληθυσμού, γιατί, όπως αναφέρεται σε σχετικό έγγραφο, ο Κυβερνήτης απηύθυνε στο Βούλγαρη, «οι Τούρκοι και οι Άραβες εξέλειψαν πλέον εκ Πατρών, άλλ' όμως δεν άφησαν εις τον τόπον, ειμή μόνον ερείπια. Οι δε πολίται της πόλεως ταύτης, τόσον πλούσιας άλλοτε και τόσον ανθούσης, τρέχουν δια να ανακτήσουν τας εστίας των και εξαιτούσιν επιμόνως παρά της Κυβερνήσεως μηχανικούς, οίτινες να τους εγχαράξουν τας γραμμάς, κατά τας οποίας θέλουν κτίσει σήμερον καλύβας και αργότερον, εάν ο Θεός θέλη, οίκους, αγοράς και πόλιν».

Ο Βούλγαρης εφοδιασμένος με το συστατικό γράμμα του Καποδίστρια προς τον Κ. Μαυρομάτη έφτασε στην Πάτρα στις 5 του Δεκέμβρη του 1828 και άρχισε αμέσως τη δουλειά. Ξεκίνησε από την προοπτική του ίδιου του Κυβερνήτη για την πόλη λογαριάζοντας την σαν μια μελλούμενη πρωτεύουσα της Πελοποννήσου με πληθυσμό πάνω από εκατό χιλιάδες κατοίκους – πρόβλεψη, που οδηγούσε στην υποχρεωτική χάραξη λεωφόρων πλάτους είκοσι μέτρων, δευτερευόντων δρόμων πλάτους δεκατεσσάρων μέτρων και πιο μικρότερων δρόμων ακόμη, που θα έφταναν ωστόσο σε πλάτος τα δέκα μέτρα. Ολόκληρη τη ρυμοτομική, εξάλλου, δομή θα την στήριζε ο Βούλγαρης στην άνετη συμβολή των μικρότερων δρόμων προς του μεγάλους κι αυτών προς τις λεωφόρους, έτσι ώστε τα διάφορα μέρη της πόλης να μην

απομονώνονται μεταξύ τους και η προσπάθεια προς το κέντρο αλλά και προς τις βασικές εξόδους να μην παρουσιάζει καμμία δυσκολία.

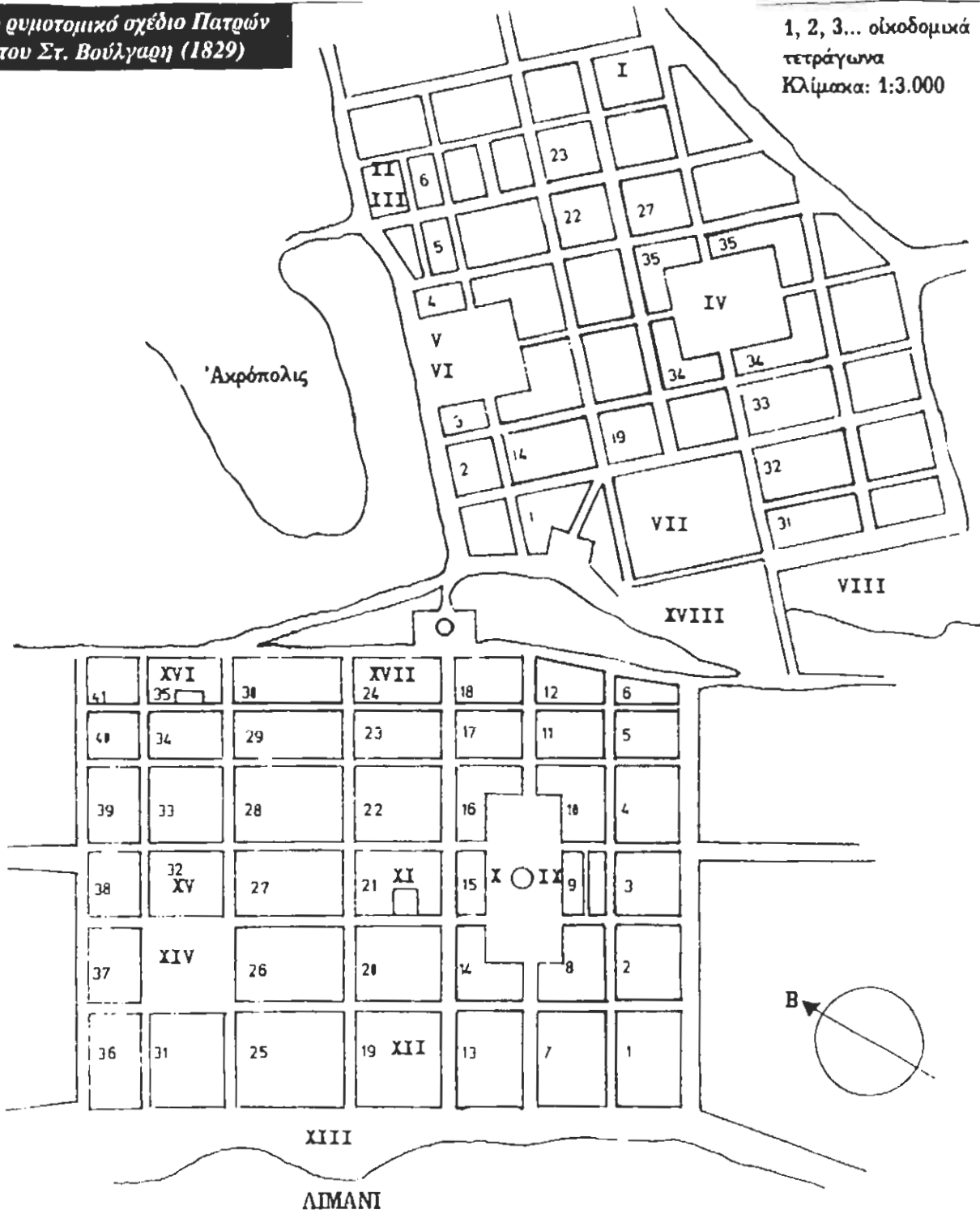
Ο Βούλγαρης εκπονώντας το σχέδιό του καθόρισε απαρχής το διοικητικό, το δικαστικό, το εκκλησιαστικό, το εμποροβιομηχανικό, το εκπαιδευτικό, το πολιτιστικό, το στρατιωτικό και το κοινωνιστικό κέντρο της πόλης. Το διοικητικό και το δικαστικό κέντρο το καθόρισε με την προοπτική ανέγερσης διοικητηρίου, δημογεροντείου, δηλαδή δημαρχείου, δικαστηρίων και αστυνομείου, ενώ το εκκλησιαστικό κέντρο με την πρόβλεψη χτισίματος μητροπολιτικού ναού και αρχιεπισκοπικού μεγάρου. Το εμποροβιομηχανικό κέντρο, εξάλλου, θα το προσδιόριζαν, κατά το σχέδιό του, εργαστήρια, δημόσιες αγορές, δημόσια ιχθυοπωλεία και σφαγεία, το πολιτιστικό και το εκπαιδευτικό κέντρο θέατρο και σχολεία, το στρατιωτικό κέντρο ο στρατώνας, ο στρατιωτικός οίκος και μερικές αποθήκες και το κοινωνιστικό κέντρο ένα καλά εξοπλισμένο νοσοκομείο. Ο Βούλγαρης πρόβλεπε επίσης το άνοιγμα πλατειών, που το πλάτος τους θα έφτανε τα εκατό μέτρα, και την κατασκευή ευρύχωρης προκουμαίας.

Το Βούλγαρη τον απασχόλησε ιδιαίτερα το θέμα της ύδρευσης της Πάτρας, που προσπάθησε να το αντιμετωπίσει προτείνοντας την επισκευή του υδραγωγείου και του δικτύου της υδροδότησης. Τον προβλημάτισε επίσης η υγιεινή και η καθαριότητα της πόλης και ο καθορισμός των αρχιτεκτονικών τύπων των σπιτιών με βάση τα στοιχεία της παράδοσης. Το τελευταίο μάλιστα τούτο απασχόλησε ιδιαίτερα και το βαρόνο Σάουμπουργκ, που πρότεινε το χωρισμό των σπιτιών της Πάτρας σε τρεις κατηγορίες, από τις οποίες η πρώτη θα περιλάμβανε τα πολυτελή σπίτια, η δεύτερη τα απλούστερα μονώροφα και η τρίτη τα απλά ισόγεια των φτωχών πολιτών.

Στην έκθεση, που υπέβαλε ο Βούλγαρης στο Καποδίστρια στις 26 του Γενάρη του 1829, πρόβλεπε τη διατήρηση της παλιάς πόλης, την προέκτασή της μέχρι τη θάλασσα και τον καθορισμό του κέντρου της ενιαίας πόλης στο σημείο, που θα σμίγανε το παλιό και το καινούριο κομμάτι της. Επρόκειτο για το μικρό λόφο του αρχαίου ωδείου, όπου σωζόσαντε ακόμη πολυάριθμα λείψανα μνημείων της εποχής του Αυγούστου, τα οποία έπρεπε να διατηρηθούν οπωσδήποτε, γιατί είχαν ιδιαίτερη αρχαιολογική αξία. Έπρεπε επίσης να διατηρηθούν, να συντηρηθούν και να επισκευαστούν τέσσερα

**Το ορθοτομικό σχέδιο Πατρών
του Στ. Βούλγαρη (1829)**

1, 2, 3... οικόδομικά
τετράγωνα
Κλίμακα: 1:3.000

- I: Έκκλησία
- II: Νοσοκομείο
- III: Άγορά ζώων
- IV: Πλατεία Όμοιοιάς
- V: Μητρόπολη
- VI: Πλατεία Ακροπόλεως
- VII: Θέση του παλιού Γαλλικού Προξενείου
- VIII: Κήπος
- IX: Θέατρο

- X: Δημόσιο Κτήριο
- XI: Έκκλησία
- XII: Χρηματιστήριο
- XIII: Τελωνείο και Λαζαρέτο
- XIV: Άγορά Δημητριακών
- XV: Κυβερνείο
- XVI: Έκκλησία
- XVII: Δημόσια Κτήρια
- XVIII:

λιθόχτιστα τζαμιά και ανάμεσα τους το Κουρζούμ Ατζαμί, που στη συνέχεια μετατράπηκε στον καθεδρικό ναό του Παντοκράτορα.

Ο Βούλγαρης δουλεύοντας το πολεοδομικό σχέδιο της Πάτρας εφάρμοσε το ορθογώνιο τύπο στο ρυμοτομικό της πλέγμα. Δημιούργησε κανονικές οικοδομήσιμες επιφάνειες και έδωσε τη δυνατότητα σωστού προσανατολισμού των κτιρίων, δεν κατόρθωσε όμως να αντιμετωπίσει ικανοποιητικά τα αισθητικά προβλήματα, που δημιουργούσε η μονότονη διαδοχή των ορθογώνιων κτιρίων. Δεν μπόρεσε επίσης να ξεπεράσει τα κυκλοφοριακά μειονεκτήματα, που πάντα παρουσιάζει ο ορθογώνιος τύπος, ο οποίος μεγαλώνοντας τις διαδρομές δημιουργεί την ανάγκη διαγώνιων δρόμων.

Ο Βούλγαρης όμως δεν αρκέστηκε στη χάραξη των εξωτερικών γραμμών των τετραγώνων. Χάραξε σε κάθε τετράγωνο και εσωτερικές οικοδομικές γραμμές καθορίζοντας μ' αυτό τον τρόπο τον αναγκαίο ακάλυπτο χώρο, που θα χρησίμευε για το φωτισμό και τον αερισμό των οικοδομημάτων.

Η Κάτω Πόλη, που σχεδίασε ο Βούλγαρης, είχε κανονικό ορθογώνιο σχήμα, που θα σκέπαζε μια έκταση πολλών τετραγωνικών χιλιομέτρων και θα απλωνότανε συγκεκριμένα από τη σημερινή Αράτου μέχρι τη Σαχτούρη και από την Αλεξάνδρου Υψηλάντη μέχρι την Αγίου Ανδρέου. Μέσα σ' αυτό το ορθογώνιο σχήμα θα υπήρχαν πέντε πλατείες, που απ' αυτές κατασκευάστηκαν μόνο η κατοπινή πλατεία Γεωργίου, διπλάσια όμως, και η Πλατεία Όλγας, φτιαγμένη ανατολικότερα. Οι τρεις άλλες πλατείες, που είχε το σχέδιο, καταργήθηκαν. Επρόκειτο για πλατείες, που θα όριζαν οι συμβολές της Γούναρη με τη Ρήγα Φεραίου και με την Καραϊσκάκη και η συμβολή της Καραϊσκάκη με την Αράτου.

Στην Επάνω Πόλη υπήρχαν στο σχέδιο οι πλατείες του Αγίου Γεωργίου, του Παντοκράτορα και της Ομονοίας, καθώς και τα Ψηλά Αλώνια. Υπήρχαν επίσης τεράστια οικοδομικά τετράγωνα και λιγότεροι από του σημερινούς αλλά πλατύτεροι δρόμοι, ενώ προς την εξοχή οδηγούσανε πέντε δημοσιές, που τις αφετηρίες τους τις αποτελούσαν ισάριθμες πύλες. Η πρώτη δημοσιά τραβούσε προς το Αίγιο, η δεύτερη προς τα Βραχνείκα, η Τρίτη προς τα Καλάβρυτα, η τέταρτη προς τη Γαστούνη και η Πέμπτη προς την Ανδρίτσαινα και την Ολυμπία.

Ο Βούλγαρης υπέβαλε το σχέδιο του προς τον Καποδίστρια συνοδεύοντάς το με ένα πολύ ενδιαφέρον γράμμα, στο οποίο ανάμεσα στα άλλα σημείωνε και τα εξής:

«Έχω την τιμήν να σας υποβάλω το σχέδιον της νέας πόλεως των Πατρών, του οποίου η εξοχότης σας ηυδόκησε να μου να αναθέση την εκπόνησιν. Εθεώρησα χρήσιμον να προσθέσω το σχέδιον μιας άλλης πόλεως, η οποία θα ηδύνατο να χαραχθή από το πρανές του Γιαντή Αγά μέχρι την παραλία, όπου οι έμποροι μόλις έκτισαν μερικάς οικοδομάς εις ακανόνιστους γραμμάς. Όταν αυταί αι δύο πόλεις θα οικοδομηθούν εις όλην των την έκτασιν, θα αποτελέσουν μίαν μεγάλην πολιτείαν διαιρουμένην εις Άνω και Κάτω Πόλιν, όπως βλέπει τις εις το συνημμένον σχέδιον.

Αυτήν την φοράν αποδέχομαι τα οδοιπορικά μου έξοδα ως και τα έκτακτα έξοδα, τα οποία μου χορηγούνται, και τα προορίζω δια την δενδροφύτευσιν μιας λεωφόρου περιπάτου, η οποία προβλέπεται εις την Κάτω Πόλιν. Οι δημογέροντες επιθυμούν να δώσουν εις αυτήν την Κάτω Πόλιν το Ιωαννούπολις.»

Οι δημογέροντες εκφράζοντας προς τον Βούλγαρη την ψεύτικη επιθυμία τους να πάρει η κάτω πόλη το όνομα του Κυβερνήτη προσπαθούσαν με την ελπίδα κάποιου προσωπικού κέρδους να κολακεύσουν τον Καποδίστρια, ενώ στην πραγματικότητα τον μισούσαν, όπως άλλωστε το απέδειξε και η κατοπινή τους στάση. Ο Καποδίστριας όμως, που μόνη του φιλοδοξία ήταν η ανόρθωση και η πρόοδος του τόπου, Δε δέχτηκε την πρόταση των δημογερόντων, όπως φανερώνεται στην απαντητική επιστολή προς το Βούλγαρη με ημερομηνία 7 του Φλεβάρη του 1829, στην οποία και αναφέρει:

«Ελάβομεν την επιστολήν σας της 26^{ης} Ιανουαρίου ως και σχέδιον της νέας πόλεως των Πατρών. Είναι δύσκολον να σας εκδηλώσωμεν επαρκώς την ευγνωμοσύνην μας δι' όλους τους κόπους, τους οποίους υπεβλήθητε δια να εκκληρώσητε αυτήν την απιστολήν εν εις μέσω όλων των δυσκολιών και των στερήσεων, αι οποίαι σας περιβάλουν, Η ιδέα, την οποίαν είχατε, να προσαρτήσητε εις τα ερείπια της παλαιάς πόλεως το σχέδιον της νέας, ήτο πολύ επιτυχής, και την εγκρίνομεν πλήρως. Εφ' όσον θέλετε να φυτεύσητε δένδρα δι' εξόδων σας, επιτρέψατε μας να ενωθώμεν μαζί σας και να συμμετάσχωμεν εξ ημιρεσείας εις τα έξοδα, τα οποία θα κάνετε,

διπλασιάζοντες ούτω τον αριθμόν των δένδρων, τα οποία θα οφείλη εις σας η νέα πόλις. Δεν θέτομεν εις τούτοις παρά ένα μόνον όρον, ήτοι η νέα πόλις να φέρει και αυτή το όνομα της παλαιάς πόλεως.»

Η προσπάθεια όμως της υλοποίησης των σχεδίων της πόλης ήταν πολύ φυσικό να προσκρούσει στις αντιδράσεις των δημογερόντων, που η προοπτική ανάπτυξης μιας εμπορικής πόλης δεν θα μπορούσε ποτέ να τους συγκινήσει. Εκείνο μόνο, που τους ενδιέφερε, ήταν να μην ξοδέψουν αυτοί χρήματα για την οικοδόμηση της Πάτρας, την όποία θα την προτιμούσαν άλλωστε μικρή και ασήμαντη και με κυρίαρχους επάνω της τους ίδιους.

Δεν ήταν καθόλου δύσκολο για τους κοτζαμπάσηδες να βάλουνε τους φτωχούς πατριούς να παραπονεθούν στον Κυβερνήτη για τα σχέδια του Βούλγαρη και να ζητήσουνε την έστω μερική ματαιώσή τους. Ούτε επίσης ήταν ασυνήθιστη σ' αυτούς πίσω από την προβαλλόμενη δυστυχία του λαού να κρύψουνε το προσωπικό τους συμφέρον. Έτσι, στις 30 του Γενάρη του 1829 οι δημογέροντες Θάνος Μαντζαβίνος, Ανδρέας Καλαμογδάρτης και Αναγνώστης Γαννακόπουλος στείλανε αναφορά προς τον Καποδίστρια, στην οποία σημειώνανε, ότι « οι πτωχοί πατέροι επιθυμούν να μην δοθούν εις την περιφέρειαν του φρουρίου και των οδών τόσα πλάτη, όσα ο σχεδιαστής κύριος Βούλγαρης ενέκρινε. Στην ίδια αναφορά τονίζανε, εξάλλου, ότι χρειάζονται έως τέσσαρες χιλιάδες τάλιρα δια να επισκευασθούν τα υδραγωγεία, τα οποία εχαλάσθησαν από έλληνας και οθωμανούς εις διάφορους μάχας και πολιορκίας», και καταλήγανε ζητώντας να καθορίσει ο ίδιος ο Κυβερνήτης, « από ποιόν εθνικόν πόρον θα γίνουν τα ειρημένα αναγκαιότατα έξοδα, επειδή οι πολίται των Πατρών υστερούνται και τα προς το ζην ακόμη».

Τελικά οι δημογέροντες υποχρεώθηκαν να πληρώσουν από τα δικά τους ταμεία ορισμένα χρήματα για την επισκευή των υδραγωγείων της πόλης, όπως φανερώνει σχετικό έγγραφο, που το περιεχόμενο του το υπογράφανε οι κοτζαμπάσηδες Μπενιζέλος Ρούφος, Θάνος Μαντζαβίνος και Ανδρέας Καλαμογδάρτης και οι μαστόροι Νάσος Γεωργίου, Αναγνώστης Ιωάννου, Χρήστος Παναγιώτου, Βασίλης Ζήσης, Χρήστος Ιωάννου και Πανταζής Μήτσου, και το επιβεβαίωνε ο προσωρινός δημόσιος μνήμονος της Πάτρας Πέτρος Παλαμάς. Συγκεκριμένα, με το έγγραφο αυτό οι μαστόροι υποσχόσαντε: « να έχουν υπό την οδηγίαν των ετέρους εκατόν μαστόρους,

δια να δουλεύουν εις τα γκερίζια αρχίζοντες από την ερχόμενην Δευτέραν και να μη λείπουν εξ αυτής της εργασίας, ει μη τας Κυριακάς, τας δεσποτικάς εορτάς κι όταν αι βροχαί τους ήθελεν εμποδίζουν», ενώ οι δημογέροντες υποχρεουνόσαντε : « να δίδουν δια πληρωμήν της όλης ειρημένης επισκευής γρόσια τριάντα πέντε χιλιάδες εκ των οποίων να μετρούν τώρα εις τους διαληφθέντας μαστόρους έξι χιλιάδες γρόσια».

Η εφαρμογή των σχεδίων του Βούλγαρη προχώρησε με ορισμένες βέβαια τροποποιήσεις, τις οποίες υποχρεώθηκε να δεχτεί ο Κυβερνήτης υποκύπτοντας σε αξιώσεις ιδιοκτητών οικοπέδων. Με σχετικό έγγραφό του, που έχει ημερομηνία 25 Αυγούστου 1830, παραδεχόταν ο Καποδίστριας τις υποχρεώσεις, στις οποίες είχε εξαναγκασθεί να προβεί απ' αυτούς τους ιδιοκτήτες, στη συνέχεια όμως ανέφερε, ότι είχε αποφασίσει τη συγκρότηση μιας κυβερνητικής επιτροπής επιφορτισμένης με την οριστική λύση ολόκληρου του προβλήματος. Συγκεκριμένα, στο έγγραφο του ο Κυβερνήτης τόνιζε, ότι: « η εκτέλεσις του σχεδίου της πόλεως τω Παλαιών Πατρών επέφερε και εισέτι επιφέρει δυσκολίας ως προς την διάθεσιν των οδών, ως προς την κατά τους κανόνας της αρχιτεκτονικής οικοδομήν των οικιών και ως προς τας διάφορους περί αποζημιώσεων απαιτήσεις, τας οποίας κάμνουν οι ιδιοκτήται, όσων τα οικόπεδα αφηρέθησαν από τας νέας γραμμάς της πόλεως».

Ο Καποδίστριας στο ίδιο έγγραφο υπογράμμιζε, «ότι αι δυσκολίαι αυταί δεν ήτο δυνατόν να εξομαλυνθούν, εις μη μόνον επιτοπίως, από υπαλλήλους ειδήμονας των τοιούτων και απολαύοντας την εμπιστοσύνη της κυβερνήσεως». Γι' αυτό άλλωστε και διόριζε επιτροπή, που την αποτελούσαν ο συνταγματάρχης του μηχανικού Βαρώνος Ντεσχίομπουργκ, ο φρούραρχος της Πάτρας Ράικος και ο πολιτικός διοικητής Αξιώτης, και η οποία: « αφού θα ελάμβανε γνώσιν του σχεδίου των Παλιών Πατρών και των παρατηρήσεων, όσαι εν καιρώ είχαν κοινοποιηθεί εις την κυβέρνησιν, θα απεφάσιζεν οριστικώς δι' όλας τας τροποποιήσεις, όσας ήθελε κρίνει αναγκαίας, ώστε να ευκολύνη την εκτέλεσιν ενός τακτικού σχεδίου και να εκπληρώση τοιουτοτρόπως των κατοίκων τας ευχάς και της κυβερνήσεως την προσδοκίαν».

Η Πάτρα άρχισε με τον καιρό να αποκτά παρόλες τις δυσκολίες τη νέα της φυσιογνωμία και να ομορφαίνει με τις δημόσιες επιβλητικές κατασκευές,

όπως εκείνες του διοικητηρίου, του δημογεροντείου και της δημόσιας αγοράς. Με τη φωτισμένη συμβολή του Καποδίστρια και με τη δημιουργική συμπαράσταση του τεχνοκρατικού του επιτελείου, η καινούργια πόλη στολίστηκε με δημόσια κτίσματα, που είχαν έντονα όλα σχεδόν τα στοιχεία της ελληνικής κλασικής αρχιτεκτονικής και τους βασικούς παραδοσιακούς ελληνικούς αρχιτεκτονικούς τύπους. Επρόκειτο για κτίρια, όπου κυριαρχούσε η ευθεία γραμμή και στα οποία προσέφερε τις λιτές τους εκφράσεις τα περιστύλια και οι επικλινείς στέγες, οι δωρικοί ή οι ιωνικοί κίονες και οι διακοσμητικοί ψευδοκίονες, τα επιστύλια, τα αετώματα και οι παραστάδες. Η ίδια η γεωγραφική θέση της Πάτρας οδήγησε απαρχής στην ανάγκη της κατασκευής τεχνικού λιμανιού.

6.4 Διαίρεση Δήμου σε Διαμερίσματα

Με την 498/29 – 8 – 1994 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Πατρέων, που εγκρίθηκε από τη Νομαρχία Αχαΐας, ο δήμος χωρίστηκε σε τέσσερα διαμερίσματα. Η διαίρεση έγινε σύμφωνα με τον πληθυσμό απογραφής 1991 και σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. 323/1989. Με τη διαίρεση αυτή προωθείται η δημοτική αποκέντρωση για την καλύτερη αντιμετώπιση των τοπικών υποθέσεων και την άμεση εξυπηρέτηση των δημοτών. Η κατανομή του πληθυσμού των διαμερισμάτων έγινε βάσει της απογραφής του 1991 (154.161 κάτοικοι) και βάσει του πραγματικού πληθυσμού της Πάτρας, ο οποίος ανέρχεται στις 190.000 περίπου κάτοικοι.

Τα τέσσερα διαμερίσματα είναι :

- Α΄ Δημοτικό Διαμέρισμα Αρκτικού Τομέα, με όρια: Νότια ♥ τα βόρεια όρια του κεντρικού και ανατολικού διαμερίσματος. Βόρεια και ανατολικά τα όρια του Δήμου Πατρέων (μετά Καστελόκαμπο και Συχαινά). Δυτικά ♥ τον Πατραϊκό κόλπο.
- Β΄ Δημοτικό Διαμέρισμα Νότιου Τομέα, με όρια : Βόρεια ♥ τη λεωφόρο Ελευθερίου Βενιζέλου στο χείμαρρο «Διακονιάρης» μέχρι Καλαβρύτων. Νότια ♥ τα όρια του Δήμου (μετά τη Λεύκα και τις Ιτιές). Ανατολικά τις οδούς

- Καλαβρύτων, ανώνυμη οδός, δύο Τετράγωνα νότια των Τ.Ε.Ι., και Ακρωτηρίου. Δυτικά ♥ την Ακτή Δυμαίων.
- Γ' Δημοτικό Διαμέρισμα Νότιου Τομέα, με όρια: Βόρεια ♥ τις οδούς Αχαϊκής Συμπολιτείας και Κιθαιρώνος και τη γραμμή που ορίζεται από τις κορυφές των λόφων Καβουκάκι, Ασύρματος, Ξερόλακα και όρος Παναχαϊκό. Νότια ♥ το τμήμα του χειμάρρου «Γλαύκος» από την οδό Ακρωτηρίου μέχρι μετά το Κουκούλι και πριν την Περιβόλα. Δυτικά ♥ τις οδού Παναχαϊδας Αθηνάς, Παπαδιαμαντόπουλου, 3^{ου} Ορειβατικού, νέα εθνική Οδός Καλαβρύτων, Καλαβρύτων μέχρι Τ.Ε.Ι. και Ακρωτηρίου μέχρι το χείμαρρο «Γλαύκος».
- Δ' Δημοτικό Διαμέρισμα Κεντρικού Τομέα, που αποτελεί το κέντρο της πόλης και έχει όρια: Ανατολικά ♥ τις οδού Παναχαϊδας Αθηνάς, Παπαδιαμαντοπούλου, 3^{ου} Ορειβατικού, νέα εθνική Οδός Καλαβρύτων μέχρι το χείμαρρο «Διακονιάρης». Βόρεια ♥ τις οδούς Λευκωσίας, Πανεπιστημίου, Αχαϊκής Συμπολιτείας. Νότια ♥ τη λεωφόρο Ελευθερίου Βενιζέλου στο χείμαρρο «Διακονιάρης» και δυτικά τον Πατραϊκό κόλπο.

3. ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 7ο

7.1 Οι δήμαρχοι της Πάτρας από το 1830 έως σήμερα κατά αλφαβητική σειρά

1. Άννινος Θεόδωρος

(Δήμαρχος 1964-67, 1974-78, 1978-82 και 1982-86)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Θεόδωρος Άννινος γεννήθηκε στη Κεφαλονιά το 1929. Σπούδασε στην Αθήνα Πολιτικός Μηχανικός και άσκησε το επάγγελμα αυτό ως το 1986 περίπου. Είναι παντρεμένος με την Ηλέκτρα Άννινου (αρχιτέκτων - πολιτικός μηχανικός) και έχουν πέντε παιδιά.

Ο Θεόδωρος Άννινος ασχολήθηκε με την ποίηση και τη σκιτσογραφία. Χαρακτήρας ιδιόμορφος

και δραστήριος.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ο Θεόδωρος Άννινος ασχολήθηκε με τα κοινά της Πάτρας και εξελέγη για πολλές τετραετίες δημοτικός σύμβουλος.

Το 1964 υπήρξε υποψήφιος για την κατάληψη του δημαρχιακού θώκου στο ψηφοδέλτιο του Θρ. Κωνίνου ο οποίος αναδείχτηκε 5^{ος} στη σειρά δημοτικός σύμβουλος.

Ο Θεόδωρος Άννινος ύστερα από μια σειρά αναποτελεσματικών κωλυσιεργιών των συμβούλων του Ν. Βέτσου και αφού αυτοί αρνήθηκαν να πάρουν μέρος στη σχετική ψηφοφορία και αποχώρησαν από την ειδική προς τούτο διαδικασία εκλέχτηκε από τους δημοτικούς συμβούλους του Θρ. Κων/νου και του Κων. Φαρμακίδη 27^{ος} δήμαρχος της Πάτρας.

Διατέλεσε δήμαρχος της Πάτρας κατ' επανάληψη 1964-67, 1974-78, 1978-82 και 1982-86.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ο Θεόδωρος Άννινος στη προδικτατορική θητεία του (1964-1967) συντέλεσε σημαντικά στην ανανέωση του Καρναβαλιού.

Το 1966 το Καρναβάλι της Πάτρας εμπλουτίστηκε με νέα εκδήλωση που υπήρξε αποφασιστική για την επιβίωση και την εξέλιξή του, με το παιχνίδι του αποκριάτικου θησαυρού και άλλες εκδηλώσεις (Πατρινό Λαχείο).

Στα χρόνια τη δικτατορίας, όπως ήταν φυσικό, δεν υπήρχε ελεύθερη καρναβαλική σάτιρα.

Μετά την αποκατάσταση όμως της Δημοκρατίας άρχισε νέα εποχή για το καρναβάλι της Πάτρας. Το 1975 ήταν έτος μεταβατικό. Το Καρναβάλι του 1979 χαρακτηρίστηκε τότε εκπληκτικό.

Ο Θεόδωρος Άννινος στη μακροχρόνια μεταδικτατορική θητεία του βοήθησε και ευτύχησε να δει το Καρναβάλι της Πάτρας να παίρνει τη σημερινή εντυπωσιακή του μορφή.

Έκτός όμως από την πολύτιμη συμμετοχή του στην εξέλιξη του Καρναβαλιού ο Θεόδωρος Άννινος βοήθησε με διάφορα σημαντικά έργα του στην ανάπτυξη της Πάτρας.

Διαμόρφωσε 26 χώρους και πλατείες. Διανοίχτηκαν δρόμοι και ασφαλτοστρώθηκαν 118 δρόμοι. Κατασκεύασε το Λαϊκό Δημοτικό Θέατρο με εθελοντική δουλειά των νέων της Πάτρας και το Δημοτικό Μέγαρο (οδός Παντανάσσης). Ακόμη κατασκεύασε το κτίριο Μουσικής (οδού Αγ. Διονυσίου) και το κτίριο Τεχνικών Υπηρεσιών. Κατασκεύασε Αντλιοστάσιο στου Ταραμπούρα με υπερσύγχρονο ηλεκτρολογικό δίκτυο ύδρευσης για πυρασφάλεια στο Δασύλλιο και δεξαμενές στην Ανθούπολη, Περιβόλα, Δασύλλιο.

Ακόμη έγινε επιδιόρθωση, αντικατάσταση και επέκταση του δικτύου ύδρευσης. Έφτιαξε παιδικές χαρές και κατασκεύασε διάφορα αποχετευτικά

έργα. Διαμόρφωσε το Β΄ νεκροταφείο και κατασκεύασε το ναό. Ο Δήμος φύτεψε 50.000 δένδρα μέσα στη πόλη. Τέλος ίδρυσε το Πνευματικό Καλλιτεχνικό Κέντρο.

2. Αντωνόπουλος Ιωάννης

(Δήμαρχος 1851-55)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Με το όνομα Αντωνόπουλος υπήρξαν αρκετοί πατρινοί αγωνιστές στην επανάσταση του 1821. Ο Ιωάννης Αντωνόπουλος ήταν γιος του δημογέροντα Δημητρίου. Κατά την επανάσταση είχε σταλεί στην Κέρκυρα, όπου σπούδασε νομικά. Επί Καποδίστρια επέστρεψε 18ετής και έλαβε δικαστικά αξιώματα. Διατελεί εισαγγελέας του Αρείου Πάγου και θέτει τις βάσεις του Αστικού Κώδικα. Πέθανε στις 2-8-1882.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Επί Όθωνα έγινε Υπουργός Δικαιοσύνης και Οικονομικών. Εξελέγη μετά τη δημαρχία του 6 φορές βουλευτής και άπαξ πρόεδρος της βουλής. Έγινε και Δημοτικός Σύμβουλος και πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου. Εξελέγη κατ' επανάληψη βουλευτής Αχαΐας. Ο γιος του Πίνδαρος Αντωνόπουλος εξελέγη βουλευτής.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ως Υπουργός ίδρυσε εφετείο και ειρηνοδικείο στην Πάτρα. Το 1851 εξελέγη Δήμαρχος και εισήγαγε το σύστημα των λιθόστρωτων οδών και των υπονόμων. Εγκατέστησε πολλές κρήνες και φανούς σε όλη την οδό Ερμού. Προς τιμή του είναι αφιερωμένη η οδός Ι. Αντωνοπούλου. Είχε επίσης ορίσει συγκεκριμένες τιμές πώλησης για κάποια προϊόντα (κατά τη διάρκεια της δημαρχίας του) στην πατραϊκή αγορά που ωστόσο δεν παρέμειναν σταθερές.

3. Βέτσος Νικόλαος

(Δήμαρχος 1949-50, 1959-64 και 1967)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκε το 1897. Υπήρξε πρόεδρος του Εμποροβιομηχανικού Επιμελητηρίου. Η πατριακή εφημερίδα «Νεόλογος» αναφέρει ότι « όπως και προσφάτως ες αφορμής της πρώτης αναγγελίας εγράψαμεν ο νέος Δήμαρχος κ. Νικ. Βέτσος είναι προικισμένος με αξιόλογους αρετάς. Των ζητημάτων, θετικόν πνεύμα, ακεραιότητα χαρακτήρος, εφόδια επαρκή δια τα βαρέα καθήκοντα τα οποία του ανέθησαν. Σημαντικότερα όμως

πιστεύουμε ότι είναι η ιδιότης του ακομματίστου των πράξεών του » (26-7-1949). Απεβίωσε στην Πάτρα το 1979 σε ηλικία 82 ετών.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Αιρετός Δήμαρχος Πατρέων 1949-50, 1959-64 και 1967. Για πρώτη φορά εξελέγη στις 25-7-1949.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Κατά τη διάρκεια της δημαρχίας του η Πάτρα εξελίχθηκε σε σύγχρονη μεγαλούπολη. Ο πληθυσμός της σύμφωνα με την απογραφή του 1961 φτάνει στους 96.000 κατοίκους. Νέα κτίρια και πολυκατοικίες ανεγέρθηκαν, εργοστάσια και εταιρίες ιδρύθηκαν, το εμπόριο άκμασε και γενικώς το βιοτικό επίπεδο ανέβηκε. Η μορφή της πόλεως στο κέντρο είχε περίπου την ίδια όψη με την σημερινή. Το Καρναβάλι προήχθη θεσμός πανελληνίου κύρους με την εξασφάλιση της τακτικής οικονομικής ενίσχυσής του από τον ΕΟΤ και από το 1963 και εξής προωθείται η συμφωνηθείσα σύσταση του Πανεπιστημίου. Ανάμεσα στα έργα του είναι και το έργο του Εμπορικού Επιμελητηρίου στο παλιό Αρσάκειο. Το 1964 επετεύχθη η επανακομιδή της κάρας του Αγίου Ανδρέα από το Βατικανό.

4. Βλάχος Ιωάννης

(Δήμαρχος 1925-29,1929-1934, και από Οκτώβριο 1941 έως Οκτώβριο 1942)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Πρώτος ξάδερφος του Δημητρίου Γούναρη, γιατρός. Εξελέγη υπηγητής της Ιατρικής Σχολής Αθηνών από την Πάτρα, όπου και διέμεινε ως Ιατρός, διευθυντής Παθολογικής Κλινικής Δημοτικού Νοσοκομείου. Στην Αθήνα το 1901 εξέδωσε «Περί της κατά τον τυφοειδή πυρετών ελαττώσεως των λευκών κυττάρων του αίματος» και εν Πάτραις «Απάντησις εις τον υπό του διευθυντού της «ιατρικής Προόδου»

κ. Ιων. Φουστάνου γενομένην». Ο πατέρας του Αχιλλέας ήταν γιατρός στην Πάτρα το 1855. Απεβίωσε το 1954.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Διετέλεσε Δήμαρχος της πόλης 1925-29,1929-1934, και από Οκτώβριο 1941 έως Οκτώβριο 1942. Το 1925-29 ψηφίζουν συνολικά 7.996 ψηφοφόροι. Ο Βλάχος συγκεντρώνει 2.939 ψήφους και ο Γκότσης 2.557 ψήφους. το 1929 που επανεκλέγεται ψηφίζουν 10.663 ψηφοφόροι. Κυριότερος αντίπαλος του είναι ο κ. Γκότσης. Ο Βλάχος παίρνει 5.295 ψήφους ενώ ο Γκότσης 5.287 ψήφους. Κερδίζει δηλαδή με διαφορά 8 ψήφους. Την τελευταία φορά που διετέλεσε Δήμαρχος διορίστηκε από τις στρατιωτικές αρχές, αλλά παραιτήθηκε, αφού κατανόησε ότι είναι άβουλο όργανο των κατακτητών.

Υπήρξε βασικό τοπικό στέλεχος του Λαϊκού κόμματος. Το 1925 με την εκλογή του σημειώνεται η πρώτη νίκη του Λαϊκού κόμματος μετά την εκτέλεση του Δημητρίου Γούναρη.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Το 1928 ανακαινίστηκε το Δημαρχιακό μέγαρο. Πρόβλημα δημιουργήθηκε το 1927 με το ναό του Αγίου Ανδρέα, του οποίου η ανέγερση διακόπηκε, επειδή διαπιστώθηκε ότι τα θεμέλια δεν υπόσχονται γερή κατασκευή. Το 1934 αποφασίστηκε ενίσχυση των θεμελίων και του κτισίματος με μπετόν αρμέ.

Σχετικά με το εργοστάσιο του Γλαύκου (που φώτιζε την πόλη ως το 1927) σοβαρά ατυχήματα (1828 : κατολισθήσεις) θέτουν σε κίνδυνο τη λειτουργία του. Επίσης οι τιμές του ρεύματος είναι αυξημένες ενώ παρατηρούνται κέρδη για την εταιρεία και το δήμο, δεν μειώνονται. Έτσι οι πολίτες ιδίως μετά το 1930 δυσφορούν. Συχνά ο Βλάχος ήρχετο σε διένεξη με τον Νομάρχη για τον προϋπολογισμό.

Ο Ι. Βλάχος το 1927, στον απολογισμό του για τα πεπραγμένα της Δημοτικής αρχής αναφέρει στο δημοτικό συμβούλιο:

«Εν τέλει κύριοι μη λησμονείτε ότι, δια να συντελεσθώσιν όσα ανωτέρω εξέθεσα ότι ήδη εγένοντο, έπρεπε να κατορθωθεί η εις τρία εκατομμύρια αύξησις της προς τον Δήμον ετησίως επιχορηγήσεως του κράτους. Το πώς αυτή επετεύχθη πάντες υμείς το γνωρίζητε. Δεν εχρειάσθη να θυσιάσω τα πολιτικά μου φρονήματα, διότι τούτο θα ήτο όχι μόνο καθήκον, αλλά και επιβεβλημένη υποχρέωσις. Παραμέρισα κύριοι τα ιερώτερα των αισθημάτων μου καίτοι εγνώριζον ότι ούτω ενεργών ήθελα επισύρει πως και εγένετο την αγανάκτησιν των αντιπάλων μου. Άλλως τε τοιαύτη υπήρξε και η κληροδοτηθείσα μου παράδοσις».

Οδός της Πάτρας έχει το όνομά του. Πρόκειται για την οδό Ιωάννου Βλάχου, πρώην Αρείας, Καλλιπόλεως, Γκότση, Ρικάκη.

5. Βότσης Δημήτριος

(Δήμαρχος 1899-1903,1903-07,1907-14)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκε το 1848 στη συνοικία Τσιβδί, υπήρξε δε γιος του Αθανασίου Βότση, από τους πρώτους οικιστές της Πάτρας, με ρίζες στη Παραμυθιά της Ηπείρου. Σε ηλικία 22 χρόνων εμφανίστηκε για πρώτη φορά στις τάξεις των Πατρινών δικηγόρων, ενώ δύο χρόνια αργότερα, διορίζεται πάρεδρος του Πρωτοδικείου Πατρών. Πέθανε το 1917. Η κηδεία του ήταν δημοτική και η προτομή του αποφασίζεται να τοποθετηθεί στην πλατεία Τριών Συμμάχων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Εκλέχτηκε βουλευτής το 1895 στο συνδυασμό του Αχ. Γεροκωστόπουλου. Δήμαρχος της Πάτρας εκλέχθηκε τρεις φορές συνεχείς (1899, 1903, 1907). Στις εκλογές του 1899 βασικός του αντίπαλος ήταν ο Θάνος Κανακάρης Ρούφος, στις επόμενες του 1903 ο Λουκάς Κανακάρης, γιος του εκλιπόντος Θάνου. Η τελευταία τετραετία έληξε το 1911, αλλά λόγω των Βαλκανικών πολέμων οι δημοτικές εκλογές αναβάλλονται και έτσι η θητεία του παρατάθηκε ως το 1914. Έτσι, παραμένει ο άρχοντας της Αχαικής Πρωτεύουσας και της «Δευτερεύουσας πόλεως» του ελληνικού κράτους για 15 συνεχή χρόνια. Από το 1899 ως το 1914.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ως βουλευτής είχε εισηγηθεί στη Βουλή νομοσχέδιο για την ανέγερση του Ναού του Αγίου Ανδρέα. Ως δήμαρχος τον θεμελιώνει παρουσία του Γεωργίου Α΄(1908). Πρώτο του μέλημα ήταν η χειραφέτηση του δήμου. Δεν αναγνωρίζει κόμματα ή πολιτικούς φίλους, αλλά μόνο συνδημότες. Ξεχρέωσε όλα τα παλιά χρέη του δήμου που ανέρχονταν σε 1.350.000 δρχ.

Έργο του Δ. Βότση, που έλυσε προβλήματα υγιεινής της πόλης, ήταν η ανέγερση των Σφαγείων σε οικόπεδο 20 στρεμμάτων επί της Ακτής Δυμαίων. Επί δημαρχίας του στις 27-5-1905, έγιναν τα εγκαίνια του νέου Πτωχοκομείου.

Μεγάλο ενδιαφέρον, ο Δημ. Βότσης, είχε δείξει για το Δημοτικό Νοσοκομείο Πατρών, το οποίο αντιμετώπιζε προβλήματα στεγαστικά αλλά και επιστημονικά.

Επίσης κατασκεύασε νέα δεξαμενή, νέο υδραγωγείο και υπονόμους (μήκους 12 χλμ), τροποποίησε τη σύμβαση των τροχιόδρομων για να λειτουργήσουν με ηλεκτρισμό και όχι σαν ιπποσιδηρόδρομοι, αγόρασε την έκταση για τους στρατώνες στα Σύνορα, καθώς το δημαρχιακό μέγαρο της οδού Μαιζώνος, αντί του ποσού των 121.000 δρχ., τοποθέτησε νέους φανούς και εγκαίνιασε τον ηλεκτροφωτισμό.

Ασχολήθηκε με τις συνοικίες της πόλης, οι οποίες δεν είχαν δρόμους και έδιναν άσχημη εικόνα στην πόλη και όπως έγραφε στον «Απολογισμό» του «...Δια της εκτελέσεως τούτων ου μόνον αι συνοικίαι εις ας αυταί εκτελούνται (τα έργα) εξυγιαίνονται και εξωραΐζονται, αλλά και νέα όψις δίδεται εις την πόλιν και νέα ώθησις εις την πρόοδον και την ακμήν αυτής...»

Το 1903 προτάθηκε η διαπλάτυνση και βράχυνση του λιμενοβραχίονα, κάτι που τελικά έγινε το 1970 και η μεταφορά του Φάρου του Αγίου Νικολάου προς αποφυγή δυστυχημάτων για τα διερχόμενα ατμόπλοια. Το 1912 άρχισε η ασφαλτόστρωση των οδών, ενώ δενδροφύτευσε τις πλατείες και διαρρύθμισε την πλατεία Όλγας. Ιδρύθηκε ηλεκτρικό εργοστάσιο στις Ιτιές και στρώθηκαν γραμμές στις κεντρικές οδούς (Αγίου Ανδρέα, Καλαβρύτων κ.λ.π.). Τα επίσημα εγκαίνια του τραμ έγιναν στις 5-4-1902. Παρά την ευμενή υποδοχή του πατραϊκού λαού, δεν έλειψαν οι αντιδράσεις και τα πρώτα ατυχήματα. Παράλληλα με την ηλεκτροκίνηση των τραμ, εισήχθη στην πόλη ο ηλεκτροφωτισμός, καταρχήν με λαμπτήρες στην πλατεία Γεωργίου Α΄ και την οδό Μαιζώνος. Και σε αυτήν την περίπτωση δεν έλειψαν οι ηλεκτροπληξίες και οι κλοπές φανών.

Τιμήθηκε από την πόλη του το 1918 με την προτομή του, η οποία δεσπόζει στην πλατεία Τριών Συμμάχων. Επίσης η οδός Δημητρίου Βότση, πρώην Μεσολογγίου, είναι αφιερωμένη σ' αυτόν.

6. Γαλανάκης Ανδρέας

(Δήμαρχος Ιούλιο – Οκτώβριο 1941)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Έμπορος από την Πάτρα με αξιόλογη Πινακοθήκη και συλλογή σπάνιων εκδόσεων. Τύπωσε μελετήματά του « Οι ιστορικού δια την σταύρωσιν του Κυρίου απάντησις εις Αθέους» το 1975 στην Πάτρα.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Διετέλεσε δήμαρχος από τον Ιούλιο – Οκτώβριο του 1941.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Η εφημερίδα «Νεόλογος» έγραφε στις 12 Ιουλίου 1941 «Ο Δήμος προέβη ήδη εις την δια δημοπρασίας μίσθωσιν κάρων. Θα εκτελήται δε η καθαριότης υπό καλλίτερους όρους».(Για το λόγο ότι επικρατούσε περίοδο κατοχής δεν υπήρξαν έργα).

7. Γιαννακόπουλος Νικόλαος

(Δήμαρχος 1945)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γορτυνιακής καταγωγής, δικηγόρος και πρόεδρος Δικηγορικού συλλόγου για χρόνια.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Υπήρξε δήμαρχος Πατρέων το 1945, παρέμεινε μέχρι 5-4-1945. Το δημοτικό συμβούλιο αναφέρει στην εφημερίδα «Νεόλογος» στις 28-4-1945 : «Ο κ. Γιαννακόπουλος απέδειξε κατά το χρονικό διάστημα που διεχειρίσθη τα δημοτικά πράγματα, ότι κατέχεται υπό της φιλοδοξίας να εργασθή δραστηρίως υπέρ του κοινού συμφέροντος, μακρόν Δε πάσης κομματικής επιρροής. Είναι άξιος πάσης τιμής δια την αμερόληπτον στάσιν του, την φιλεργία του και τον ακέραιον χαρακτήραν του».

8. Γκολφινόπουλος Κωνσταντίνος

(Δήμαρχος 1969-73)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Δικηγόρος, πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Δήμαρχος Πατρέων από το 1969 έως το 1973, όπου και εκτέλεσε πολλά δημοτικά έργα.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Κατασκεύασε το Δημοτικό Βρεφοκομείο και το κτίριο Λόγου και Τέχνης. Ανακαίνισε το θέατρο και διαμόρφωσε την πλατεία Υψηλών Αλωνίων. Επίσης κατασκεύασε την πλατεία Ελευθερίας και αγοράστηκε ο χώρος για τη δημιουργία του 2^{ου} Δημοτικού Νεκροταφείου.

9. Ζαΐμης Ιωάννης

(Δήμαρχος 1836-37)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ :

Γεννήθηκε το 1797. Ήταν αδερφός του Ανδρέα , θείος του Θρασύβουλου Ζαΐμη και νεότερος γιος του Ασημάκη Ζαΐμη. Ήταν γαιοκτήμονας και στρατιωτικός. Παντρεύτηκε την Αγγελική Κανακάρη Ρούφου και πέρασε όλα τα χρόνια της ζωής του στην Πάτρα. Πέθανε σε ηλικία 85 ετών το 1882. Η οικογένεια Ζαΐμη από την Κερπινή Καλαβρύτων ανέδειξε πολλούς πολιτικούς άνδρες και επιστήμονες.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Αρκετοί απόγονοι της οικογένειας Ζαΐμη έπαιξαν σπουδαίο ρόλο στην πολιτική ζωή της Ελλάδας μέχρι σήμερα. Ο Ιωάννης Ζαΐμης υπηρέτησε στον αγώνα του 1821 ως στρατιωτικός.

Υπήρξε ο πρώτος Δήμαρχος της πόλης (1836-1837). Μεταξύ των τριών υποψηφίων που πρότεινε η δημαρειακή επιτροπή προτιμήθηκε ο Ζαΐμης από την αντιβασιλεία του Όθωνα. Ο ίδιος όμως το επόμενο έτος παραιτήθηκε και διορίστηκε ο Ιωάννης Μπουκαούρης μέχρι το 1841. Ο Ζαΐμης το 1841 εξελέγη δημοτικός σύμβουλος με 428 ψήφους και αργότερα διορίστηκε βουλευτής Καλαβρύτων.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Είχε μεταβεί το 1824-25 στο Λονδίνο για να τη σύναψη εθνικών δανείων.

Προς τιμή του υπάρχει η οδός Ζαΐμη.

10. Ζαφειρόπουλος Θεόδωρος

(Δήμαρχος 1948-49)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ :

Δικηγόρος με καταγωγή από την Πάτρα

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Δήμαρχος Πατρέων από το 1948-49 και Νομάρχης το 1921. Ανήκε στον Σύνδεσμο Εφέδρων Αξιωματικών.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ο δήμαρχος Ζαφειρόπουλος με έγγραφό του προς την κυβέρνηση είχε ζητήσει τη φρούρηση των υδροηλεκτρικών εγκαταστάσεων «Γλαύκος» από ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις. Ο «Νεόλογος» αναφέρει στις 12-7-1949 κατά του Ζαφειρόπουλου ότι : «οι εργάται καταγγέλουν την πολιτικήν του κ. Δημάρχου και ζητούν την απομάκρυνσιν του» και πιο συγκεκριμένα «... όστις είναι υπεύθυνος δια την πείναν των εργατών και την διακοπήν των πιστώσεων εις τον Δήμον. Συνεχίζει ο κ. Κουλουμπής και καταγγέλλει εις την συνέλευσιν τον κ. Δήμαρχο ως δικτάτορα, ως κομματιζόμενον, ως αχαρακτήριστον αντεργάτην...».

Ο Θ. Ζαφειρόπουλος είχε κάνει επίσης λόγο για την ίδρυση ανωτέρων σχολών: Ανώτατης Σχολής Βιομηχανικών και Εμποροοικονομικών σπουδών και Σχολής Υπομηχανικών.

11. Ζωιόπουλος Ανδρέας

(Δήμαρχος Οκτώβριο 1942-43)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Α. Ζωιόπουλος κατάγονταν από την Πάτρα. Παντρεύτηκε την Τιτίνα Γεωργακοπούλου, εγγονή Καλαμογδάρτη και έζησαν στην Πάτρα (1920). Ήταν ναυτικός πράκτορας και η μητέρα του Θεοδώρα ήταν β' εξαδέρφη της μητέρας του Παν. Κανελλοπούλου. Ο αδερφός του Χρήστος ήταν στρατηγός (1890) και πολέμησε στη Μ.Ασία και στον πόλεμο του 1940-41.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Υπήρξε πρόεδρος της Λιμενικής Επιτροπής το 1958. Διορίστηκε Δήμαρχος Πατρέων το 1942 έως το 1943. Τα μέλη του Δημοτικού Συμβουλίου Πατρών κατά τη διάρκεια της δημαρχίας του ήταν οι αιρετοί Σύμβουλοι: Θ. Ασημακόπουλος

Θ. Τσικλητήρας

Α. Πελεκάνος

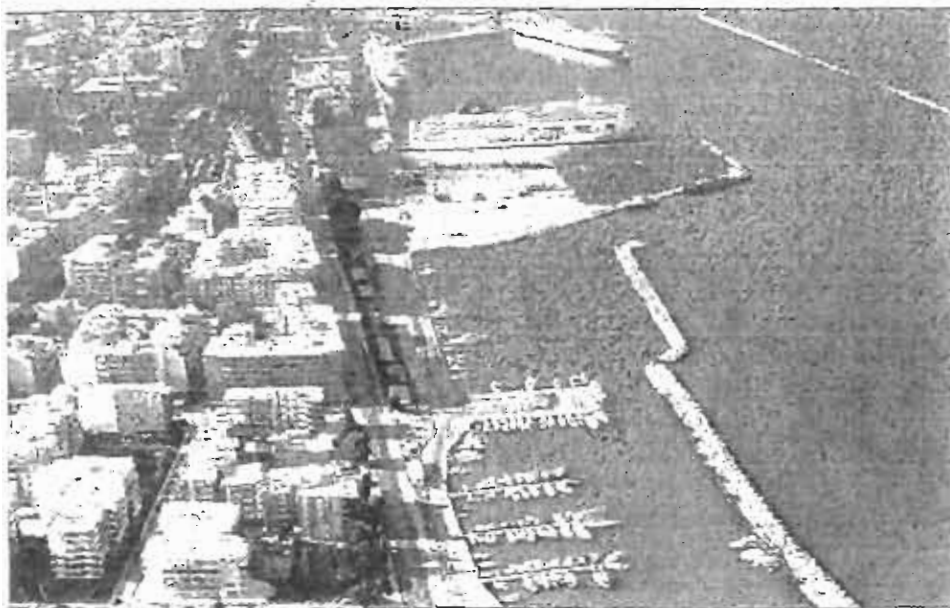
Θ. Πατρώνης

Θ. Κρεμμύδης

Συμμετείχε σε όλους τους πολεμικούς αγώνες.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Εργάστηκε πολύ για το λιμένα. Εξέδωσε στην Αθήνα το 1923 «Εκστρατεία Σαγγαρίου κατ' Αυγούστον 1921» (Τριανταφύλλου Βιβλιογραφία Μικρασ. Εκστρατείας σ. 94).

12.Καλαμογδάρτης Περικλής

(Δήμαρχος 1859-62,1866-70,1875-79)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ :

Καλαμογδάρτης είναι 'το όνομα παλιάς γνωστής οικογένειας των Πατρών από τις αρχές του 18^{ου} αιώνα, καταγόμενης από τη Δημητσάνα.

Παιδιά του Περικλή Καλαμογδάρτη ο Ιωάννης και Ηλίας. Προτιμούσε να φοράει φουστανέλες.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ο Περικλής Καλαμογδάρτης διετέλεσε τρεις φορές Δήμαρχος (1859-62,1866-70,1875-79). Το 1862 απολύθηκε, επειδή δεν πήρε μέρος στην αντιδυναστική εκστρατεία μετά την έξωση του Όθωνα. Το 1866 επί κυβερνήσεως Μπεν. Ρούφου κατόπιν σχετικής ρύθμισης, οι Δήμαρχοι εκλέγονταν απευθείας. Τότε εκλέχθηκε ο Καλαμογδάρτης, που παρέμεινε μέχρι 1870. Κέρδισε τη δημαρχεία με υπεροχή 500 ψήφων, σημαντικό τότε αριθμό.

Έγινε Νομάρχης Ευβοίας, όταν απέτυχε σε βουλευτικές εκλογές (1895).

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Το 1876 διαμορφώθηκε η πλατεία Υψηλών Αλωνίων και ονομάστηκε Μπενιζέλου Ρούφου.

Η σημερινή πλατεία Γεωργίου Α΄ λεγόταν παλιά πλατεία Καλαμογδάρτη, όπως σημειώνεται σε εφημερίδα το 1901.

Το 1859 σημειώνεται το μεγαλύτερο περίσσειμα στο Δήμο (111.266,52 δρχ.).

Γνωστοί είναι οι αμπελώνες Καλαμογδάρτη στον Χαλκωματά και η οδός Καλαμογδάρτη στην Πάτρα.

13. Κανακάρης – Ρούφος Θάνος

(Δήμαρχος 1879-83, 1895-99)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Θάνος Κανακάρης – Ρούφος ήταν γιος του Μπενιζέλου Ρούφου με νομικές σπουδές στην Αθήνα και το Παρίσι. Ο Θάνος Κανακάρης εργάζεται σ' όλη του τη ζωή για τα συμφέροντα της πόλης, σαν δήμαρχος, βουλευτής αλλά και πολίτης. Αφήνει τη σφραγίδα του στην πόλη της Πάτρας που επί δημαρχίας του μεταμορφώνεται σε μια όμορφη μεγαλούπολη. Πέθανε άπορος στην Πάτρα το 1902.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Μετά το θάνατο του πατέρα του ανέλαβε με τον αδερφό του , Γεώργιο Ρούφο τη συναρχηγία του Ρουφικού κόμματος και έπαιξε σπουδαίο ρόλο στα πολιτικά πράγματα της Πάτρας. Επέστρεψε από τις σπουδές του στην Πάτρα με επαναστατικές διαθέσεις κατά της απολυταρχίας του Όθωνα.

Εξελέγη πληρεξούσιος Πατρών στην Εθνοσυνέλευση του 1864, δήμαρχος το 1879-83 και 1895-99. Αντίπαλός του είναι ο γιατρός Χ. Κορύλλος. Ο Κανακάρης πλειοψηφεί του Κορύλλου κατά 527 ψήφους : «είναι αληθώς απεριγράφτος η κίνησις, η το κλείσιμο των καλπών ακολουθήσασα. Οι Ρουφικοί θορυβοποιούν περισσότερο με τας σφυρίκτρας των. Και όταν ο κήρυξ εμφανιζόμενος εξαγγέλλει τα αποτελέσματα και καταδεικνύεται η νίκη του Κ. Κανακάρη, αλλεπάλληλοι πυροβολισμοί και οξέα σφυρίγματα ακολουθούν». («Φορολογούμενος»). Τα επινίκια γιορτάζονται με διαδήλωση.

Στις εκλογές όμως το 1899 το Ρουφικό κόμμα μειοψηφεί και ο Κανακάρης Ρούφος χάνει τη Δημαρχεία.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Μαζί με τον αδερφό του Γεώργιο, ως δήμαρχοι Πατρέων, θεωρούνται οι δημιουργοί της νεώτερης πόλης με πλήθος έργων. Επί δημαρχίας του

Θάνου Κανακάρη-Ρούφου επιτελέσθηκε η μεταμόρφωση της Πάτρας σε όμορφη μεγαλούπολη.

Μερικά από τα έργα του ήταν : η διαμόρφωση της πλατείας Ομονοίας, η κατασκευή της πλατείας Υψηλών Αλωνίων, η ίδρυση νέου εργοστασίου αεριοφωτός στη Κρύα Ιτέων για το φωτισμό της πόλης, η ίδρυση δημοτικών σχολείων και η ανέγερση του Β΄ Δημοτικού σχολείου Θηλέων στην Άνω Πόλη, η κατασκευή δεξαμενής και πέντε νέων υδραγωγείων. Ακόμη κατασκεύασε τον εξοχικό δρόμο Κανακάρη και τον δρόμο προς Βελίζι και Σαραβάλι, επιχωμάτωσε το έλος στην περιοχή Αγίου Ανδρέα, δημιούργησε το Α΄ Νεκροταφείο κ.λ.π.

Επίσης με ενέργειες δικές του και του Ρικάκη, κατόρθωσε να παραχωρηθούν στο δήμο τα οικόπεδα του δημοσίου, όπου βρίσκεται η μεσημβρινή αγορά, η αγορά του Μαρκάτου και η αγορά της πάνω πόλης. Ως τότε κατείχε ο δήμος αυθαίρετα τα ξύλινα παραπήγματα και το δημόσιο απειλούσε με έξωση. Στα οικόπεδα αυτά ανέγειρε την αρκτική αγορά που στεγάζει τη δημοτική διαμετακόμιση, την αγορά της πάνω πόλης και τη σχολή Μαρκάτου, όπου στεγάζεται το Ειρηνοδικείο.

Κατά τη διάρκεια της πρώτης του δημαρχίας αγοράστηκαν από το Δήμο οι μετοχές του Θεάτρου «Απόλλων», που ως τότε ανήκε σε μετοχική εταιρεία και έτσι μετατράπηκε σε δημοτικό. Επιπλέον, το 1879 σύναψε δάνειο με την Εθνική Τράπεζα με όρους ευνοϊκούς. Έτσι πληρώθηκε το δάνειο της Πιστωτικής Τράπεζας που είχε βαρύτατο τόκο, τα διάφορα χρέη και τα ιδιωτικά δάνεια. Πρότεινε τέλος την κατασκευή ιπποσιδηροδρόμων για τη σύνδεση της Πάτρας με τα Προάστια. Για το έργο αυτό υπογράφεται σύμβαση με τον εργολάβο Σ. Σιμωνίδη να κατασκευάσει τον ιπποσιδηρόδρομο με εκμετάλλευση για 70 χρόνια, έπειτα από τα οποία θα περιέρχεται στο δήμο.

Για το έργο του αλλά και της μεγάλης προσφοράς του η Πάτρα έχει εκτιμήσει τον άξιο δήμαρχό της με μια κεντρική οδό που φέρει το όνομά του, τη γνωστή Κανακάρη Ρούφου.

14. Καράβολας Ανδρέας

(Δήμαρχος 1986-90, 1990-94 και 1994-98)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Ανδρέας Γ. Καράβολας γεννήθηκε το 1937. Είναι παντρεμένος με την Πόπη Κακουλίδη και έχει τρία παιδιά (ένα γιο και δύο κόρες)

Είναι πολιτικός μηχανικός, διδάκτορας του Πανεπιστημίου Πάδοβας Ιταλίας. Γνωρίζει την Ιταλική.

Από το 1965-1987 υπήρξε ελεύθερος επαγγελματίας, πολιτικός μηχανικός και εργολάβος Δημοσίων

Έργων, τ. μέλος Διοικούσας Επιτροπής του Τ.Ε.Ε. Δυτικής Ελλάδος. Πρόεδρος «Καραμανδανείου» Νοσοκομείου Παίδων από το 1987 και τ. Αντιπρόεδρος Νοσοκομείου Νοσημάτων Θώρακος

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ο Ανδρέας Καράβολας διετέλεσε δήμαρχος Πατρέων τρεις φορές (1986-90, 1990-94 και 1994-98). Υπήρξε δημοτικό σύμβουλος (1975 και μετά) και έχει διατελέσει πρόεδρος Δημοτικού Συμβουλίου. Υπήρξε αντιπρόεδρος της ΚΕΔΚΕ (Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων) και μέλος Επιτροπής Περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 1994.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Τα χρόνια της δημαρχίας του ασχολήθηκε με μεγάλα έργα υποδομής σε τομείς όπως η ύδρευση, η αποχέτευση, η καθαριότητα, το περιβάλλον, ο πολιτισμός, η κοινωνική πολιτική, ο αθλητισμός, η οδοποιία και το σχέδιο πόλης.

Φρόντισε για την ανακατασκευή του δικτύου ύδρευσης, πίεσε, για την κατασκευή του εργοστασίου καθαρισμού νερού, προώθησε και κατάφερε να ξεκινήσουν τα έργα βιολογικού καθαρισμού.

Προέβει στην κατασκευή του νέου αποχετευτικού δικτύου της πόλης (χωριστικό σύστημα). Ακόμη κατασκευάστηκε η νέα χωματερή στην Ξερόλακα

και έγιναν τα έργα ανάπλασης του Δασυλλίου, του Δημοτικού Τουριστικού Περιπτέρου. Έγινε πεζοδρόμηση της οδού Τριών Ναυάρχων, ανάπλαση τμήματος του παλαιού Δημοτικού Νοσοκομείου και η μετατροπή του σε πολιτιστικό κέντρο.

Εισηγήθηκε τη μείωση του συντελεστή δόμησης στη Πάτρα σε 2,2 αριθμό που υποβοηθά στη διατήρηση των παλαιών οικοδομών και στη διατήρηση της φυσιογνωμίας της πόλης.

15. Κοντογούρης Αριστομένης

(Δήμαρχος 1891-95)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Αριστομένης Κοντογούρης ήταν γιος του Στυλιανού. Γεννήθηκε το 1841 στην Πάτρα. Σπούδασε στην Πάτρα, την Αθήνα, το Βερολίνο και το Παρίσι.

Σύζυγος του Αριστομένη Κοντογούρη ήταν η Βικτορία Χρυσ. Σισίνη, εγγονή του Μάρκου Μπότσαρη.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Η οικογένεια Κοντογούρη, που είχε την καταγωγή της στην Κεφαλονιά ανέδειξε σημαντικούς άνδρες στην πολιτική, ως πρόξενους στην Πάτρα διαφόρων κρατών, και την υπόθεση του Αγώνα του 1821.

Ο Αριστομένης Κοντογούρης ήταν βουλευτής Πατρών το 1873, 1882 και 1885 και δήμαρχος Πατρέων το 1891-1895. Θεωρείται μαζί με τον υποστηρικτή του Αχιλλέα Γεροκωστόπουλο, από τους κυριότερους αντιπάλους του κόμματος των Ρούφων, αλλά η εκλογή του θεωρήθηκε σαν δικαίωση του ως τότε αγώνα του υπέρ της πόλης και κυρίως του λιμανιού την, επειδή αντέδρασε με επιτυχία μπροστά στις πιέσεις του Μανιάκ για την κατασκευή λιμενικών έργων με υπέρογκα ποσά. (Το λιμάνι της Πάτρας σχεδιάζεται το 1872 από τον Γάλλο Πασκάλ και ολοκληρώθηκε στην κατασκευή του το 1889 από τη γαλλική εταιρεία Μανιάκ).

Αντίπαλό του στις εκλογές έχει τον Γ. Κόγκκο. Κατά τις εκλογές εκείνες συγκέντρωσε 4,493 ψήφους απέναντι 2.861 του Γ. Κόγκκου και 2.357 του Γ. Παναγόπουλου.

Ο «Φορολογούμενος» αναφέρει για τις εκλογές του 1891 : «Τα μετά την εκλογήν λαβόντα χώραν ενταύθα και του τρόπου δι' ου οι νικητές επανηγύρισαν την νίκην - των δεν αναγράφομεν εν λεπτομέρεια, χάριν της αξιοπρέπειας του τόπου. Αξιότιμοι πολίται ιδίως έμποροι επροπυλακίσθησαν υπό του όχλου των εκλογέων του κ. Κοντογούρη και εις βιοπραγίας κατά οικίων και παραθύρων προέβησαν οι διαδηλούντες των χαρά - των επί τη νίκη - των, κατά εντίμου αξιώματικού επιυροβόλησαν ευτυχώς άνευ επιτυχίας και αιμάτωσαν το πεδίον της αγριότητος - των δια του αίματος ενός αθώου συντρόφου - των».

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Το 1892 με πρωτοβουλία του ιδρύθηκε η Φιλαρμονική εταιρεία. Επιπλέον, πρότεινε σε αγγλική εταιρεία να αναλάβει την κατασκευή και εκμετάλλευση των τραχιοδρόμων. Η εγκατάστασή τους όμως έγινε αργότερα. Επί των ημερών του ιδρύθηκε τα Αρσάκειο Πατρών και ο δήμος Πατρέων είχε διαθέσει το ποσό των 30.000 δρχ. για την συντήρηση του Δημοτικού Νοσοκομείου Πατρών.

Εξεδόθησαν και τα εξής έργα του : «thèse pour la licence», «Η περί των του εμπορικού νόμου ειδικών παραγράφων δικών μονογραφία εκτυπώθη εν Πάτρα εις το 1868».(«Φορολογούμενος»).

Ως Υπουργός Δικαιοσύνης άρχισε τη μελέτη κατασκευής Δικαστικού Μεγάρου στην Πάτρα.

Η οδός Α. Κοντογούρη έχει πάρει το όνομά της προς τιμήν του αξιόλογου δημάρχου της.

16. Λάζαρης Ηλίας

(Δήμαρχος 1945)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ιατρός

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Διετέλεσε δήμαρχος της Πάτρας το 1945. Τα μέλη του συμβουλίου το αποτελούσαν :Γ., Αναστασόπουλος, Ν. Βέτσος, Ευαγγ. Παπαδημητρίου, Κ. Φαρμακίδης, Αργ. Σταθόπουλος. Η εφημερίδα «Νεόλογος» αναφέρει ότι: « ο κ. Ηλίας Λάζαρης ο οποίος είναι εκλεκτός συμπολίτης και έγκριτος επιστήμων, εμφορούμενος από τον πόθον να εξυπηρετήσει τα κοινά τούτο είναι αδιάφορο για το συμβούλιο».

Ύστερα από 2 μήνες απολύθηκε από τη θέση του δημάρχου, διότι και αυτός αλλά και ο Γιαννακόπουλος ήταν ανίκανοι να αντιμετωπίσουν τα διάφορα τοπικά προβλήματα, περιοριζόταν σε ενέργειες που ανταποκρινόταν αποκλειστικά και μόνο στις πολιτικές ανάγκες των αντιδραστικών κύκλων της πόλης.

17. Λόντος Ανδρέας

(Δήμαρχος 1841-1843)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1811. Αδελφός είχε τη Βασιλική σύζυγο Αντωνίου Καλαμογδάρτη και την Μαρία σύζυγο του ιατρού Λειβαθινοπούλου, αδελφό δε τον Νικόλαο.

Καταγόταν από μεγάλη οικογένεια του 17^{ου} αιώνα από τον Κάλανο Νεζερών με γενάρχη το Γκολφίνο Λόντο, προεστό και κτηματία Καλάνου. Ήταν γιος του προκρίτου των Πατρών Χριστόδουλου Λόντου. Σπούδασε νομικά στην Ιταλία όπου είχε σταλεί από τον

Νικόλαο Λόντο. Ήταν γλωσσομαθέστατος.

Ήταν γραμματέας στη Δίκη του Κολοκοτρώνη στο Ναύπλιο, αλλά αντικαταστάθηκε, γιατί μόλις είδε το Γέρο του Μοριά να μπαίνει στην αίθουσα του Δικαστηρίου συνοδευόμενος από πολλούς χωροφύλακες, ο Λόντος ξέσπασε σε δάκρυα. Αργότερα, όταν μίλησε ο Τερτσέτης για τον Αγώνα άρχισε το λόγο του ως εξής: «Με τα ιερά δάκρυα του Ανδρέα Λόντου...».

Τον Απρίλιο του 1822 διορίστηκε γραμματέας του πρωτοκλήτου του Δικαστηρίου Γαστούνης.

Πέθανε στα Γιάννενα στις 8-9-1881.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Πολλοί Λόντοι εγκαταστάθηκαν στην Πάτρα και έδρασαν στον αγώνα κατά των Τούρκων. Σημαντικότεροι ήταν ο Ανδρέας και ο Αναστάσιος Λόντος. Περισσότερο γνωστός στην Πάτρα ήταν ο Ανδρέας Λόντος.

Κατά το 1836-1840 διετέλεσε Πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου με 537 ψήφους και Δήμαρχος της πόλης το 1841-1843.

Επί δημαρχίας του ανακηρύχθηκε σύνταγμα και ανεγνώσθη δημόσια υπό του στρατιωτικού Αντωνίου Καλαμογδάρτη. Αυτό έγινε σε συγκέντρωση στην τότε ονομαζόμενη πλατεία Καλαμογδάρτη, τη σημερινή πλατεία Γεωργίου του Α΄.

Το Σεπτέμβρη του 1842 μετά την ανακήρυξη του συντάγματος, με πρωτοβουλία του Α. Λόντου τελείται στο Γηροκομειό επίσημη δοξολογία και ακολουθεί συγκέντρωση στην πλατεία του Όθωνα στην Πάτρα, όπου μιλάει ο πρωτοσύγκελος Θ. Βλαχοπαπαδόπουλος, άλλοτε διάκος του Π.Π.Γερμανού.

Διετέλεσε πληρεξούσιος μετά το Σύνταγμα Σεπτεμβρίου 1843 και Υπουργός το 1844. Μέλος του α΄ Συνταγματικού Συνεδρίου υπό τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Μετά τη δημαρχία του εξελέγη βουλευτής (1859). Το 1860 ήταν πρόεδρος του Κοινοβουλίου. Υπήρξε αντιπρόσωπος σε εθνοσυνελεύσεις. Έγινε υπουργός εκκλησιαστικών και εκπαίδευσεως και έπειτα (1865) Δικαιοσύνης και παύεται. Μη επανεκλεγείς βουλευτής διορίστηκε νομάρχης Ζακύνθου και γεν. πρόξενος της Ελλάδος στα Γιάννενα. Εκλέχτηκε και πληρεξούσιος της περιοχής για τη συντακτική εθνοσυνέλευση του 1844 μαζί με τον Αντώνη Καλαμογδάρτη, τον Κων/νο Τσερτίδη και τον Κων/νο Κωστάκη.

Κατά τη διάρκεια της θητείας του, είχε εκδηλωθεί στην Αθήνα η Σεπτεμβριανή Επανάσταση, που σημείωσε το τέλος της οθωμανικής απολυταρχίας.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ο Ανδρέας Λόντος ξόδεψε όλα τα αγαθά στον αγώνα κι έπειτα το σπίτι του δυστύχησε στα έσχατα. Η μεγαλοδωρία του, η αυτοθυσία του κατά του αγώνα ήταν παροιμιακά.

Κάποτε ο Οδυσσέας Ανδρούτσος βλέποντας αυτή την αρχοντική απλοχεριά του Λόντου, του είπε: «-Λόντο, Λόντο, κράτα και παραπίσω τα χρήματα σου να μην ψωμοζητήσει το σπίτι σου!», ο Λόντος όμως του αποκρίθηκε: «-Πλούτη μου είναι η πατρίδα, χωράφια μου είναι η Ελλάδα.»

Η οδός Λόντου η οποία βρίσκεται στην Άνω Πόλη έχει πάρει το όνομά του.

18. Μπουκαούρης – Ανδρικόπουλος Δημήτριος

(Δήμαρχος 1914-25)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ :

Με το όνομα αυτό φαίνονται πολλοί Πατρινοί, που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην Ιστορία της πόλης κατά τους νεότερους χρόνους. Ο Δημήτριος Μπουκαούρης γεννήθηκε το 1867. Ήταν Δικηγόρος, αλλά δεν άσκησε την δικηγορία του. Πέθανε το 1948.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ο Δημήτριος Μπουκαούρης χρημάτισε δήμαρχος Πατρέων από το 1914 έως το 1925. «Η εκλογή του διεξήχθη ησύχως, χωρίς καμμίαν θορυβώδη διαδήλωσιν, ουδέ καν πυροβολισμόν». Στις δημοτικές αυτές εκλογές ο Δ. Μπουκαούρης εξασφάλισε 3.063 ψήφους απέναντι 1.690 ψήφων του Δημ. Βότση και 1.658 του Αχ. Χοϊδά. Πέντε μήνες μετά την εκλογή του κηρύχθηκε ο πρώτος παγκόσμιος πόλεμος.

Για πρώτη φορά οι εκλογές γίνονται το 1914 με ψηφοδέλτιο και « ο συνωστισμός των εκλογέων ήτο μέγας, λόγω της βραδύτητας των εφορευτικών επιτροπών. Το λαϊκό ρεύμα του Μπουκαούρη κατίσχυσε και της Βενιζελικότητας του Χοϊδά και της δημαρχικότητας του Βότση».

Ο Μπουκαούρης μετά τη λήξη της τετραετίας παραμένει ως το 1925 λόγω των συγκυριών, εσωτερικών και εξωτερικών. Αυτές οι συγκυρίες, δηλαδή ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, ο διχασμός με βενιζελικούς και η Μικρασιατική καταστροφή, επιβάλλουν οικονομική κρίση.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ο Δ. Μπουκαούρης – Ανδρικόπουλος ήταν άτυχος, γιατί τα γεγονότα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ο διχασμός νεκρώνουν το εμπόριο και ελαττώνουν τους πόρους του δήμου. Έτσι δεν καταφέρνει να συνδέει το όνομά του με κανένα σχεδόν έργο. Σύμφωνα με την απογραφή του 1920 ο πληθυσμός ανέρχεται σε 51.596 κατοίκους. Ο Αριθμός αυτός όμως μετά τη Μικρασιατική τραγωδία ανεβαίνει κατακόρυφα λόγω των εγκατεστημένων προσφύγων.

Ο Δ. Μπουκαούρης διαθέτει το μισθό του για την ανέγερση του «ασύλου φρενοβλαβών». Ακόμα, δίνει από τα δικά του χρήματα 300 δρχ το μήνα για τις φτωχές οικογένειες των στρατιωτών και αργότερα στη διάρκεια του αποκλεισμού άλλες 250 δρχ. για τα συσσίτια. Σχετικά με τον ηλεκτροφωτισμό της πόλεως πρότεινε να τον αναλάβει δημοτική επιχείρηση. Πλην όμως, τα γεγονότα του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου ανέστειλαν τη λειτουργία των εργοστασίων και κατά συνέπεια το εργοστάσιο ηλεκτροφωτισμού και τραχιοδρόμων, καθώς και το παλιότερο του αεριόφωτος κλείνουν. Στη συνέχεια ηλεκτρισμό δίνουν στην πόλη οι εργοστασιάρχες που έχουν τη δική τους ηλεκτροκινητήριο δύναμη (Παυλόπουλος) ή άλλοι ιδιώτες (Μονόπολη, Δαλέρμας κ.α.). Για την έγκυρη αντιμετώπιση της κατάστασης προτάθηκε η εκμετάλλευση του Γλαύκου, που έγινε δεκτή από το Βενιζέλο και αργότερα (1920) απ' τον Δ. Γούναρη, ο οποίος μάλιστα, ως Πατρινός, επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Το 1922 εκτελέστηκε ο Γούναρης ως υπαίτιος της Μικρασιατικής καταστροφής και επανήρθε στην εξουσία ο Βενιζέλος. Η πρόταση για το Γλαύκο κινδύνευσε να απορριφθεί. Τελικά επί πρωθυπουργίας Α. Μιχαλακοπούλου συνάφθηκαν νέα δάνεια και η σχετική σύμβαση (και

νομοσχέδιο) προέβλεπε την κατασκευή δικτύου παραγωγής και διανομής του ηλεκτρικού ρεύματος, ενώ η ισχύς του προνομίου του Δήμου επεκτάθηκε σε 99 χρόνια. Στη Δημοπρασία συμμετείχαν μιά ελληνική και 12 ξένες εταιρείες. Η εγκατάσταση του δικτύου άρχισε το 1925.

Οδός αφιερωμένη στην οικογένεια Μπουκαούρη υπάρχει στην Άνω Πόλη, η οδός Μπουκαούρη πάροδος με αρκετή κίνηση (πρώην Αγία Λαύρας).

19. Ιωάννης Μπουκαούρης

(Δήμαρχος 1837-1841)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Με το όνομα αυτό φέρονται πολλοί Πατρινοί που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην Ιστορία της Πόλης κατά τους νεότερους χρόνους. Ο Ιωάννης, γιος του προκρίτου Πατρών Παναγιώτη, ήταν κτηματίας και συγκαταλεγόταν το 1819 στους Πατρινούς δημογέροντες. Το 1847 παρασημοφορήθηκε από τον Όθωνα. Απεβίωσε το 1852.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Πολλά μέλη της παλιάς οικογένειας Μπουκαούρη συμμετείχαν στη Φιλική Εταιρεία κατά τη διάρκεια του αγώνος. Ο Ιωάννης Μπουκαούρης τιμήθηκε επί Καποδίστρια για την προσφορά του και ορίστηκε Δήμαρχος επί Όθωνα από ο 1837 έως το 1841.

Σε Βασιλικό διάταγμα του 1840 φέρεται ως ένας από τους τέσσερις δημοτικούς ηγέτες οι οποίοι ποτέ Δε δέχτηκαν μισθό της υπηρεσίας τους. Η εφημερίδα «Παναρμόνιον» συνιστά τον εκλέξουν και πάλι. «Παλαιός μεγαλέμπορος, ευκατάστατος, τίμιος, φιλόκοινος, μη δεχθείς ποτέ μισθών της υπηρεσίας του».(7-8-1941).

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ Ο Ιωάννης Μπουκαούρης είχε εισηγηθεί στο δημοτικό συμβούλιο την ίδρυση ανωνύμου εταιρείας παραγωγής ηλεκτρισμού.

«Ούτως λήγει και το ζήτημα του φωτισμού των κεντρικών οδών της πόλεως» («Νεόλογος»11-5-1918)

Προς τιμή του αλλά και σε όλη την οικογένεια Μπουκαούρη και αφιερωμένη η οδός Μπουκαούρη στην Άνω Πόλη.

20. Πανταζής Γεώργιος

(Δήμαρχος 1943-1944)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ηπειρωτικής καταγωγής εγκατεστημένος στην Πάτρα. Υπήρξε πρόεδρος του συνδέσμου των εμποροραπτών.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ο Γεώργιος Πανταζής διετέλεσε δήμαρχος Πατρέων το 1943 έως το 1944. Ήταν Γερουσιαστής το 1929-1933. Το δημοτικό συμβούλιο κατά τη διάρκεια της δημαρχίας του αποτελούν : Θρ. Κωνσταντίνου (πρόεδρος του Ιατρικού Συλλόγου), Σ. Βαφειάδου (Ιατρός), Νικ. Σπυρόπουλος (δικηγόρος), Αργυρίου Σταθόπουλου (σύμβουλος του Επαγγελματικού Επιμελητηρίου), Σπύρος Ματοράγκας (πρόεδρος της Ομοσπονδίας Επαγγελματιών και Βιοτεχνιών) και Γ. Κανελλάτου (πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου).

Ο εμποροραπτικός κόσμος, όπως αναφέρει η εφημερίδα «Νεόλογος» στις 31-3-1943 «εκφράζει την ζωηράν αύταν χαρά διότι ο εκλεκτός και επί σειράν ετών πρόεδρος του λόγω των περικοσμούντων αυτού διοικητικών χαρισμάτων και της καθόλου αυτού εν τη κοινωνία και τη πολιτεία δράσεως του ανέλαβε το ανώτατον εν τω Δήμω Πατρέων αξίωμα».

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ο Γεώργιος Πανταζής κάνει κάποιες δωρεές προς τον Μορφωτικό Σύλλογο. Για αυτήν την ενέργεια η εφημερίδα «Νεόλογος» αναφέρει στις 25-4-1943 : «Ο δήμαρχος Πατρέων κ. Γ. Πανταζής απέστειλε δια το συσίπιον του Μορφωτικού Συλλόγου 500.000 δρχ. Το Διοικητικόν Συμβούλιον εκφράζει τας θερμάς του ευχαριστίας και την βαθιάν ευγνωμοσύνης των τροφίμων». Ακόμη ο Γ. Πανταζής «παρέδωσεν εις τον πρόεδρον του Συλλόγου Φορτοεκφορτωτών Ξηράς «η Πρόοδος» Λ. Αντύπαν προσωπικώς τας δραχμάς 300.000 να τας διανέμη κατά την κρίσιν του επί αποδείξεις» («Νεόλογος».2-5-1943).

21. Πατρινός Δημήτριος

(Δήμαρχος 1883-87)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Γεννήθηκε στην Πάτρα το 1770. Ήταν γιος του μεγαλέμπορα στην Τεργέστη Παναγιώτη Πατρινού, πολύ εύπορου και ξακουστού για το γάμο του με την ομορφότερη κοπέλα της Πάτρας, τη Φιορούλα. Ο ίδιος παντρεύτηκε την κόρη του πρωθυπουργού Δημητρίου Βούλγαρη. Απεβίωσε το 1811 και ήταν πολύ εύπορος.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ο Δημήτριος Πατρινός υπήρξε βουλευτής, Α΄ αντιπρόεδρος της Βουλής και δήμαρχος Πατρέων το 1883-87.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ο Δ. Πατρινός προκηρύσσει έρανο για την ανέγερση ανδριάντα στον Π. Π. Γερμανό.

Από το 1883 και εξής ο δήμος διέρχεται περίοδος οικονομικής καταπτώσεως. Τα χρέη, το 1866 ανέρχονται σε 400.000 δρχ. Για την αντιμετώπιση των χρεών συνάπτονται ιδιωτικά και τραπεζικά δάνεια. Μεγάλες αντιδράσεις προκάλεσε η πρόταση του Πατρινού στο Δημοτικό Συμβούλιο για ίδρυση μυστικής αστυνομίας του δήμου, « ο θεσμός όμως ον εγκαινιάζει ο κ. δήμαρχος είναι μισητός και αντίκειται εις την νομοθεσίαν ημών και το πολίτευμα αναφέρεται εις σύστημα φθοροποιόν των ηθών του τόπου. Τι την θέλομεν την μυστικήν αστυνομίαν; Τα παλικάρια παρ' ημίν φονεύουσι παλικαρίσια εν τω φανερώ, εις τας κεντρικωτέρας οδούς, μαχαιρώνοντας ανέτως εις τα οινοπωλεία, χαρτοπαίζουσι εις τα καφενεία μετά κλητήρων, αστυνομικά όργανα διατηρούσι υπόπτου φύσεως καταστήματα». («Φορολογούμενος» 1887).

Προς τιμήν του υπάρχει η οδός Πατρινού στην Πάτρα η οποία έχει συγχωνευθεί με την Ελ. Βενιζέλου.

22. Ρούφος Βασίλειος (Λαλάκης)

(Δήμαρχος 1941-43, 5/10/1944-3/1945, 1951-54, 1954-59)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Βασίλειος Ρούφος ήταν γιος του Θάνου και εγγονός του Βενιζέλου Ρούφου. Αριστούχος της Νομικής Αθηνών. Απεβίωσε στην Πάτρα στις 26-3-1960

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Διετέλεσε βουλευτής Πατρών το 1913, 1915, 1917, 1925, 1926, Νομάρχης Αττικοβιωτίας το 1920-22 και Δήμαρχος Πατρέων από το 1934.

Στις εκλογές του 1934 υποψήφιοι για τη δημαρχία είναι ο Ι. Βλάχος, Β. Ρούφος και Παπαγιαννόπουλος. Η μάχη δίνεται μεταξύ των δύο πρώτων και τελικά κερδίζει ο Β. Ρούφος, που παίρνει 6.412 ψήφους, ενώ ο Ι. Βλάχος 6.377. Κερδίζει δηλαδή τη Δημαρχία με 35 ψήφους. Μετά την εκλογή του Ρούφου « χιλιάδες λαού πανηγύριζαν την νίκη με Φρενιτιώδεις εκδηλώσεις. Περί την 2αν πρωϊνήν η πόλις έλαβε πανηγυρικήν όψιν. Οι κώδωνες των εκκλησιών ηχούν χαρμοσύνως. Πολλά των ελλιμενισμένων ατμοπλοίων σύρριζαν δαιμονιωδώς («Νεόλογος»).

Τον Ιούλιο του 1941 παύτηκε από τις αρχές κατοχής, διότι αρνήθηκε να δώσει όρκο υποταγής εις τον Ιταλό Βασιλέα. Επανήλθε το 1944-45 στην Πάτρα μαζί με τις ανταρτικές δυνάμεις όπου είχε καταφύγει στα χρόνια της κατοχής και από το 1951 διετέλεσε αιρετός πάλι Δήμαρχος μέχρι το 1959, όπου αποσύρθηκε για λόγους υγείας.

Στις δημοτικές εκλογές του 1951 το αξίωμα του δημάρχου το διεκδικούν ο Θεοδ. Ζαφειρόπουλος, ο Νικ. Βέτσος καθώς και ο Βασ. Ρούφος, που η συμμετοχή του στην εθνική αντίσταση του είχε στοιχίσει το διώξιμο από την δημαρχία από τους πρώτους κιόλας μήνες της απελευθέρωσης. Πρώτος ήρθε ο Βασ. Ρούφος που εξασφάλισε 9.732 ψήφους και 10 έδρες και ακολούθησαν ο Θεοδ. Ζαφειρόπουλος με 7.322 ψήφους και 8 έδρες και ο Νικ. Βέτσος με 5.868 ψήφους και με 6 έδρες.

Χαρακτηριστικό των εκλογών του 1934 είναι ότι για πρώτη φορά ψηφίζουν οι γυναίκες. Ήδη από το 1930 έχουν αποκτήσει με νόμο της κυβέρνησης Βενιζέλου το δικαίωμα της ψήφου στις δημοτικές εκλογές. Οι αντιδράσεις όμως ήταν πολλές και κυρίως υποκινήθηκαν από τον Μητροπολίτη Αιγιαλείας, ο οποίος απαγορεύει στους ιερείς να διαβάσουν στις εκκλησίες την εγκύκλιο της νομαρχίας που συνιστά στις γυναίκες να γραφτούν στους εκλογικούς καταλόγους (Μάης 1930).

Ως το 1934 έχουν ψηφίσει σε 2-3 πόλεις, Πειραιά, Χίο, κ.λ.π. σε αναπληρωματικές δημοτικές εκλογές και ως το 1933 έχουν εκδοθεί στην Πάτρα μόνο 60 εκλογικά βιβλιάρια γυναικών για να φθάσει ο αριθμός τα 300 έως την ημέρα της εκλογής. Τελικά στην Πάτρα ψήφισαν μόνο 68 γυναίκες.

Το καθεστώς του Μεταξά διέλυσε το δημοτικό συμβούλιο και το αντικατέστησε με 5μελή επιτροπή από τους θ. Κρεμμύδα, Φιλ. Ζωιόπουλου, Μαρκάτο, Δ. Δημητρόπουλο και Αλ. Πρατόπουλο.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Το 1935 η δυσφορία κατά της εταιρείας του Γλαύκου κορυφώθηκε. Τα μαγαζιά έκλεισαν, σταμάτησαν να καταναλώνουν ρεύμα (ως αντίποινα) και οργανώθηκαν διαδηλώσεις που στο τέλος αποκτούν αντι-Ιταλική χροιά (28 και 29). Τελικά υποχώρησε η εταιρεία και επήλθε συμβιβασμός. Στην απογραφή του '40 η Πάτρα έχει πληθυσμό 62.275 κατοίκους.

Λίγο πριν τον πόλεμο κατασκευάστηκε στον Άραξο το στρατιωτικό αεροδρόμιο. Από τον Αύγουστο του 1936 μέχρι και τον Ιούνιο του 19368 ο Βασίλειος Ρούφος, είχε συνολικά δαπανήσει 18.368.308 δρχ. για ένα πλήθος ανακαινίσεων, συμπληρώσεων και νέων κατασκευών, και συγκεκριμένα 2.739.931 δρχ. για γενικά έργα, 2.198.190 δρχ για την ύδρευση της πόλης, 3.092.394 δρχ για την ανάπτυξη των υπονόμων, 6.931.193 δρχ για την οδοποιία, 1.575.000 δρχ. για το χτίσιμο του δεύτερου τμήματος του κτιρίου του Αρσακείου και 1.831.600 δρχ. για την κατασκευή κλιμάκων. Το τελευταίο ειδικότερα ποσό ξοδεύτηκε για τις σκάλες της Παντάνασσας, του Παντοκράτορα, των Τριών Ναυάρχων και της Αγίου Νικολάου.

Από το 1955 επιταχύνθηκε η αποπεράτωση του ναού του Αγίου Ανδρέα. Το 1956 ιδρύθηκε η ΔΕΗ ως ενιαίος φορέας και καταργήθηκαν οι προνομιακές συμβάσεις. Έτσι ο Γλαύκος υπήχθη στη ΔΕΗ.

Πέρα όμως από όλα αυτά ο δήμαρχος εκκαλείτο να βρει έστω προσωρινές λύσεις για ένα πλήθος προβλημάτων, που είχαν συσσωρευθεί στην πόλη από παλιά. Συγκεκριμένα, από το 1945 ακόμη λόγω της γρήγορης πληθυσμιακής και οικονομικής ανάπτυξης της Αθήνας είχε λιγοστέψει η σημασία της Πάτρας σαν οικονομικού κέντρου μέσα στον Ελλαδικό χώρο, αλλά και η ειδική σπουδαιότητα της πόλης σαν εξαγωγικού λιμανιού είχε μειωθεί αισθητά, εξαιτίας της κρίσης του εμπορίου της σταφίδας και της μεγαλύτερης χρησιμοποίησης του λιμανιού του Αιγίου για την εξαγωγή των προϊόντων της περιοχής.

Η οδός Βασιλείου Ρούφου στην Πάτρα, πρώην Νοσοκομείου έχει πάρει το όνομά του και βρίσκεται στην Άνω Πόλη.

23. Ρούφος Γεώργιος

(Δήμαρχος 1870-74,1874-75,1887-91)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Γεώργιος Ρούφος ήταν δεύτερος γιος του Μπενιζέλου Ρούφου και αδερφός του Θάνου Κανακάρη Ρούφου. Είχε σπουδάσει νομικά στην Αθήνα και το Παρίσι. Γεννήθηκε το 1841 και πέθανε το 1891. Παντρεύτηκε τη Ρωξάνη Μαυρομιχάλη το 1865 και απέκτησαν ένα γιο τον Ιωάννη, βουλευτής το 1899, απεβίωσε όμως το 1908 νεότατος στην Αθήνα.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Υπήρξε πληρεξούσιος μαζί με τον αδερφό του τον Θάνο στην εθνοσυνέλευση του 1864 σε ηλικία 23 ετών. Διετέλεσε επανειλημμένως Δήμαρχος Πατρέων (1870-74,1874-75,1887-91, όπου και απεβίωσε).

Το 1875 ο Γ. Ρούφος απολύθηκε από την κυβέρνηση Βούλγαρη σε μια δικτατορική επέμβαση, επειδή τον θεωρούσε αντίπαλό της. Τα δημοτικά έργα παρέλαβε ο πρώτο δημαρχιακός πάρεδρος Π. Ρουπακιώτης. Η επανεκλογή του (1887) συνοδεύτηκε από αυξημένη ένταση(διαξιφισμοί ρουφικών – αντιρουφικών, πυροβολισμοί μωλωπισμοί κ.λ.π.). Η εφημερίδα «Φορολογούμενος»αναφέρει ένα χαρακτηριστικό επεισόδιο από την προεκλογική ένταση : «Το εσπέρας της 9-7-1887 έλαβεν ο επικείμενος εκλογικός αγών το βάπτισμα του πυρός και του αίματος. Εις την συνοικίαν

Τάσι οι άνθρωποι του Ρούφου συνεκρούσθησαν ενόπλως με τους του Κοντογούρη και Γεροκωστοπούλου, συνέπεια εκλογικής διαδηλώσεως και βάνουσων φιλοτιμιών. Αποτέλεσμα της συγκρούσεως ταύτης, ήτις δια τον αριθμόν των ριφθέντων πυροβολισμών και τας διαστάσεις αυτής εγένετο αληθής μάχη υπήρξεν ο καίριος δια πυροβόλων όπλων τραυματισμός τριών παλικαριών της αντιπολιτεύσεως και ο μωλωπισμός πολλών άλλων. Η στρατιωτική δύναμις παρενέβη αποτελεσματικώς».

Είχε εκλεγεί επανειλημμένως βουλευτής και το 1833 κατά τη κυβέρνηση Χαριλάου Τρικούπη διετέλεσε Υπουργός των Ναυτικών.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ως δήμαρχος ασχολήθηκε ιδιαίτερος με το φωτισμό. Το 1872 ιδρύθηκε εργοστάσιο αεριόφωτος πλησίον του Αγίου Ανδρέα. Οι δαπάνες που ανήλθαν σε ένα εκατομμύριο περίπου δρχ., καλύφθηκαν από δάνειο δύο εκατομμυρίων, δαπανήθηκαν δηλαδή τα μισά. Έτσι ο δήμος δεν πλήρωσε τίποτα για το φωτισμό. Στο φυλλάδιο που εκδόθηκε από το τυπογραφείο Π. Ευμορφόπουλου το 1872 «Δημοτικά έργα. Ο Δήμαρχος Πατρών Γεώργιος Ρούφος και οι συνδημόται αυτού» αναφέρεται ότι για την κατασκευή του αεριόφωτος προϋπολογίστηκαν 937/935 δρχ. Ο δήμος δεν πληρώνει δημοτικό φωτισμό στην εταιρεία που αναλαμβάνει την εκμετάλλευση του εργοστασίου. Συγκριτικά αναφέρεται πως ο δήμος του Πειραιά κάθε χρόνο πληρώνει 44.000 δρχ. Απαίτησε δασμούς 70.000 δρχ για υλικά υδρεύσεως και φωταερίου.

Το 1874 σχηματίστηκε η πλατεία Αγίου Γεωργίου. Ο Γ. Ρούφος δώρισε στο δήμο 800 τόμους της βιβλιοθήκης του. Τόσο αυτός όσο και ο αδερφός του θεωρούνται οι δημιουργοί της νεότερης πόλης με πολλά έργα ρυμοτομίας, υδραγωγείο, φωταέριο, νοσοκομείο, νεκροταφείο, πλατείες, κ.α.

Το εργοστάσιο του γκαζιού και το μεγάλο υδραγωγείο εκτελέστηκαν από τη γαλλική εργολαβική εταιρεία Φορτέν Ερμάν και Σια. Ο δήμος είχε συμπεριλάβει στο προϋπολογισμό του το 1872 το ποσό των 25.000 δρχ για την κάλυψη των αναγκών του δημοτικού νοσοκομείου Πατρών το οποίο το 1872 άρχισε η λειτουργία του.

Μια από τις σκέψεις του Γ. Ρούφου ήταν η κατεδάφιση του φρουρίου για να ανεγερθούν στη θέση του εστιατόριο, θέατρο και ζαχαροπλαστείο. Η οικία του δωρίθηκε και σώζεται, είναι το Ρούφειο σχολείο. Εγκαινίασε το

δημοτικό νοσοκομείο Πατρών. Στις 11 Φλεβάρη του 1871 μπήκε ο θεμέλιος λίθος για την κατασκευή του θεάτρου στην πλατεία Γεωργίου. Το 1891 απεδόθη προς τιμήν του οδός, η οδός Γ. Ρούφου, πρώην Φιλελλήνων, στην άνω πόλη.

23. Μπενιζέλος Ρούφος

(Δήμαρχος 1855-58)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Οι Ρούφοι στην Αθήνα, την Πάτρα και την Κέρκυρα ήταν μέλη της ίδιας οικογένειας, η οποία παρέρχεται από τη Σικελία, αλλά σταδιοδρόμησαν και αναδείχθηκαν κυρίως στην Πάτρα.

Ο Μπενιζέλος Ρούφος (1795-1868) ήταν μονογενής γιος του Αθανασίου Κανακάρη. Παντρεύτηκε τη αδερφή του Χρυσή. Σισίνη και μετά το θάνατό της τη Μαρία Κουντουριώτου από την Ύδρα.

Απόκτησε πολλά παιδιά, από τα οποία το πρώτο ονομάστηκε Θάνος Κανακάρης και τα άλλα Ρούφος. Πέθανε στις 18-3-1868.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Διετέλεσε δήμαρχος Πατρέων το 1855-58. Έλαβε μέρος στην κήρυξη της επανάστασης στην Πάτρα με το Π. Π. Γερμανό. Σε όλη τη διάρκεια του Αγώνα διατηρούσε σώμα 500 Πατρέων πολεμιστών. Κατά την επανάσταση του '21 πολέμησε ως απλός στρατιώτης.

Χρημάτισε επί Καποδίστρια Διοικητής Ηλείας και Σύρου και επί Όθωνα σύμβουλος της επικρατείας καθώς και υπουργός Εσωτερικών. για να παραιτηθεί διαφωνείσας προς αυτόν. Ανέλαβε ηγετικό ρόλο στη στάση κατά του Όθωνα, υποκινούμενος από τους δύο γιους του, ένθερμους αντιοθωνικούς.

Υπήρξε μέλος της αντιβασιλείας (11 – 10 - 1862 έως 19 – 10 - 1863) και πρωθυπουργός (29 – 4 – 1863 έως 25 – 10 – 1863 και πάλι 28 – 11 – 1865

έως 9 – 6 –1866). Ως πρωθυπουργός θέσπισε ρύθμιση μέσω της οποίας οι δήμαρχοι εκλέγονταν και δεν διορίζονταν, όπως προηγουμένως.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

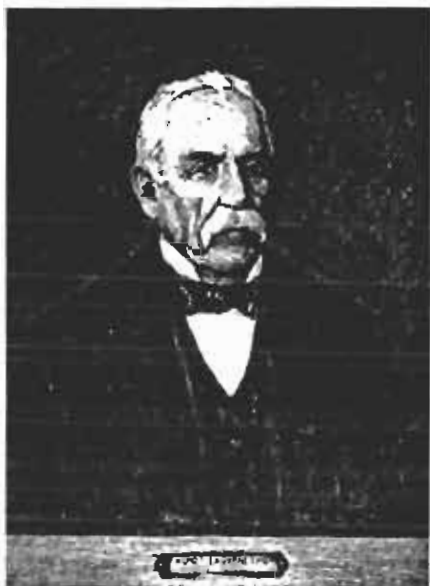
Ως δήμαρχος έθεσε τα θεμέλια του Νοσοκομείου (15 Οκτώβρη 1857) από τον Όθωνα και την Αμαλία των οποίων η υποδοχή στοίχισαν στον δήμο 25.000 χρυσές δραχμές. Ακόμη δώρισε τον μισθό του για ίδρυση υδραγωγείου στην πόλη και διαμόρφωσε την πλατεία Υψηλών Αλωνιών, στην οποία εδόθη το όνομά του. Η μελέτη του σχετικά με τη διαμόρφωση της πλατειάς βρήκε αντίσταση από την κυβέρνηση και ένεκα αυτού παραιτήθηκε ο Ρούφος. Επίσης ενδιαφέρθηκε για σύσταση ατμοπλοίας στην Πάτρα.

Το 1858 η Πάτρα απέκτησε το σύμβολο της, τον περίφημο Φάρο ο οποίος το 1878 μεταρρυθμίστηκε ριζικά, παίρνοντας τη γνωστή τελική του μορφή.

Στο όνομά του είναι αφιερωμένη η οδός Μπενιζέλου Ρούφου στην Πάτρα.

24. Σκουρλέτης Κωνσταντίνος

(Δήμαρχος 1844-47,1847-51)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Κωνσταντίνος Σκουρλέτης απεβίωσε το 1888.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ο Κ. Σκουρλέτης υπήρξε δυο φορές δήμαρχος Πατρέων (1844-47 και 1847-51). Το 1847 ανακηρύχθηκε δήμαρχος ο Αντώνης Αντωνόπουλος αλλά η κυβέρνηση απέρριψε το διορισμό του εκλαμβάνουσα αυτόν ως αντιπολιτευόμενο.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Βασικό πρόβλημα του πατριάϊκού δήμου και εκείνη την εποχή υπήρξε το οικονομικό, είναι δε πολύ χαρακτηριστικές οι αναφορές του δημοτικού συμβουλίου το 1847 «Περί της μεγάλης του δήμου ανέχειας και της ανάγκης να εξευρεθεί προς πληρωμήν των κατεπειγόντων εξόδων του» (πρακτικά δημοτικού συμβουλίου, Συνεδρίασε 16 Μαΐου 1847).

Τα πανευρωπαϊκά επαναστατικά γεγονότα αυτής της χρονιάς είχαν οδηγήσει στην αναστολή των εξωτερικών πιστώσεων, στην κρίση του εμπορίου και στη διακοπή της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του απέναντι στην Εθνική Τράπεζα.

Τον Οκτώβρη του 1849 το δημοτικό συμβούλιο αποφάσισε την ανέγερση Δημοτικού Νοσοκομείου. Βρέθηκε οικόπεδο έκτασης 3.650 τετραγωνικών μέτρων και εκπονήθηκαν τα σχέδια από τον Δανό αρχιτέκτονα Χάνσεν, ύστερα από άποψη του Δημάρχου Κων/νου Σκουρλέτη (Συνεδρίασε 29 Μαΐου 1850).

Προς τιμήν του είναι αφιερωμένη η οδός Σκουρλέτη στην Πάτρα.

26. Τσερώνης Διονύσιος

(Δήμαρχος 1967-69)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Διονύσιος Τσερώνης ήταν γιος του Κυριάκου Τσερώνη, νομικώς και επιχειρηματίας.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Διετέλεσε Δήμαρχος Πατρέων το 1967 έως το 1969.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Κατά την περίοδο της δημαρχίας του Διονυσίου Τσερώνη κατασκευάστηκε η παραλιακή λεωφόρος Ηρώων Πολυτεχνείου και έγιναν διάφορες μελέτες για την κατασκευή κτιρίου Λόγου και Τέχνης.

27. Φακής Χρήστος

(Δήμαρχος 1945-48)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

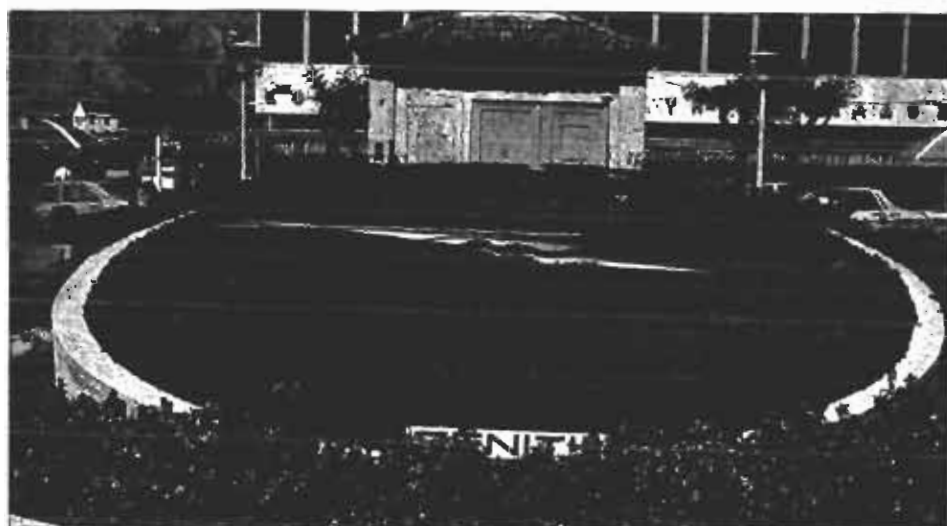
Ο Χ. Φακής γεννήθηκε στην Πάτρα στις 1 – 8 – 1870. Το 1887 σπούδασε νομικά στην Αθήνα, όπου και αρίστευσε. Το 1898 εξέδωσε στην Πάτρα μετάφραση του περί αλληλόχρεου λογαριασμού τμήματος του Εμπορικού Δικαίου συγγράμματος των Ch. Lyon – Ca en και L. Renault με δικό του πρόλογο και προσθήκες. Πέθανε το Μάιο του 1954.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Ο Χρήστος Φακής το 1914 εξελέγη και διετέλεσε δημοτικός σύμβουλος μέχρι το 1926. Το 1923 εξελέγη πληρεξούσιος Πατρών στην Δ΄ Εθνοσυνέλευση. Εξελέγη γερουσιαστής Αχαΐας και Ηλίδος το 1929 και προέδρευσε στη δίκη του εκ βουλευτών και γερουσιαστών δικαστηρίου, το οποίο δίκασε το διδάκτορα Θ. Πάγκαλον και υπουργούς του. Πρόεδρος του δικηγορικού συλλόγου Πατρών από το 1936 – 1945, όπου και ορίστηκε Δήμαρχος Πατρέων. Διετέλεσε μέχρι το 1948.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Κατά τη διάρκεια της θητείας του αναδιοργάνωσε το Δήμο. Ο Χ. Φακής έγραψε στο θρησκευτικό περιοδικό «Σταυρός» Πατρών το 1903 σειρά άρθρων κατά του υλισμού. Πολλές νομικές μελέτες στα νομικά περιοδικά και εργάστηκε και ως ιστοριοδίφης συνεργάτης του περιοδικού «Αχαϊκά» και συμβάλλων ενεργός στην β΄ έκδοση της Ιστορίας του Θωμόπουλου.

28. Φλωράτος Ευάγγελος

(Δήμαρχος 1999-...)

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο Ευάγγελος Φλωράτος γεννήθηκε το 1936 στην Πάτρα, από το Ιάκωβο και την Μαρία Φλωράτου. Αποφοίτησε από το παλαιό Γ Γυμνάσιο Πατρών. Νεότατος άρχισε να εργάζεται, απασχολούμενος ακόμη και σε σκληρές βιοποριστικές εργασίες.

Από το 1962 και σε ηλικία 26 ετών, άρχισε να αναπτύσσει εμπορική και επιχειρηματική δραστηριότητα, επεκτεινόμενος σύντομα και στις αγορές του εξωτερικού. Ασχολήθηκε με οικοδομικά υλικά και κατασκευές, εμπόριο

τροφίμων και καφέ, εμπορία αυτοκινήτων. Σήμερα, η δραστηριότητα εντοπίζεται στην εισαγωγή αυτοκινήτων, στη βιομηχανία, στο εμπόριο καφέ.

Το γνωστικό του αντικείμενο είναι το Marketing και η διοίκηση επιχειρήσεων. Πιστεύοντας ότι η διαρκής επιμόρφωση είναι «μονόδρομος» για το σύγχρονο επιχειρηματία, ποτέ δεν έπαψε να μετεκπαιδευτεί σε εξειδικευμένα αντικείμενα που αφορούν την Οργάνωση Επιχειρήσεων και τη σύνδεσή τους με τη Διεθνή Αγορά. Μιλά άπταιστα Αγγλικά και λίγα Ισπανικά. Είναι παντρεμένος με τη Σταυρούλα Ηλιοπούλου και έχουν μία κόρη.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Από τη δεκαετία του '80 υπηρετεί τον εμπορικό και επιχειρηματικό συνδικαλισμό δίνοντας στον όρο αναπτυξιακό περιεχόμενο. Αυτοδημιούργητος ο ίδιος, πίστευε και πιστεύει ότι μια Αγορά και μια κοινωνία που θέλουν να χαρακτηρίζονται από σύγχρονο πνεύμα και αυτοπεποίθηση οφείλουν να εκμεταλλεύονται ευκαιρίες και να αξιοποιούν τις ίδιες δυνάμεις τους.

Υπηρέτησε την αντίληψη αυτή σαν πρόεδρος του Επιμελητηρίου από το 1988 μέχρι και σήμερα. Είναι μέλος του Δ. Σ. της Παγκόσμιας Ενώσεως Συνεταιριστικών Τραπεζών και του Διεθνούς Οργανισμού για τις Επιχειρήσεις.

Συμμετέχει, επίσης, στις διοικήσεις πολλών άλλων εγχώριων και διεθνών επιχειρηματικών φορέων. Εκλέχτηκε δήμαρχος Πατρέων το 1999.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Ο Ευάγγελος Φλωράτος συμμετείχε από πρωταγωνιστική θέση στην ίδρυση και τη διοίκηση γόνιμων, επαναστατικών θεσμών, όπως η Αχαϊκή Συνεταιριστική Τράπεζα, το κέντρο καινοτομιών, το κέντρο Στήριξης, η εταιρεία Διαχείρισης Κοινοτικών Προγραμμάτων Πελοποννήσου, Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων, στις οποίες είναι πρόεδρος.

Πρωώθησε την ιδέα της δημιουργίας Αυτοκινητοδρομίου Πάτρας και από το '94 προεδρεύει στην ομώνυμη Α.Ε.

27. Χρυσανθακίδης Σπυρίδων

(Δήμαρχος 1862-66)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Ο Δημαρχιακός πάρεδρος Σπυρίδων Χρυσανθακίδης διορίστηκε δήμαρχος στην Πάτρα το 1862, μετά την απόλυση του Περικλή Καλαμογάρτη που κατηγορήθηκε ότι δεν έλαβε μέρος στην αντιδυναστική εκστρατεία κατά του Όθωνα. Έμεινε στη δημαρχία μέχρι το 1866, οπότε έγιναν και οι πρώτες δημοτικές εκλογές με απ' ευθείας εκλογή δημάρχου.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ - ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ

Από το 1865 αρχίζει στην πόλη η ονομασία των οδών και η αρίθμηση των οικιών.

Την εποχή εκείνη κυκλοφορεί για τον Χρυσανθακίδη το ακόλουθο έμμετρο:

«Χρυσανθακίδης Δήμαρχος
κι ο Λόντος Αστυνόμος
κι ο Μαρμαράς Γραμματικός
έτσι θέλει ο νόμος».

Γνωστή είναι η οδός Χρυσανθακίδη στην Πάτρα που έχει πάρει το όνομά του.

7.2 Οι δήμαρχοι της Πάτρας από το 1830 έως σήμερα κατά χρονολογική σειρά

Ιωάννης Ασ. Ζαΐμης (1797-1882)	1836-1837
Ιωάννης Μπουκαούρης	1837-1841
Ανδρέας Λόντος (1811-1881)	1841-1843
Κωνσταντίνος Σκουρλέτης	1844-1847
Κωνσταντίνος Σκουρλέτης	1847-1851
Ιωάννης Αντωνόπουλος	1851-1855
Μπενιζέλος Ρούφος (1795-1868)	1855-1858
Περικλής Καλαμογάρτης	1859-1862
Σπυρίδων Χρυσανθακίδης	1862-1866
Περικλής Καλαμογάρτης	1866-1870
Γεώργιος Ρούφος (1841-1891)	1870-1874
Γεώργιος Ρούφος (1841-1891)	1874-1875
Περικλής Καλαμογάρτης	1875-1879
Θάνος Κανακάρης – Ρούφος	1879-1883
Δημήτριος Πατρινός(1770-1811)	1883-1887
Γεώργιος Ρούφος (1841-1891)	1887-1891
Αριστομένης Κοντογούρης	1891-1895
Θάνος Κανακάρης – Ρούφος	1895-1899
Δημήτριος Βότσης (1848-1917)	1899-1903
Δημήτριος Βότσης (1848-1917)	1903-1907
Δημήτριος Βότσης (1848-1917)	1907-1914

Δημήτριος Μπουκαούρης-Ανδρικόπουλος (1867-1948)	1914-1925
Ιωάννης Βλάχος	1925-1929
Ιωάννης Βλάχος	1929-1934
Βασίλειος (Λαλάκης) Ρούφος	1934-1941
Ανδρέας Γαλανάκης	α' 1941
Ιωάννης Βλάχος	10/1941- 10/1942
Ανδρέας Ζωιόπουλος	Οκτώβριο 1942- 1943
Γεώργιος Πανταζής	1943-1944
Βασίλειος (Λαλάκης) Ρούφος	5/10/1944 – 3/1945
Νικόλαος Γιαννακόπουλος	1945
Ηλίας Λάζαρης	1945
Χρήστος Φακής (1870-1954)	1945-1948
Θεόδωρος Ζαφειρόπουλος	1948-1949
Νικόλαος Βέτσος(1897-1979)	1949-1950
Βασίλειος (Λαλάκης) Ρούφος	1951-1954
Βασίλειος (Λαλάκης) Ρούφος	1954-1959
Νικόλαος Βέτσος(1897-1979)	1959-1964
Θεόδωρος Άννινος	1964-1967
Νικόλαος Βέτσος(1897-1979)	1967
Διονύσιος Τσερώνης	1967-1969
Κωνσταντίνος Γκολφινόπουλος	1969-1974
Θεόδωρος Άννινος	1974-1978
Θεόδωρος Άννινος	1978-1982
Θεόδωρος Άννινος	1982-1986

Ανδρέας Καράβολας **1986-1990**

Ανδρέας Καράβολας **1990-1994**

Ανδρέας Καράβολας **1994-1998**

Ευάγγελος Φλωράτος **1999-...**

- Δημογέροντες το 1829 :**
1. Θάνος Μαντζαβίνος
 2. Ανδρέας Καλαμογδάρης
 3. Δημήτριος Αντωνόπουλος
 4. Αναγνώστης Γιαννακόπουλος
 5. Αντώνης Οικονομόπουλος

- Δημογέροντες το 1831 :**
1. Θάνος Μαντζαβίνος
 2. Μ. Παναγόπουλος
 3. Γεώργιος Μπακαούρης
 4. Α. Χρυσανθόπουλος
 5. Γ. Ζουμπατιώτης.

7.3 Τρόπος εκλογής των Δημάρχων από το 1836 έως σήμερα

Από το **1836** έως το **1866** όπου ο Δήμαρχος διοριζόταν από την κεντρική εξουσία

1. Ιωάννης Ασ. Ζαΐμης	1836-1837
2. Ιωάννης Μπουκαούρης	1837-1841
3. Ανδρέας Λόντος	1841-1843
4. Κωνσταντίνος Σκουρλέτης	1844-1851
5. Ιωάννης Αντωνόπουλος	1851-1855
6. Μπενιζέλος Ρούφος	1855-1858
7. Περικλής Καλαμογάρτης	1859-1862
8. Σπυρίδων Χρυσανθακίδης	1862-1866

Από το **1866** έως το **1941**, όπου ο Δήμαρχος εκλέγεται απευθείας από το λαό

1. Περικλής Καλαμογάρτης	1866-1870
2. Γεώργιος Ρούφος	1870-1875
3. Περικλής Καλαμογάρτης	1875-1879
4. Θάνος Κανακάρης – Ρούφος	1879-1883
5. Δημήτριος Παρινός	1883-1887
6. Γεώργιος Ρούφος	1887-1891
7. Αριστομένης Κοντογούρης	1891-1895
8. Θάνος Κανακάρης – Ρούφος	1895-1899
9. Δημήτριος Βότσης	1899-1903
10. Δημήτριος Βότσης	1903-1907

11. Δημήτριος Βότσης	1907-1914
12. Δημήτριος Μπουκαούρης-Ανδρικόπουλος	1914-1925
13. Ιωάννης Βλάχος	1925-1929
14. Ιωάννης Βλάχος	1929-1934
15. Βασίλειος Ρούφος	1934-1941

Από **1941** έως το **1944** όπου ο Δήμαρχος διοριζόταν από τις δυνάμεις κατοχής.

1. Α. Γαλανάκης- Ι. Βλάχος	1941-1942
2. Ανδρέας Ζωιόπουλος	1942- 1943
3. Γεώργιος Πανταζής	1943-1944

Από το **1944** έως το **1950**, όπου ο Δήμαρχος διοριζόταν από τις ματακατοχικές κυβερνήσεις.

1. Βασίλειος Ρούφος	1944 –1945
2. Νικόλαος Γιαννακόπουλος	1945
3. Ηλίας Λάζαρης	1945
4. Χρήστος Φακής	1945-1948
5. Θεόδωρος Ζαφειρόπουλος	1948-1949
6. Νικόλαος Βέτσος	1949-1950

Από το **1950** έως το **1967**, όπου ο Δήμαρχος εκλέγεται απευθείας από το λαό.

1. Βασίλειος Ρούφος	1951-1954
2. Βασίλειος Ρούφος	1954-1959
3. Νικόλαος Βέτσος	1959-1964
Θεόδωρος Άννινος	1964-1967

Από το **1967** έως το **1975**, όπου ο Δήμαρχος διοριζόταν από το δικτατορικό καθεστώς.

1. Διονύσιος Τσερώνης	1967
2. Κωνσταντίνος Γκολφινόπουλος	1968-1975

Από τη **μεταπολίτευση** έως **σήμερα**, όπου ο Δήμαρχος εκλέγεται από το λαό.

1. Θεόδωρος Άννινος	1975-1978
2. Θεόδωρος Άννινος	1978-1982
3. Θεόδωρος Άννινος	1982-1986
4. Ανδρέας Καράβολας	1986-1990
5. Ανδρέας Καράβολας	1990-1994
6. Ανδρέας Καράβολας	1994-1998
7. Ευάγγελος Φλωράτος	1999-...

7.4 Ομοιότητες και Διαφορές μεταξύ 1899 και 1998.

Οι δημοτικές εκλογές του 1998 είχαν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον από τις προηγούμενες δημοτικές εκλογικές αναμετρήσεις.

Άλλωστε, κάτι ανάλογο, κάτω από διαφορετικές συνθήκες, είχε συμβεί και με τις τελευταίες δημοτικές εκλογές του 19^{ου} αιώνα, που είχαν διεξαχθεί στις 5 Σεπτεμβρίου 1899 και στις οποίες νικητής είχε αναδειχθεί ο συνδυασμός του δικηγόρου Δημητρίου Βότση που οδήγησε την Πάτρα, την λεγόμενη τότε «Δευτερεύουσα της Ελλάδας πόλη» στον 20ο αιώνα και στο νέο Βιομηχανικό και τεχνοκρατούμενο κόσμο, του οποίου τα πρώτα βήματα είχαν γίνει από τη δεκαετία του 1880.

Έτσι, ως μία παρένθεση στην τρέχουσα επικαιρότητα, επιχειρούμε το σημερινό «ταξίδι στο παρελθόν» και στις Δημοτικές Εκλογές του 1899, που είχαν διεξαχθεί μέσα σ' ένα ήπιο πολιτικό κλίμα και οι οποίες έχουν πολλές ομοιότητες και λιγιστές διαφορές με τις σύγχρονες εκλογικές αναμετρήσεις

ΣΥΣΚΕΨΕΙΣ – ΦΗΜΕΣ – ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΟΛΟΓΙΑ

Σε αντίθεση με τις δημοτικές εκλογές του 1998, οι διεργασίες των οποίων άρχισαν από την αρχή του έτους ή και από το τέλος του προηγούμενου, οι διαδικασίες για τις δημοτικές εκλογές της 5 Σεπτεμβρίου του 1899 είχαν αρχίσει μόλις τον μήνα Ιούλιο.

Στην εφημερίδα «Νεολόγος των Πατρών» το Σάββατο 10-7-1899 συναντάμε την πρώτη είδηση για μια σύσκεψη που έγινε «... εν τη οικία του Κ. Τσερτίδου για το ζήτημα του Δημάρχου...» στην οποία είχαν λάβει μέρος Ιωαν. Τσερτίδης, Αχ. Χοϊδάς, Δημ. Βότσης και «... ο ανεψιός του κ. Γερωκοστοπούλου αντιπροσωπεύων τον θεϊόν του...» και, όπως έγραφε το ρεπορτάζ:

«Σκοπός της συνελεύσεως ταύτης ήν το ζήτημα του Δημάρχου εν σχέση προς την απέναντι αυτού θέσιν του Γεροκωστοπουλικού και συμμαχικού αυτού κόμματος».

Δυο μέρες αργότερα η εφημερίδα «Νεολόγος» πληροφορούσε τους αναγνώστες της για μια άλλη συγκέντρωση, που είχε γίνει τη Δευτέρα 11-7-1899, με θέμα τις δημοτικές εκλογές και πάλι.

Μεταξύ άλλων έγραφε :

«... εξ ασφαλούς πηγής εμάθομεν, ότι αξιότιμοι συμπολίται απεφάσισαν όπως δια τας προσεχείς δημοτικές εκλογάς υποδήξωσι ως υποψήφιον ανεξάρτητον τον κ. Πίνδαρον Αντωνόπουλον...»

Τελικά, οι υποψήφιοι δήμαρχοι για τις εκλογές ήταν οχτώ, δηλαδή δυο παραπάνω από τους φετινούς και ήταν οι Δημ. Βότσης, Θάνος Κανακάρης Ρούφος, Αγγ. Ρούφος, Θ. Βέρροιος, Πινδ. Αντωνόπουλος, Χρ. Κορύλλος, Αλεξ. Στριφτόμπολας και Δημ. Καραμπέτσος.

Οι υποψήφιοι πάρεδροι και των 8 συνδυασμών ήταν 26 και οι υποψήφιοι Δημοτικοί Σύμβουλοι συνολικά ήταν 91 και μεταξύ αυτών οι : Γεωργ. Τσικλητήρας, Γεωργ. Τσερτίδης, Α. Π. Παπαδιαμαντόπουλος, Δ. Ανδρικόπουλος ή Μπουκαούρης (Δήμαρχος από το 1914 έως το 1925), Γ Σκλαβούνος, Χρ. Δ. Κρητικός, Στέφνος Γερακάρης, Λυσιμ. Γερούσης, Χ. Τριάντης, Γ. Πετσάλης, Κων. Γκολφινόπουλος, Στεφ. Θωμόπουλος (ο ιστορικός της πόλης), Α. Χ. Λόντος, Π. Ν. Πράτσικας, Δ. Σωτηριάδης, Αγαμν. Κρεμμύδης, Στεφ. Τζίνης, Ηλίας Καλαμογδάρτης κ.α.

Όπως, όμως συμβαίνει σήμερα, με την σπορά ψευδών ειδήσεων και φημών, με στόχο την μείωση της επιρροής κάποιου υποψηφίου δημάρχου, έτσι και τότε οι διαδόσεις οργιάζαν σε τέτοιο βαθμό, ώστε ο βουλευτής Αχ. Χοϊδάς να αναγκαστεί να διαψεύσει τις φήμες που τον ήθελαν υποστηρικτή του Αγγελή Ρούφου κι όχι του Δημ. Βότση, στο πλευρό του οποίου είχε ταχθεί.

Έτσι στις 30 Ιουλίου, ο «Νεολόγος» έγραφε : «...Ευρέως εκκυκλοφόρησε προχθές την νύκτα η διάδοσις, ότι ο βουλευτής κ. Αχ. Χοϊδάς πρόκυται να υποστηρίξει κατά τας προσεχής δημοτικές εκλογάς την υποψηφιότητα του κ. Αγγελή Ρούφου...» και το άρθρο κατέληγε «...ου μόνον διέψευσε τα περί αυτού λεχθέντα, δηλώσας κατηγορηματικώς, ότι αυτός συνεργάζεται μετά του κ. Γεροκωστοπούλου και των συμμάχων του εν τη υποστηρίξει του κ. Βότση».

Ένα άλλο κοινό χαρακτηριστικό του χθες και του σήμερα είναι οι υπερβολές, που παρατηρούνται, για την κατάσταση της πόλης.

Η σημερινή καταστροφολογία από διάφορους ψηφοφόρους, για την ποιότητα ζωής των Πατρινών (π.χ. κυκλοφοριακό) μοιάζει με τα ανάλογα δημοσιεύματα του τέλους του 19^{ου} αιώνα.

Με τίτλο «ΑΠΟ ΤΑ ΧΑΛΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΗΣ» η εφημερίδα «Νεολόγος» στις 3 Αυγούστου 1899, ένα μήνα περίπου πριν τις δημοτικές εκλογές, είχε δημοσιεύσει ένα δριμύ άρθρο του δημοσιογράφου Μ. Σακελλαρίου, όπου περιέγραφε με μελανά γράμματα την κατάσταση, που επικρατούσε στην πόλη και συγκεκριμένα «... το κλωβόν εκείνον, όστις καλείται μεσημβρινή αγορά και εντός του κύκλου εκείνου των χασάπικων και των ψαράδικων έχει συσσωρευθή ό,τι βρωμερόν και επίνοσον, ό,τι ακάθαρτον και νοσογόνον, εις ακαθαρσίας και εις αίματα και εις δυσωδίαν και εις αποσύνθεσιν...».

Ο αρθρογράφος, χωρίς να προτείνει εφικτές λύσεις του προβλήματος, είχε περιοριστεί στον καταλογισμό ευθυνών, γράφοντας : «...Αλλάς τεθή επί τέλουςκ. Αρμόδιοι, εν τέρμα εις την αμεριμνησίαν αυτήν, ήτις σας διακρίνει. Ο κίνδυνος μιας πόλεως και η υγεία 50.000 λαού είνε – ομολογήσατέ το – υπέρτερα πάσης άλλης ασχολίας σας και παντός έργου σας άλλου, ουδ' είνε αρμόζον να σας υπανθυμίση τις, ότι δια την πόλιν αυτήν και την ζωήν του λαού της, φέρετε σεις υφιστην, βαρυσήμαντον ευθύνην».

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ «ΛΑΪΚΗ ΑΝΑΚΡΙΣΙΣ»

Στον τομέα, που πρωτοπορούσαν οι πρόγονοι και διαφοροποιούνται από τους απογόνους τους, είναι το ιδιόμορφο γκάλοπ, ή «Λαϊκή Ανάκρισις», ή δημόσιος διάλογος, που είχε οργανώσει η εφημερίδα «Νεολόγος» με θέμα τις δημοτικές εκλογές.

Έτσι, στις 13 Ιουλίου, η εφημερίδα στην πρώτη σελίδα της και με τεράστιους τίτλους πληροφορούσε τους Πατρινούς για την καμπάνια που θα άρχιζε. Έγραφε:

«ΑΙ ΠΑΤΡΑΙ ΚΑΙ ΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΑΙ ΕΚΛΟΓΑΙ ΖΗΤΗΜΑ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑ ΘΑΝΑΤΟΥ»

«Πώς σκέπτονται οι επιστήμονες. Πώς σκέπτονται τα σωματεία. Πώς σκέπτονται οι έμποροι. Πώς σκέπτεται ο λαός».

«Ποια η κατάσταση της πόλεως. Ποια η κατάσταση του Δήμου. Ποιαί αι ανάγκαι και πώς θα διορθωθούν αυτάί».

«...Όλοι θα ομιλήσουν από των στήλων του «Νεολόγου». Και όλοι θα παρελάσουν απ' αυτών. Και θα παρελάση ακόμη ολόκληρος η πόλις με

τας συνοικίας της και τας ελλείψεις της και τας ανάγκας της και την κατάστασίν της...».

Τρεις μέρες αργότερα άρχιζε «Η λαϊκή ανάκρισις του «Ναολόγου», όπως χαρακτηρίζει η εφημερίδα την σειρά των συντευξεων, που θα φιλοξενούσε στις σελίδες της.

Στις 16 Ιουλίουμίλησαν στην εφημερίδα οι Αριστομένης Μεσσηνέζης και Δημήτριος Κρεμμύδης, την επομένη απάντησαν στις ερωτήσεις οι Κων. Γκολφινόπουλος, Γιαννίκος Στεριώτης και ο γιατρός και πρόεδρος Του «Πατραϊκού Συνδέσμου» Μπεράτης, ενώ στις 18 του μηνός δεν υπήρχε συνέχεια λόγω πληθώρας ύλης και κατά συνέπεια, έλλειψης χώρου, αν και οι συντάκτες της έρευνας είχαν κάνει τις πρώτες τους διαπιστώσεις για την αδυναμία των ερωτηθέντων να τοποθετηθούν ευθέως, όπως αποκαλύπτει «... η εκδήλωσις μιας απορίας...», της εφημερίδας.

Ρωτούσε, λοιπόν : «Διατί οι συμπολίται μας αποφεύγουν επιμελώς να δίδουν οριστικήν απάντησιν και λύσιν – αναλόγως των πεποιθήσεων των – επί του ζητήματος ; Μέχρι τούδε είδομεν πολλούς πλείστους συμπολίτας μας και έχομεν ήδη τας γνώμας των επί των προσεχών Δημοτικών εκλογών. Αλλά τι γνώμαι ; Καθοριζούσας μίαν ενιαίαν αρχήν, διδούσας μίαν θετικήν λύσιν, υποδεικνυούσας και ονομαζούσας εν οιοδήποτε πρόσωπον ; ΟΧΙ!».

Την επομένη 19 Ιουλίου, η έρευνα συνεχίστηκε με απαντήσεις των : Γεωργ. Παναγόπουλου, Κων. Λουκά, Ιωαν. Καραμανδάνη και Ιωαν. Χαϊδόπουλου, στις 20 του μηνός με τους : Χρ. Αναγνωστόπουλο, Γεωργ. Παπανικολάου, Ράλλη Μακρυγιάννη, Σπ. Σπυρόπουλο, Δημ. Σχιζιά, Γουλιέλμο Μόρφη, και Κωστή Πράτσικα, στις 21 με τους : Ανδρέα Κόλλα, Μιχ. Φραγκόπουλο, Δημ. Αγγελόπουλο, Δημάκη Τριάντη και Δημ. Νεζερίτη και «...η λαϊκή ανάκρισις ...» συνεχίστηκε μέχρι τις 25 Ιουλίου με τις απόψεις άλλων 38 Πατρινών και μεταξύ αυτών, των : Ανδρέα Φιλόπουλο, Ευθ. Καρακάλου, Ι. Δημόπουλο (φωτογράφος), Κ. Συνοδινός (βιβλιοπωλείο), Χαρ. Κρητικός και Υίος, Κων. Φεφές, Γ. Ηλιόπουλος, Αλεξ. Δημητρόπουλος, κ.α.

Πάντως οι περισσότεροι ερωτηθέντες Πατρινοί είχαν την άποψη ν' απεγκλωβιστεί ο Δήμος Πατρέων από τον κομματικό έλεγχο, χωρίς όμως να προτείνουν τρόπους (όπως και σήμερα) και χωρίς να ζητούν την κατάργηση των κομμάτων, εκτός από ορισμένους ριζοσπάστες (π.χ. Β. Κολλιοντζή) και λιγοστούς Σοσιαλιστές.

Χαρακτηριστική ήταν η τοποθέτηση του Δημ. Κρεμμύδη, ο οποίος μεταξύ άλλων είχε δηλώσει: « ...Από τους υποψηφίους που φέρονται σήμερα δεν προτιμώ κανένα. Δεν λέγω, και ο κ. Κανακάρης είναι καλός και ο κ. Αγγέλης Ρούφος είναι έντιμος και πλούσιος και νέος και κ. Βότσης είναι μορφωμένος και ικανός, αλλά.. πέφτουμε πάλιν στο κόμμα και το ζήτημα το σπουδαίον είναι πώς α' απαλλαγώμεν από τα κόμματα».

ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ – ΑΦΙΣΟΡΥΠΑΝΣΗ – ΠΕΡΙΟΔΕΙΕΣ

Στο «παιχνίδι» των δημοτικών εκλογών, από νωρίς είχαν μπει και τα τυπογραφεία της πόλης, αναζητώντας πελάτες, με την καταχώρηση διαφημίσεων στον «Νεολόγο», κάτι που σήμερα δεν πράττουν, γιατί η πολιτική διαφήμιση έχει περάσει σε άλλα χέρια και διεξάγεται κάτω από διαφορετικές συνθήκες.

Έτσι στις 27 Ιουλίου, στην πρώτη σελίδα του «Νεολόγου» οι Πατρινοί διάβαζαν :

«ΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΞΥΛΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Του κ. Π. Δ. ΧΑΛΚΙΟΠΟΥΛΟΥ αναλαμβάνει λοιπόν την εκτύπωσιν καλλιτεχνικών προγραμμάτων δια τους υποψηφίους, ως και μπιλιέτα μετά των εικόνων, είτε ιδιαιτέρως, είτε χωριστά, με επιτυχίαν εξαιρετικήν και με ακρίβειαν σπάνιαν. Αναλαμβάνει οιαδήποτε εκτέλεσιν εικόνων. Αι τιμαί είναι τόσον ευθυναί, ώστε πας συναγωνισμός είναι αδύνατος...»

Την επομένη ημέρα, όμως, 28 Ιουλίου, στην τελευταία σελίδα του «Νεολόγου», το τυπογραφείο «ΚΑΔΜΟΣ» του Ανδρέα Β. Πασά είχε την δικήν του απάντηση, διαφημίζοντας τις δικές του δυνατότητες και «...τάχιστην εκτέλεσιν και της δυσκολωτέρας τυπογραφικής εργασίας δια τιμών πάντοτε συγκαταβατικών...» όπως τόνιζε.

Ωστόσο, έστω και αργά, είχαν παρθεί μέτρα για την αποτροπή της αφισορύπανσης !!!, μετά από πρωτοβουλία κάποιου δημοσιογράφου, του οποίου το όνομα μας είναι άγνωστο.

Με βάση, λοιπόν, την ιδιωτική πρωτοβουλία, το Δημοτικό Συμβούλιο Πατρών και ο Νομάρχης Αχαϊοήλιδος ενέκριναν την πρόταση για την τοποθέτηση 180 πλαισίων σε ολόκληρη την πόλη, ώστε «αι τοιχοκολήσεις» να γίνονται «κατά το σύστημα των Αθηνών».

Το δημοσίευμα του «Νεολόγου» της 16 Αυγούστου έλεγε :

«Οι οικοδεσπότες των οικιών ησυχάζοντο για των διαφόρων ακαλαισθήτων τοιχοκολλήσεων, ας αναπνεύσωσι. Από τις προσεχούς Κυριακής άρχεται λειτουργούν και εν Πάτραις το σύστημα το οποίον εφαρμόζεται ήδη εν Αθήναις δια των εις ωρισμένους τόπος τοιχοκολλήσεων.

Χωρίς θόρυβον αλλά και χωρίς χρονοτριβάς, φίλος συμπολίτης και συνάδελφος υποβαλών αίτησιν εις το συμβούλιον και λαβών την άδειαν αυτού και την έγκρισιν του κ. Νομάρχου παρήγγειλε την κατασκευήν 180 πινακίδων, ετοιμών ήδη, αι οποίαι θα διανεμηθώσι εις όλας τας οδούς της πόλεως, ενώ δια τας πλατείας θα χρησιμοποιηθώσι οι λεγόμενοι κίονες, εφ' ών θα επικολλώνται ως και επί των πινακίδων τα διάφορα προγράμματα και παντός είδους ρεκλάμαι...».

Βέβαια, εκτός της έντυπης προπαγάνδας, υπήρχε και η προσωπική επαφή των υποψηφίων με τους εκλογείς, όπως άλλωστε συμβαίνει και σήμερα μάλιστα με τον ίδιο τρόπο όπως και το 1899.

Αντιγράφουμε από τα κιτρινωμένα φύλλα του «Νεολόγου» της 26 Ιουλίου, το δημοσίευμα με τίτλο «Η πρώτη εκλογική εκδρομή».

«Άνευ θορύβου, άνευ προετοιμασίας, άνευ επιτελείου, ο κ. Στριφτόμπολας, προετοιμάζει τον εκλογικόν αγώνα δια των επισκέψεων του προς τους εκλογείς των χωριών.

Χθες το εσπέρας εφ' αμάξης επεσκέφθη το χωρίον Καμίνια. Οι κάτοικοι μόλις είχαν επανέλθει εκ των εργασιών των, ή μάλλον μόλις είχαν τελειώσει τον τρύγον των. Ήσαν συνηγμένοι εις το μοναδικόν καφανεϊόν του χωρίου.

Εκεί άνευ κόπου ηδυνήθει να τους χαιρετήσει όλους. Η συνάντησις του υποψηφίου και των εκλογέων υπήρξεν ευχάριστος».

Οι «εκλογικές εκδρομές» συνεχίστηκαν, από όλους τους υποψηφίους Δημάρχους, καθ' όλη την προεκλογική περίοδο, με πιο έντονη την κινητικότητα του Δ. Βότση, όπως αυτή είναι αποτυπωμένη στο ρεπορτάζ του «Νεολόγου».

Τέλος, όπως σήμερα, έτσι και τότε, οι υποψήφιοι Δήμαρχοι δημοσιοποιούσαν το εκλογικό τους πρόγραμμα και για να κερδίσουν τις εντυπώσεις προσπαθούσε, ο καθ' ένας από τη μεριά του, να εξασφαλίσει την πρωτιά της δημοσίευσής του.

Μεγάλη κίνηση, πλήθους κόσμου, ενθουσιασμός, επικρατούσε και στα εκλογικά κέντρα – σαλόνια και συγκεκριμένα «...εις την οικίαν Γεροκωστοπούλου ζωηρά κινήσις μέχρι βαθείας νυκτός.

Κόσμος και κοσμάκης ανήρχετο την οικίαν, ένθα υπεδέχετο ο κ. Βότσης και υποστηρίζοντες αυτόν...»

Το ίδιο συνέβαινε και στα υπόλοιπα σαλόνια και «... εις του κ. Κανακάρη επίσης κόσμος πολύς ανήρχετο και κατήρχετο την κλίμακα, συνωθούμενος, συζητών και θορύβων.

Αναλόγος υπήρξεν η κινήσις εις τα σαλόνια των υποψηφίων κ. κ. Α. Ρούφου και εις του κ. Στριφτόμπολα, εις δε το κέντρον του κ. Κορύλλου παρετηρήθη χθες αρκετή ζωή και θόρυβος. Διάφοροι ομάδες συνηθροίζοντο εκεί και εξωρμών πάλιν εις τα οδούς» (από την ίδια εφημερίδα).

ΜΙΑ ΠΥΡΚΑΓΙΑ ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Μια μεγάλη ομοιότητα, μεταξύ του χθες και του σήμερα, είναι η εμπρηστική διάθεση ορισμένων πολιτών, που, όπως και εφέτος, έτσι και το καλοκαίρι του 1899, είχαν καταστρέψει μεγάλες δασικές εκτάσεις.

Στις 28 Ιουλίου ο «Νεολόγος» πληροφορούσε τους Πατριούς για την πυρκαγιά που είχε εκδηλωθεί στο δάσος «...εν τω δήμω Ερρινέων» (Ζήρια), η οποία με μεγάλη ταχύτητα είχε επεκταθεί και στο Λαμπίρι «το οποίον αφέθει εις την τύχη του, ουδέν ίχνος στρατιωτικής δυνάμεως αναφερόντος εκεί. Η ζημιά έσεται ανυπολόγιστος...»

Η τεράστια εστία της φωτιάς απείλησε την ζωή δύο παιδιών και επί τρεις ημέρες κατάστρεφε τα πάντα στο πέρασμά της.

Μετά, όμως, από ενέργειες του Αστυνομικού τμήματος Ερρινέου «...ανεκαλύφθη και ο δράστης της πυρκαϊάς ονόματι Ιωάννης Βασιλόπουλος ή Κουτούλης, όστις έθηκε το πυρ προς επαύξησιν του εν Υψηλή Ράχη αγρού του...» όπως έγραφε ο «Νεολόγος» στις 31 Ιουλίου.

Ουδείς, όμως υποψήφιος εκμεταλλεύτηκε το θέμα σ' αντίθεση με τη σύγχρονη πρακτική κι ας μην θεωρηθούν οι πρόγονοι μας αδιάφοροι για το περιβάλλον, γιατί μάλλον είχαν πιο αυξημένη από εμάς ευαισθησία και το απέδειξαν, λίγο αργότερα, με τη δημιουργία του Δασυλλίου, και των άλλων αλσυλλίων.

4. ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 8ο

8.1 Οικονομική – Κοινωνική Ανάπτυξη της Πάτρας

Τα πιο σημαντικά έργα της πόλης

Η Πάτρα πολλά οφείλει στους δημάρχους της . Χρειάστηκε μεγάλη προσπάθεια και αγώνας για να επιχωματωθούν τα έλη στην κάτω πόλη, να δημιουργηθούν τα φιλανθρωπικά ιδρύματα, να ρυμοτομηθούν και ασφαλοστρωθούν οι δρόμοι, να κατασκευαστεί το αποχετευτικό δίκτυο, η ύδρευση, το λιμάνι και τόσα άλλα. Χρειάστηκε όμως και μεγάλη προσπάθεια για να προσαρμοστούν οι κάτοικοι σε ένα πολιτισμένο περιβάλλον.

Με την απελευθέρωση του 1828 η Πάτρα μπήκε στην περίοδο της γοργότερης ανάπτυξής της. Η καλλιέργεια της σταφίδας που παρουσίασε αλματώδη αύξηση (1833= 6.400 στρέμματα σταφιδάμπελοι, 1843= 33.700 στρέμματα, 1861= 52.000 στρέμματα – σχεδόν το 70 % των καλλιεργημένων εκτάσεων της επαρχίας Πάτρας) βοήθησε κατά πολύ την άνθιση της οικονομίας, με την εξαγωγή του προϊόντος, μέσω των μεγάλων εμπορικών οίκων (αγγλικών και ελληνικών) που ιδρύθηκαν. Οι αριθμοί που ακολουθούν και που αναφέρονται στην αξία του εξωτερικού εμπορίου του λιμανιού της Πάτρας, δίνουν καθαρότερα την εικόνα της μεγάλης ανάπτυξής της στις πρώτες μετά την απελευθέρωση δεκαετίες και κύρια στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα : 1833= 2.000.000 γαλλικά φράγκα, 1849= 10.000.000 γαλλικά φράγκα , 1860=17.000.000 γαλλικά φράγκα, 1870=20.000.000 γαλλικά φράγκα, 1882= 40.000.000 γαλλικά φράγκα (διπλασιασμός στα δώδεκα τελευταία χρόνια).

Ο δημοτικός απολογισμός σχετικά με την οικονομική διαχείριση ποτέ δεν παρουσιάζει έλλειμμα από το 1836 έως το 1862. Πάντοτε αφήνει

περίσσευμα. Το μεγαλύτερο περίσσευμα είναι το 1856 με 111.266,52 δραχμές, στην δημαρχία του Περικλή Καλαμογδάρτη. Το μικρότερο περίσσευμα είναι το 1842 επί δημαρχίας Ανδρέα Λοντού.

Μεταξύ 1836 – 1843 κτίστηκε ο παλιός ναός του πολιούχου Αποστόλου Ανδρέα.

Το 1835 λειτούργησε αξιόλογο Ελληνικό σχολείο και το ιδιωτικό Δημοτικό σχολείο αρρένων. Ακόμη εγκαινιάστηκε και το πρώτο δημοτικό Γυμνάσιο Αρρένων. Την ίδια περίπου εποχή λειτούργησε και το πρώτο δημόσιο σχολείο.

Το 1859 ιδρύθηκε από τον αρχιεπίσκοπο Πατρών Μ. Αποστολίδη το «Αχαϊκό Παρθεναγωγείο».

Το 1857 θεμελιώθηκε από τον Βαυαρό Βασιλέα το «Δημοτικό Νοσοκομείο Πατρών ο Άγιος Ανδρέας» και εγκαινιάστηκε την 1^η Ιανουαρίου 1872.

Το 1861 δεν έχει παρθεί κανένα δάνειο από το Δήμο.

Το 1868 λειτουργεί ο Εμπορικό Σύλλογος «Ερμής».

Το 1870 εμφανίζονται τα πρώτα καρναβαλικά άρματα που από το 1860 είχαν αρχίσει να φαίνονται τα πρώτα στοιχεία οργάνωσης του καρναβαλιού. Το 1870 τα έσοδα του δήμου έφθαναν τις 233.514 δρχ.

Το 1872 είχε ιδρυθεί το εργοστάσιο αερίοφωτος και τελειώνει η κατασκευή του θεάτρου «Απόλλων» επί δημαρχίας Γ. Ρούφου.

Το 1874 γίνεται η αντικατάσταση των φαναριών πετρελαίου με φανάρια φωταερίου.

Το 1876 διαμορφώνεται η πλατεία Υψηλών Αλωνίων. Η μελέτη όμως για τη διαμόρφωση του χώρου σε πλατεία είχε γίνει από το 1859 επί δημαρχίας Μπενιζέλου Ρούφου. Μάλιστα επειδή βρήκε αντίδραση από την τότε διοίκηση παραιτήθηκε από δήμαρχος.

Τα έσοδα του δήμου το 1877 έφθαναν τις 515.080 δρχ, το 1878 τις 537.018 δρχ, το 1879 τις 602.129 δρχ και το 1880 τις 676.478 δρχ.

Το 1880 ιδρύεται η σχολή εμποροϋπαλλήλων. Από το 1880 και μετά αρχίζει η 1^η προσπάθεια για εκβιομηχάνιση της Πάτρας.

Το 1883 τα έσοδα είναι 627.417 δρχ εισπράττονται 578.113 δρχ. Από το 1883 ο δήμος περνά περίοδο οικονομικής καταπτώσεως.

Το 1884 ιδρύεται ο «Εμπορικός και Βιομηχανικός Σύλλογος Πατρών»

Το 1861 ο Βαυαρός Γουστάβος Κλάους ίδρυσε την εταιρεία ACHAIA CLAUS. ΤΟ 1919 η εταιρεία αγοράστηκε από τον Πατρινό επιχειρηματία Βλάση Αντωνόπουλο και από τότε διευθύνεται συνεχώς από ιδιώτες.

Το 1872 θεμελιώθηκε ο Άγιος Ανδρέας, σε οικόπεδο που παραχώρησε η Ελληνική Κυβέρνηση στην Αγγλική προτεσταντική παροικία της Πάτρας και το θεμέλιο λίθο έβαλε ο αρχιεπίσκοπος Πάτρας Κύριλλος Β΄. Το κτίσιμο του ναού τελείωσε το 1878. Τα εγκαίνια του Ναού έγιναν στις 26 Σεπτεμβρίου 1974, ημέρα εορτής ανακομιδής της Τίμιας Κάρας του Αποστόλου Ανδρέα.

Η βιομηχανική ανάπτυξη της Πάτρας ήταν σημαντική στην περίοδο των τριών τελευταίων δεκαετιών του 19^{ου} αιώνα. Τα 13 εργοστάσια (7 ατμοκίνητα) του 1876 έγιναν 30 το 1900, με αποτέλεσμα η Πάτρα να γίνει, μετά την παρακμή της Ερμούπολης, η δεύτερη βιομηχανική πόλη της χώρας, χωρίς ωστόσο να παρατηρηθεί ριζική τροποποίηση στη βιομηχανική δομή, αφού τα

παραγόμενα βιομηχανικά προϊόντα περιοριζόταν σε καταναλωτικά αγαθά πρώτης ανάγκης και σε εφόδια σχετικά με τη σταφιδοπαραγωγή.

Η σιδηροδρομική σύνδεσή της με το Αίγιο 1887 – 1888 και τη ΒΔ Ελλάδα (Αγρίνιο) μέσω Κρουονερίου (1890), το άνοιγμα του Ισθμού (1893) μαζί με τις άλλες χερσαίες αλλά και θαλάσσιες συνδέσεις της, την έκαναν το επίκεντρο της Δυτικής Ελλάδας και τη θαλάσσια πύλη – ένωση της Ελλάδα με τη Δύση. Όλα αυτά είχαν ευνοϊκότατα αποτελέσματα για την κοινωνική ζωή της Πάτρας και την ψυχαγωγία της. Πριν λήξει ο 19^{ος} αιώνας στην Πάτρα, εκτός από Τράπεζα, Πρωτοδικείο, Εμποροδικείο, Τελωνείο, Δημοτικά Σχολεία, Γυμνάσια κ.λ.π., που λειτούργησαν απ' τις πρώτες δεκαετίες της απελευθέρωσης, λειτουργούσαν Ωδεία, Θέατρο, Φιλαρμονική, εκδίδονταν περιοδικά και κυκλοφορούσαν πολλές εφημερίδες (32 το 1888).

Το 1891 έχουμε την ίδρυση του «Παναχαϊκού» και στις 25 Μαΐου 1892 διοργανώθηκαν στην Πάτρα οι Α΄ τοπικοί Αθλητικοί αγώνες.

Τα 1892 ιδρύθηκε το Αρσάκειο Πατρών. Ο δήμος Πατρέων με δαπάνες του κατά καιρούς έκανε διάφορες επισκευές στο κτίριο. Μετά από 11 ολόκληρα χρόνια αποπερατώθηκε το κτίριο το οποίο άρχισε να λειτουργεί από το πρωί της Δευτέρας 21^{ης} Οκτωβρίου 1940. Επίσης το 1892 ιδρύεται η φιλαρμονική Εταιρεία - Ωδείο Πατρών.

Το 1895 ιδρύθηκε η Βιοτεχνική Εταιρεία (ΒΕΠ) Πατρών . Η διοίκησή της σε συνεδρίαση στις 19 Φεβρουαρίου 1898 αποφάσισε την διοργάνωση της Α΄ τοπικής Βιοτεχνικής Έκθεσης για την «... εμπύχωσιν και προαγωγήν του εγχώριου Βιοτεχνίας...» και στην οποία «...εγένοντο δεκτά εκθέματα μόνον εκ του δήμου Πατρέων...» όπως έγραφε σε σχετική αναφορά του ο Γεώργιος Αθανασιάδης γενικός γραμματέας της ΒΕΠ στις 9 Ιουλίου 1892.

Το 1897 (2 - 11) γίνονται τα εγκαίνια της «Βιομηχανικής Εμπορικής Σχολής». Την τριετία 1900 – 1903 τοποθετήθηκαν πάνω από 980 φανάρια στην Πάτρα και το 1901 η δημοτική αρχή πέτυχε την αλλαγή του συστήματος φωτισμού, από τις λεγόμενες «φωτοβολίδες» φωταερίου, με την νέα τεχνική «Άουερ». Την ίδια χρονιά ιδρύονται η Γαλλική και η Ιταλική εμπορικές σχολές.

Στις αρχές του 20ού αιώνα η θαλάσσια συγκοινωνία της Πάτρας αυξήθηκε. Συνδέθηκε ατμοπλοϊκά με τη Σμύρνη, τη Θεσσαλονίκη, την Καβάλα και άλλα μέρη, ενώ η λειτουργία αεροπορικής γραμμής με υδροπλάνα τη σύνδεε με Παλαιό Φάληρο και Κωνσταντινούπολη. Η δε υπερπόντια γραμμή

με υπερωκεάνια, τη σύνδεε με μεγάλα λιμάνια της Μεσογείου και την Αμερική. Το 1929 συνδέθηκε αεροπορικά με το Βρινδήςιο (Ιταλία). Όλα αυτά αύξησαν το εμπόριο της Πάτρας και το έφεραν σε πλήρη άνθιση, με πρωταρχική θέση το εμπόριο της σταφίδας. Παράλληλα αναπτύχθηκε η μεταλλουργική και ξυλουργική βιομηχανία, η χαρτοποιία κλπ.

Στις 5 Απριλίου 1902 γίνονται τα επίσημα εγκαίνια του Τραμ. Ο Ηλεκτρισμός έκανε αισθητή την πολύτιμη παρουσία του στην Πάτρα, ως κινητήρια δύναμη και ως φωτιστικό αγαθό εσωτερικού χώρου στις 23 Ιουλίου 1907.

Το 1907 (22 Απριλίου) ο ηλεκτρισμός ερχόταν για να φέρει την τεχνολογική επανάσταση του πιο ανατρεπτικού αιώνα στην Ιστορία της ανθρωπότητας.

Το 1908 ιδρύθηκε η δημοτική βιβλιοθήκη μία από τις μεγαλύτερες της χώρας, όταν δήμαρχος ήταν ο Δημ. Βότσης και εγκαινιάστηκε το 1910.

Το οίκημα της δημαρχίας αγοράζεται από το δήμαρχο Βότση το 1911.

Το 1914 ιδρύθηκε το «Τριτάξιον αστικών σχολείων».

Το 1918 ο Ιταλός Μονόπολι ίδρυσε ηλεκτρικό εργοστάσιο και τοποθέτησε στους δημοσίους χώρους 350 λαμπτήρες.

Από τις 5 Ιουλίου 1920 αρχίζει ο ηλεκτροφωτισμός των Άνω πόλης, ενώ από την 1 – 1 – 1919 είχε αναλάβει ο Δήμος τα έξοδα ηλεκτροφωτισμού των δρόμων.

Το 1926 ιδρύθηκε το Σκαγιοπούλειο ορφανοτροφείο από τον ευεργέτη των Πατρών Παναγιώτη Σκαγιόπουλο. Στο οποίο γινόταν δεκτά «... κατά πρώτον άπορα ορφανά, ων ο πατήρ απέθανεν εν πολέμω ή ένεκα τούτου ως επίσης και άπορα τέκνα ανίκανων προς εργασίαν αναπήρων πολέμου...» όπως ακριβώς ορίζει το καταστατικό του.

Στις 10 Ιουλίου 1927 έγιναν τα εγκαίνια της κατασκευής του υδροηλεκτρικού εργοστασίου «Γλαύκος».

Ο εξηλεκτρισμός της Πάτρας αρχίζει από το 1927, όταν πρώτη στην Ελλάδα η Αχαϊκή πρωτεύουσα εφαρμόζει τη ριζοσπαστική μέθοδο της εκμετάλλευσης των νερών του Γλαύκου και πάλι πρώτη, ιδρύει εταιρεία στην οποία συμμετέχει και η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Τα υδροηλεκτρικά έργα του Γλαύκου κατέστησαν την Πάτρα, την πιο ηλεκτρική πόλη, από τα μέσα

περίπου της δεκαετίας του 1930, ενώ 39 χρόνια αργότερα έγιναν βορά της ΔΕΗ κατά ληστρικό τρόπο.

Η ασφαλτόστρωση των περισσότερων δρόμων γίνεται μετά το 1928. Ιδρύεται η Αχαϊκή Εταιρεία Μελετών από τον γιατρό Ανδρέα Σαμούρη με την επωνυμία «Αχαϊκή Εταιρεία».

Το 1949 λειτουργεί η νυχτερινή εμπορική σχολή που ίδρυσε το επιμελητήριο Πατρών και το 1952 λειτουργεί το Μουσείο Τύπου.

Το 1966 ιδρύθηκε το Πανεπιστήμιο.

Το 1973 ιδρύθηκε Ζωολογικό και Βοτανικό μουσείο Πανεπιστημίου Ρίου.

Τον Ιανουάριο του 1973 ιδρύθηκε το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης από το Πολιτιστικό Κέντρο Πάτρας το οποίο λειτούργησε ως τον Ιούνιο του ίδιου χρόνου.

Το 1986 ιδρύεται το Δημοτικό Ωδείο και οι Αχαϊκές Εκδόσεις.

Το 1987 ιδρύεται η εταιρία Θεάτρου και Τέχνης – Θέατρο «Η ΑΓΟΡΑ».

Το 1988 λειτουργεί το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο.

Το 1992 ιδρύεται το Θεοδωροπούλειο παιδικό θέατρο και θέατρο σκιών.

Ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος είχε δυσμενείς επιπτώσεις στην οικονομία της Πάτρας. Το μεταναστευτικό ρεύμα που παρατηρήθηκε, το 1950 και αργότερα, δεν την άφησε ανεπηρέαστη. Αρκετοί κάτοικοι της, κύρια εργάτες, αγρότες και τεχνίτες, πήραν το δρόμο της ξενιτιάς (Αυστραλία, Καναδά, Γερμανία) για εύρεση εργασίας.

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο άρχισε η εκβιομηχάνιση της Πάτρας και μέσα σε δυο δεκαετίες διάθετε μεγάλες βιομηχανικές μονάδες, που προβλήθηκαν σε όλη την Ελλάδα και στο εξωτερικό. Σ΄ αυτό βοήθησαν, εκτός απ' τη γεωγραφική της θέση, τα υπόγεια νερά της, η τοπική υδροηλεκτρική εταιρία «Γλαύκος» και το αξιόλογο εργατικό δυναμικό της. Καλύτερη εξελικτική πορεία απόκτησε η εκβιομηχάνισή της στις επόμενες δεκαετίες.

Δυστυχώς κι αυτή η εξελικτική πορεία δεν είχε συνέχεια. Τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1990 σταμάτησε αισθητά και άρχισε να παρατηρείται μια παραγωγική κάμψη, μια γενική στασιμότητα σε πολλούς τομείς. Εργοστάσια κλείνουν, με αποτέλεσμα τη μείωση της βιομηχανικής παραγωγής και την αύξηση της ανεργίας. Τα μεγάλα προβλήματα (ζεύξη

Ρίου – Αντιρρίου, νέο λιμάνι, βιολογικός καθαρισμός, ύδρευση, αποχέτευση) εξακολουθούν να παραμένουν άλυτα, ενώ καθυστερούν πολύ οι εργασίες της περιμετρικής οδού και της σχολικής στέγης. Εξαίρεση αποτελεί η εξέλιξη της βιομηχανικής τεχνογνωσίας, χάρη στο Πανεπιστήμιο, στο Ερευνητικό Ινστιτούτο Χημικής Μηχανικής και Χημικών Διεργασιών Υψηλής Θερμοκρασίας (Ε.Ι.Χ.Η.Μ.Υ.Θ), στο Κέντρο Καινοτομιών (Β.Ι.Σ.) και στο Επιστημονικό Πάρκο (Ε.Π.Π.) και η κινητικότητα στο πολιτιστικά πράγματα (Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας, Φεστιβάλ του Οργανισμού Καλλιτεχνικών Εκδηλώσεων, Συμπόσιο Ποίησης, Καρναβαλικές εκδηλώσεις, Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο κ.λ.π.)

Σήμερα η Πάτρα έχει μερικές δεκάδες θαυμάσιους χριστιανικού ναούς (γύρω στους 40) μερικοί απ' τους οποίους χαρακτηρίζονται σαν αληθινά βυζαντινά μουσεία από τον Πλούτο των εικόνων την θαυμάσια αγιογράφηση και τους θησαυρούς των αφιερωμάτων/

Στο κέντρο της Πάτρας είναι ο Ναός της Ευαγγελίστριας, που απ' το 1856 είναι και μητροπολιτικός ναός. Τα εγκαίνια του ναού έγιναν το 1846 ενώ ανακαίνισή του έγινε το 1897.

Στη διασταύρωση των οδών Αλεξ. Υψηλάντη και Παντάνασσας είναι ο ναός της Παντανάσσης απ' τους καλύτερους της Ορθοδοξίας. Δεν είναι εξακριβωμένο πότε άρχισε να κτίζεται ο ναός. Ο Κ. Τριανταφύλλου αναφέρει το 1857 ενώ ο εφημέριος του ναού Γ. Παπασταύρου λει ότι άρχισε γύρω στα 1840.

Ακόμη ο Ναός του Παντοκράτορα ο οποίος άρχισε να κτίζεται το 1877, ο Άγιος Δημήτριος και πολλοί άλλοι ναοί οι οποίοι δεσπόζουν σε διάφορα σημεία της Πάτρας.

Σήμερα κάποια από τα ζωτικά προβλήματα της Πάτρας έχουν πάρει το δρόμο της επίλυσής τους. Συγκεκριμένα :

- 1) Η γέφυρα Ρίου – Αντιρρίου (κρεμαστή) έχει δημοπρατηθεί από τον Απρίλη του 1997 (καταχωρήθηκε σε διεθνή όμιλο), έχουν γίνει οι βυθομετρήσεις και οι γεωλογικές έρευνες και έχει σταλεί από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. το έγγραφο για τις απαλλοτριώσεις. Το Γενάρη του 1998 άρχισαν στο Αντίρριο οι εργασίες διαμόρφωσης του χώρου, όπου θα στηθεί το εργοτάξιο.
- 2) Δημοπρατήθηκαν τα έργα του νέου λιμανιού, τα οποία αφορούν:

- α) Την επέκταση του λιμανιού προς τη Δυτική πλευρά της πόλης (ακτή Δυμαίων),
- β) Τον εκσυγχρονισμό των υπάρχουσών λιμενικών εγκαταστάσεων και
- γ) Τη δημιουργία σταθμού υποδοχής κ.λ.π.
- Τον Αύγουστο του 1997 ξεκίνησαν οι εργασίες εκσκαφής.
- 3) Συνεχίζονται τα έργα της περιμετρικής οδού, ενώ έχουν δημοπρατηθεί όλα τα τμήματά της (και το τούνελ), εκτός από τους κάθετους άξονες, που θα τη συνδέουν με το λιμάνι.
- 4) Κατασκευάζεται ο βιολογικός καθαρισμός σε έκταση 80 στρεμμάτων
- 5) Το πρόβλημα της σχολικής στέγης προχωράει γρήγορα προς τη λύση του. Τη δεκαετία 1995 – 1996 κατασκευάστηκαν 258 αίθουσες διδασκαλίας και μέσα στο 1997 θα παραδοθούν άλλες 148, των οποίων οι εργασίες προχωρούν. Απ' το σύνολο των 406 αυτών αιθουσών οι 294 είναι την Πάτρα. Στόχος της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Αχαΐας είναι να καταργηθεί η διπλή βάρδια στα σχολεία μέχρι το τέλος του 1998. Προς την επιτυχία αυτού του στόχου το Μάρτιο του 1997 επιχορηγήθηκε (πρώτη δόση) απ' το Υπουργείο Παιδείας με το ποσό του ενός δις εφτακοσίων είκοσι εκατομμυρίων δραχμών, για την αγορά οικοπέδων και την ανέγερση σχολικών κτιρίων.
- 6) Προχωρεί με γοργούς ρυθμούς το έργο ύδρευσης και αποχέτευσης.

8.2 ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Η κίνηση και η ζωτικότητα του λιμανιού μέσα του 2^{ου} μ.Χ. αι., έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πρώτη ακμή της Πάτρας. Αλλά και στη μεγάλη της ακμή, αυτή του 9^{ου} και 10^{ου} αι., τότε που η Πάτρα αναβίωσε οικονομικά, απέκτησε μεγάλο πληθυσμό και δυναμικότητα και έγινε ένα οργανωμένο αστικό κέντρο, και πάλι το λιμάνι έπαιξε πρωτεύοντα ρόλο. Και συνέχιζε να παίζει αυτόν τον πρωτεύοντα ρόλο σε όλες σχεδόν τις εποχές που ακολούθησαν, με κύρια εξαίρεση τον 11^{ον} αι., όταν επικράτησε ο θαλάσσιος δρόμος γύρω από την Πελοπόννησο (μεγάλα πλοία). Την εποχή αυτή το λιμάνι έχασε τη δραστηριότητά του και περιορίστηκε σε τοπικό επίπεδο.

Επί Φραγκοκρατίας το λιμάνι ήταν σημαντικό για τη Δύση. Στην παραλία του λιμανιού είχε δημιουργηθεί κήπος και αμπελώνας. Ανάπτυξη του λιμανιού παρατηρήθηκε και στην εποχή των Παλαιολόγων. Στην τελευταία Ενετοκρατία αναφέρεται η ύπαρξη λοιμοκαθαρηρίου, κοντά στο τελωνείο, και αποφασίστηκε η ίδρυση αποθηκών σιταριού για το ναυτικό. Στη διάρκεια της Β΄ τουρκοκρατίας, που έχουμε και τις περισσότερες γραπτές μαρτυρίες, κίνηση του λιμανιού ήταν αξιολογότερη. Πλοία νεαπολιτάνικα, αυστριακά, δανικά, ενετικά, τουρκικά, ουγγρικά, ολλανδικά, σουηδικά, γαλλικά και προπάντων μεσολογγίτικα, έφταναν στο πατρινό λιμάνι και φόρτωναν για εξαγωγή, σταφίδα, λάδι, σιτηρά, μαλλιά, πρινοκόκι, τυρί, εσπεροειδή κ.α. Η κίνηση αυτή του λιμανιού ήταν αποτέλεσμα της πλούσιας πατρινής ενδοχώρας και της Πάτρας, ασφαλώς.

Η ναυτιλιακή και εμπορική κίνηση ήταν σημαντικές και μετά την επανάσταση, παρά τις καταστροφές που έφερε ο απελευθερωτικός αγώνας. Αποτέλεσμα της υψηλής ναυτιλιακής κίνησης και της εμπορικής δραστηριότητας υπήρξε η ίδρυση υγειονομολιμεναρχείου (1829 - 1831), η κατασκευή τεχνητού λιμανιού, η σύσταση εμπορικού επιμελητηρίου, η κατασκευή του πρώτου μόλου κ.λ.π. Το πρώτο εξάμηνο του 1830 έφτασαν στο λιμάνι 230 πλοία (τα 149 ελληνικά) και το δεύτερο εξάμηνο του επόμενου έτους 132 πλοία (τα 97 ελληνικά). Η αυξημένη κίνηση του λιμανιού είχε σαν

αποτέλεσμα την κατασκευή μονάδων επισκευής πλοίων. Στην χρονική περίοδο 1843 - 1858 αναφέρεται ναυπήγηση πλοίων στην Πάτρα. Η πρώτη ναυπηγική μονάδα πλοίων που αναγνωρίζεται σήμερα, ήταν του Νικ. Μιχαλόπουλου (1896). Το 1858 τοποθετήθηκε ο φάρος, ενώ το 1869 είχε γίνει ο μόλος του Αγίου Νικολάου, ο μικρός μόλος Αγίου Ανδρέα, η προβλήτα της οδού Καλαβρύτων, παραλιακά, κρηπιδώματα, ο κυματοθραύστης 930μ., και η μεσημβρινή αιμασιά (πέτρινος φράκτης, ξερολιθιά). Το 1872 αποφασίστηκε η κατασκευή διαφόρων λιμενικών έργων. Το 1900 τοποθετήθηκαν και οι δύο φάροι στον κυματοθραύστη. Από τις αρχές του 20ου αιώνα άρχισε η προσέγγιση στο λιμάνι υπερωκεάνιων. Το 1927 άρχισαν έργα εκβάθυνσης του λιμανιού και κατασκευή νέων κρηπιδωμάτων, για πλεύρισμα των πλοίων. Προσπάθεια των Γερμανών να ανατινάξουν το λιμάνι, κατά την αποχώρησή τους από την Πάτρα (3-10-1944), απέτυχε.

Το σημερινό λιμάνι περιλαμβάνεται μεταξύ της προβλήτας της Ιχθυόσκαλας (ΝΔ του λιμανιού), η οποία είναι προέκταση της οδού Τριών Ναυάρχων, και της προβλήτας της Γλυφάδας (ΒΑ του λιμανιού), η οποία είναι προέκταση των οδών : Ναυμαχίας Έλλης, Θεσσαλονίκης και Πέντε Πηγαδίων.

Μεταξύ των δύο αυτών προβλητών υπάρχουν και οι προβλήτες: Δημ. Γούναρη, Αγίου Νικολάου και Άστιγγος, οι οποίες είναι προεκτάσεις ομώνυμων οδών. Η Άστιγγος είναι και προέκταση της οδού Νόρμαν.

Η προβλήτα της Ιχθυόσκαλας χρησιμεύει για τα ψαροκάικα. Στη θέση αυτή τοποθετείται το αρχαίο λιμάνι.

Διακόσια μέτρα Β.Α της προβλήτας Φλυφάδας είναι η «μαρίνα» χώρος εξυπηρέτησης τουριστικών, κύρια πλοιαρίων.

Κατά μήκος του λιμανιού, στις οδούς Όθωνας - Αμαλίας και Ηρώων Πολυτεχνείου υπάρχουν : αποθήκες εμπορευμάτων, ξενοδοχεία, τουριστικά γραφεία, ο Σταθμός του Ο.Σ.Ε., ο Σταθμός υπεραστικών λεωφορείων κ.α.

Υπάρχει πρόγραμμα κατασκευής νέου λιμανιού στην Ακτή Δυμαίων και στο ύψος των εκβολών του Διακονιάρη του οποίου οι εργασίες άρχισαν τον Αύγουστο του 1997.

8.3 ΤΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

Απ' την ιστορία του Καρναβαλιού σημειώνονται εδώ μερικές σημαντικές χρονολογίες.

1822: Πρώτος αποκριάτικος χορός στο σπίτι του έμπορα Μωρέτη.

1850: Μασκαρέματα με πρόχειρα μέσα.

1860: Πρώτα στοιχεία οργάνωσης του Καρναβαλιού.

1870: Πρώτη εμφάνιση καρναβαλικών αρμάτων.

1880 (δεκαετία): Οι πρώτες «Μπούλες» κάνουν την εμφάνισή τους.

1893: Πρώτη εμφάνιση μεταμφιεσμένων πάνω σε δίκυκλα (Πιερότοι με ποδήλατα).

1894: Πρώτη εμφάνιση του χαρτοπόλεμου στους αποκριάτικους χορούς.

1899: Πρώτη εμφάνιση του σοκολατοπόλεμου στους αποκριάτικους χορούς.

Τέλος του 19^{ου} αιώνα: Είσοδος του Καρναβαλιού στους δρόμους που θα το οδηγήσουν στην πρώτη θέση των ελληνικών και ευρωπαϊκών καρναβαλιών.

Αρχές του 20^{ου} αιώνα: Πλουτισμός του Καρναβαλιού με άρματα.

1925: Διοργανώνονται από το δήμο τα Μπουρμπούλια που γίνονται στο Δημοτικό Θέατρο «Απόλλων»

1939: Το ωραιότερο προπολεμικό Καρναβάλι.

1941: Το Καρναβάλι σταματάει λόγω του πολέμου.

1951: Το Καρναβάλι επιστρέφει πιο πλούσιο.

1960: Οργανώνεται, από την Περιηγητική Λέσχη Πάτρας, η μεταμφίεση «μπαλ-μασκέ», με βραβεία. Αργότερα, στις εκδηλώσεις της ίδιας Λέσχης, προστίθεται ο χορός του μαύρου ντόμινου.

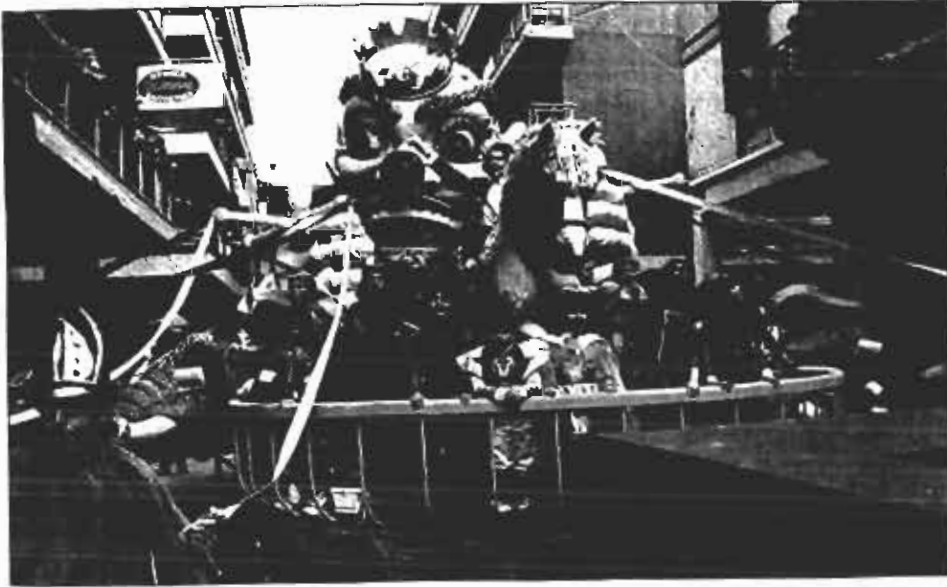
1966: Καθιερώνεται το κυνήγι του «Κρυμένου Θησαυρού», που σημειώνει μέχρι σήμερα μεγάλη επιτυχία.

1968: Καθιερώνεται το BABY RALLY.

1988: Αναβιώνει ο γάμος της Γιαννούλας της Κουλουρούς και καθιερώνεται ο Πανελλήνιος Διαγωνισμός Χαρταετού.

1994: Δημιουργούνται τα «Φεγγάρια».

1996: Δημιουργείται το «Καρναβάλι των Μικρών» και ο Πανελλήνιος διαγωνισμός γελοιογραφίας και ευθυμογραφήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Πολιτική Ιστορία της Πάτρας» του Β. Λάζαρη
2. «Θιςτορία της Πάτρας» του Α.Α. Μαρασλή
3. Φύλλα της εφημερίδας «Νεόλογος», «Φορολογούμενος», από το μουσείο Τύπου και τη Δημοτική Βιβλιοθήκη
4. «Ιστορικόν Λεξικόν των Πατρών» του Κ. Ν. Τριανταφύλλου
5. Λεύκωμα Αχαϊκής Βιομηχανίας» του Ν. Σαραφόπουλου
6. «Ο Πατραϊκός Αθλητικός, Τόμος Α΄» του Ν. Ε. Πολίτη
7. Φύλλα της εφημερίδας «Εθνικός Κήρυξ» από το αρχείο της
8. «Λογοδοσία Δημάρχου Πατρέων Δημ. Βότση 1900-1903»
9. «Πάτρα 1900» του Α. Μαρασλή
10. «Στο Παρελθόν της Αχαΐας» του Α. Βρεπού
11. «Πάτρα 1828-1860» του Ν. Μπακυνάκη
12. «Τοπική Αυτοδιοίκηση» του Ν. Δονατζή
13. Εφημερίδα «ΑΛΛΑΓΗ» άρθρα του Β. Λάζαρη
14. «Τοπική Αυτοδιοίκηση» του Η. Τσενέ
15. «Εξέλιξη του σχεδίου πόλεως των Πατρών 1829-1829» της Χ. Παπαδάτου-Γιαννοπούλου
16. «Μια ελληνική πρωτεύουσα στο 18^ο αιώνα» του Ν. Μπακουνάκη
17. «Πάτρα ονομάτων επίσκεψης» των : Χάρης Χαραλόμπου, Δήμητρα Γκότση, Γιάννης Λύρας, Διονύσης Καραντζάς
18. «Αχαϊκά χρόνια» Νο 11 του 1976
19. Άρθρα από τα «Φ.Ε.Κ.»
20. Νομαρχία Αχαΐας
21. Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου
22. Εφημερλιδα «Πελοπόννησος»
23. «Εξέλιξη του σχεδίου πόλεως των Πατρών» του Χ. Παπαδάτου
24. «Πάτρα: Πολιτισμός, Ανάπτυξη, Πολεοδομία» του Π. Συνοδινού
25. «Ιστορία της πόλεως Πατρών» του Στεφ. Ν. Θωμόπουλου
26. «Οδηγός της πόλεως των Πατρών» του Νικ. Λυμπέρη
27. «Το Πριγκιπάτο της Αχαΐας» της Σοφίας Δοανίδου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ 1^ο

1^ο Κεφάλαιο :

- 1.1 Η έννοια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- 1.2 Αναγκαιότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- 1.3 Τα κύρια χαρακτηριστικά της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

2^ο Κεφάλαιο :

- 2.1 Η δομή και οι λειτουργίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Εισαγωγή
- 2.2 Η ιστορική αναδρομή του Ελληνικού συστήματος
Τοπικής Αυτοδιοίκησης

3^ο Κεφάλαιο :

- 3.1 Σημερινή δομή του Ελληνικού Συστήματος Τοπικής
Αυτοδιοίκησης
Ορισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- 3.2 Α΄ βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Νέοι δήμοι που προέρχονται από τη συνένωση δήμων
και κοινοτήτων
- 3.3 Όργανα της Α΄ βαθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- 3.4 Αρμοδιότητες δήμων και κοινοτήτων

4^ο Κεφάλαιο :

- 4.1 Β΄ βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- 4.2 Όργανα της Β΄ βαθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- 4.3 Αρμοδιότητες Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων

5^ο Κεφάλαιο :

- 5.1 Γ΄ βαθμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- 5.2 Όργανα Γ΄ βαθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- 5.3 Αρμοδιότητες Περιφερειακών Αυτοδιοικήσεων
- 5.4 Διαπιστώσεις
- 5.5 Προτάσεις βελτιώσεων και αλλαγών
- 5.6 Συμπέρασμα

ΜΕΡΟΣ 2°

6° κεφάλαιο :

- 6.1 Πάτρα – Ονομασία
- 6.2 Γεωγραφικός προσδιορισμός
- 6.3 Ιστορική εξέλιξη
 - Προϊστορικά και αρχαία χρόνια
 - Ρωμαϊκά χρόνια
 - Βυζαντινά χρόνια
 - Φραγκο – ενετικά χρόνια
 - Παλαιολόγοι
 - Τούρκικα χρόνια
 - 1821. Η ώρα της λευτεριάς
- 6.4 Καποδίστριας – Η ανοικοδόμηση της Πάτρας
- 6.5 Διαίρεση Δήμου σε διαμερίσματα

ΜΕΡΟΣ 3°

7° κεφάλαιο :

- 7.1 Οι δήμαρχοι της Πάτρας από το 1830 έως σήμερα κατά αλφαβητική σειρά
- 7.2 Οι δήμαρχοι της Πάτρας από το 1830 έως σήμερα κατά χρονολογική σειρά
- 7.3 τρόπος εκλογής των δημάρχων από το 1830 έως σήμερα
- 7.4 Ομοιότητες και διαφορές μεταξύ 1899 και 1998

8° Κεφάλαιο :

- 8.1 Τα πιο σημαντικά έργα που συνέβαλαν στην οικονομική – κοινωνική ανάπτυξη της Πάτρας

8.2 Το λιμάνι της Πάτρα

8.3 Το Καρναβάλι

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

